

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ:
ΝΕΕΣ ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ»

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ
ΤΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Ν. ΠΑΠΑΝΑΓΝΟΥ
(Α.Μ.: 1012202103042)

Θέμα: « Η ζωή, το έργο και η δράση του Προέδρου των ΗΠΑ Φράνκλιν
Ντελάνο Ρούζβελτ (1882-1945) »

Επιβλέπων Καθηγητής: Θανάσης Χρήστου
Συνεπιβλέπων Καθηγητής: Ιάκωβος Μιχαηλίδης
Συνεπιβλέπων Καθηγητής: Σωτήριος Ριζάς

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2023

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος	3
Εισαγωγή	4
Α΄ Κεφάλαιο	
Νεανικά Χρόνια	6
1.1. Οι Πρόγονοι	6
1.2. Τα Πρώτα Χρόνια	8
Β΄ Κεφάλαιο	
Περίοδος πριν την Εκλογή.....	11
2.1. Η ενασχόληση με την πολιτική	11
2.2. Υφυπουργός Ναυτικών	13
2.3. Υποψήφιος για Αντιπρόεδρος των ΗΠΑ	14
2.4. Προσβολή από Πολιομελίτιδα	16
2.5. Κυβερνήτης της Νέας Υόρκης.....	18
Γ΄ Κεφάλαιο	
Η Μεγάλη Οικονομική Κρίση	22
3.1. Γενικά Στοιχεία για την Κρίση.....	22
3.2. Η Μεγάλη Ύφεση	23
3.3. Οι Συνέπειες της Μεγάλης Ύφεσης.....	26
3.4. Ο Ρούζβελτ και το Συμβούλιο των Σοφών	29
Δ΄ Κεφάλαιο	
Η Εκλογή και το Έργο στην Προεδρία των ΗΠΑ	34
4.1. Η Απόπειρα Δολοφονίας.....	34
4.2. Η Πρώτη Θητεία	36
4.3. Η Δεύτερη Θητεία.....	42
4.4. Η Τρίτη Θητεία	47

4.5. Η Τέταρτη Θητεία	52
-----------------------------	----

Ε' Κεφάλαιο

Πρωτοβουλίες την Αναβάθμιση της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ και στη Δημιουργία του ΟΗΕ	55
---	----

5.1. Οι ισχυρές προσωπικότητες του Φράνκλιν Ρούζβελτ και του Χάπ Άρνολντ ..55	
5.2. Στρατιωτικές συμβουλές για την αναβάθμιση της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ την περίοδο 1938 - 1941	59
5.3. Στρατιωτικές συμβουλές για την αναβάθμιση της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ την περίοδο 1941 - 1945	62
5.4. Συμπεράσματα για τη σχέση μεταξύ Φράνκλιν Ρούζβελτ και Χάπ Άρνολντ ..66	
5.5. Η Δημιουργία του ΟΗΕ και η συμβολή του Φράνκλιν Ρούζβελτ	69

ΣΤ' Κεφάλαιο

Παρακαταθήκες	74
6.1. Διαπιστώσεις	74
6.2. Η Συμβολή στην Εξωτερική Πολιτική των ΗΠΑ	77
6.3. Γνωμικά του Φράνκλιν Ρούζβελτ	82
Επίλογος.....	87
Πηγές και Βιβλιογραφία	88
Παράρτημα.....	94
Περίληψη	100

Πρόλογος

Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, η οικονομική κρίση, το Κράχ του 1929 στις ΗΠΑ καθώς και ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος ήταν γεγονότα που χαρακτήρισαν τον προηγούμενο αιώνα ολόκληρη την ανθρωπότητα. Οι συνέπειες όλων αυτών των γεγονότων σε αυτή τη μακρόχρονη περίοδο της ιστορίας επηρέασαν όλα τα κράτη σε μια περίοδο όπου η ανθρωπότητα προσπαθούσε να βρει το βηματισμό της προς την έξοδο και την κανονικότητα. Πιστή σε αυτή την προσπάθεια ήταν μεταξύ των άλλων η κυβέρνηση των ΗΠΑ, η οποία υπό την προεδρεία του Φράνκλιν Ντελάνο Ρούζβελτ αναγκάστηκε να αντιμετωπίσει προκλήσεις, να θέσει σε ενέργεια ένα πλάνο επιβίωσης, θέτοντας συνάμα τις βάσεις για την ανακήρυξη των ΗΠΑ ως υπερδύναμη μετά το τέλος του πολέμου. Πολύ θα τον χαρακτήριζαν ως έναν από τους σημαντικότερους ηγέτες των ΗΠΑ κατά τον 20ό αιώνα, αν όχι τον σημαντικότερο μεταξύ αυτών, ενώ θα μπορούσαμε άνετα να τον συγκρίνουμε ως ηγέτη μεγάλου βεληνεκούς μεταξύ των σπουδαιότερων αμερικανών προέδρων όπως ο Τζώρτζ Ουάσινγκτον και ο Αβραάμ Λίνκολν.

Στην παρούσα διατριβή θα γίνει εξέταση της ζωής, του έργου και της δράσης του προέδρου των ΗΠΑ Φράνκλιν Ντελάνο Ρούζβελτ με σκοπό την ανάδειξη όλων εκείνων των χαρακτηριστικών του, μέσω των δράσεων των οποίων ηγήθηκε, ώστε να χαρακτηριστεί ένας από τους μεγαλύτερους ηγέτες της σύγχρονης ιστορίας. Βέβαια, όπως σε κάθε περίπτωση, οι απόψεις δίστανται μεταξύ των υποστηρικτών και των αντιπάλων του. Αναμφίβολα όμως χαρακτηρίστηκε ως σωτήρας του έθνους μεσούσης της οικονομικής κρίσης αλλά και ως στυλοβάτης στην υπεράσπιση της Δημοκρατίας κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Τέλος, ένα πράγμα είναι σίγουρο, ότι η δράση του χαρακτηρίστηκε από συνεχή αγώνα και προσήλωση στους στόχους εδραιώνοντας τις ΗΠΑ ως μια εκ των δυο υπερδυνάμεων.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον Καθηγητή Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας και Διευθυντή του Τμήματος Κύριο Θανάση Χρήστου ο οποίος ανέλαβε την διπλωματική μου εργασία. Τον ευχαριστώ μεσούσης καρδιάς για την εμπιστοσύνη, καθοδήγηση και την υποστήριξη καθόλη τη διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος. Τέλος, η εργασία αυτή είναι αφιερωμένη στην αγαπημένη μου σύζυγο Στεφανία και τον πολυαγαπημένο μας Όλιβερ.

Εισαγωγή

Ο Φράνκλιν Ντελάνο Ρούζβελτ (Franklin Delano Roosevelt), γνωστός και ως FDR, γεννήθηκε στην Νέα Υόρκη στις 30 Ιανουαρίου 1882. Γονείς του ήταν ο Τζέιμς Ρούζβελτ ο οποίος ήταν επιχειρηματίας και γόνος πλούσιας οικογένειας και η Σάρα Άνν Ντελάνο. Οι συνθήκες για τον μικρό Φράνκλιν ήταν πολύ ευνοϊκές για την απόκτηση γνώσεων και μόρφωσης στα σχολικά και πανεπιστημιακά του χρόνια λόγω της οικονομικής επιφάνειας της οικογένειας του. Αποκορύφωμα της ζωής του και της καριέρας του συνάμα ήταν η εκλογή του ως προέδρου των ΗΠΑ σε τέσσερις συνεχόμενες εκλογικές αναμετρήσεις. Στον ρου της ιστορίας αποτέλεσε αναμφισβήτητα έναν από τους σημαντικότερους ηγέτες και αρχηγούς κρατών όχι μόνο λόγω της πολυετούς παραμονής του στην προεδρία των ΗΠΑ, αλλά και λόγω της πολυδιάστατης από πλευράς δυσκολίας προβλημάτων και προκλήσεων που αναγκάστηκε να αντιμετωπίσει καθιστώντας τις ΗΠΑ ως μια εκ των υπερδυνάμεων μετά τον θάνατο του. Σκοπός της διατριβής η οποία είναι χωρισμένη σε έξι κεφάλαια είναι η εξέταση της ζωής, του έργου και της δράσης του Προέδρου. Σίγουρα αποτελεί έναν στυλοβάτη για τις ΗΠΑ διότι την μακρόχρονη περίοδο της προεδρίας του βρέθηκε αντιμέτωπος με μοναδικές προκλήσεις όπως η οικονομία, ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και άλλες όμως κατάφερε να οδηγήσει τις ΗΠΑ σε μια νέα εποχή κυριαρχίας θέτοντας από τότε τις βάσεις για αυτό το επίτευγμα. Δυστυχώς μετά τη Διάσκεψη της Γιάλτας και ενώ βρισκόταν στο Γουόρμ Σπρίνγκς, απεβίωσε στις 12 Απριλίου 1945 χωρίς να μπορέσει να κατευθύνει περαιτέρω την πολιτική των ΗΠΑ την ευαίσθητη περίοδο μετά το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στα νεανικά χρόνια του Προέδρου καθώς και στις σπουδές του στα Πανεπιστήμια Χάρβαρντ και Κολούμπια όπου απέκτησε πτυχίο Νομικής αλλά τελικά διαπίστωσε ότι ήθελε να ακολουθήσει μια πολιτική καριέρα. Ακολουθεί το δεύτερο κεφάλαιο στο οποίο θα αναφερθούμε στην περίοδο πριν από την εκλογή του ως Προέδρου, ουσιαστικά με την έναρξη της πολιτικής του καριέρας ως εκλεγμένου Γερουσιαστή της Νέας Υόρκης το 1910. Συνεχίζοντας με το τρίτο κεφάλαιο, εξετάζουμε την περίοδο της μεγάλης οικονομικής κρίσης του 1929 και τις συνέπειες αυτής η οποία αποτέλεσε ένα από τα πολυπαραγοντικά προβλήματα της εποχής τα οποία κλήθηκε ο ίδιος προσωπικά να αντιμετωπίσει.

Ακολουθεί το τέταρτο κεφάλαιο όπου γίνεται αναφορά στην εκλογή και το έργο του ως Προέδρου των ΗΠΑ την περίοδο 1933 έως 1945. Μια πολύ ευαίσθητη και σημαντική περίοδο για τις ΗΠΑ αλλά και ολόκληρο τον πλανήτη μέσα στην οποία αναγκάστηκε να πάρει αποφάσεις και να υιοθετήσει νέες πολιτικές όπως η Νέα Συμφωνία (New Deal) που θα οδηγούσαν στην ευημερία και την ισχυροποίηση των ΗΠΑ αντιμετωπίζοντας αρκετές φορές δύσκολες καταστάσεις. Στο τέλος του συγκεκριμένου κεφαλαίου θα αναφερθούμε επιπρόσθετα στον θάνατο του. Στο πέμπτο κεφάλαιο που έπεται θα αναλύσουμε την πολύ σημαντική συμβολή του στην αναβάθμιση της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ καθώς και στην προσπάθεια δημιουργίας των απαιτούμενων βάσεων για την ίδρυση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ).

Τέλος, κλείνουμε την διατριβή μεταπτυχιακής ειδίκευσης με το έκτο κεφάλαιο στο οποίο αναλύονται χρήσιμα συμπεράσματα τα οποία δικαιολογούν την τόσο σημαντική ηγετική προσωπικότητα του Προέδρου αλλά και απόψεις άλλων προσωπικοτήτων για το πρόσωπο του. Αναφερόμαστε στο συνδυασμό αποφάσεων και χρονικών περιόδων μέσα στις οποίες αναγκάστηκε να προσαρμόσει την πολιτική των ΗΠΑ στο εσωτερικό και εξωτερικό, εδραιώνοντας το χαρακτηριστικό της υπερδύναμης για τις ΗΠΑ. Άλλωστε ένα από τα γνωμικά που τον χαρακτήρισε ήταν ότι “Υπάρχουν πολλοί τρόποι να προχωρήσεις μπροστά, αλλά μόνο ένας τρόπος να μείνεις ακίνητος”, το οποίο έδειχνε την διαρκή του ενεργοποίηση και προσήλωση στην αντιμετώπιση όλων των προκλήσεων.

Α' Κεφάλαιο

Νεανικά Χρόνια

Ο Φράνκλιν Ντελάνο Ρούζβελτ (Franklin Delano Roosevelt, γνωστός και ως FDR) γεννήθηκε στο Χάντσον της Νέας Υόρκης στις 30 Ιανουαρίου 1882 και προερχόταν από μία αριστοκρατική και πλούσια οικογένεια. Από τη μεριά του πατέρα του Τζέιμς Ρούζβελτ, είχε καταγωγή από την Ολλανδία ενώ οι πρόγονοι του μετανάστευσαν στην Αμερική κατά τον 17ο αιώνα. Από τη μεριά της μητέρας του Σάρας Άνν Ντελάνο, είχε ρίζες Φράγκο-Λουξεμβουργιανές. Η οικογένεια της μητέρας του είχε και αυτή ταυτόχρονα μεταναστεύσει προ πολλών ετών στην Αμερική και χάρη στα επιχειρηματικά ενδιαφέροντα της τα οποία είχαν να κάνουν ιδιαίτερα με το εμπόριο οπίου, το γενικό εμπόριο και την εκμετάλλευση της γης, έδωσαν στον μελλοντικό πρόεδρο την ευκαιρία να διαχειριστεί μία μεγάλη περιουσία για την εποχή εκείνη¹.

1.1. Οι Πρόγονοι

Όπως προαναφέραμε, ο πατέρας του Τζέιμς Ρούζβελτ ήταν γόνος εύπορης οικογένειας της Νέας Υόρκης με έντονες επιχειρηματικές δραστηριότητες. Η οικογένεια του Φράνκλιν Ρούζβελτ, οι Ντελάνο, ήταν μεταξύ των πρώτων αποίκων που έφτασαν στην Αμερική με το πλοίο “Μέϊφλάουερ”. Η οικογένεια στήριξε τις επαγγελματικές της δραστηριότητες στον τομέα του εμπορίου και της εκμετάλλευσης της γης ενώ δεν εξακριβώθηκε επισήμως εάν είχε εβραϊκές ρίζες. Οι ρίζες της οικογένειας προέρχονταν από την Ολλανδία και το αρχικό επίθετο της οικογένειας φέρεται να ήταν Φαν Ρόσβελτ που σημαίνει στα ολλανδικά χωράφι με τριαντάφυλλα. Το 1649, ο γενάρχης της οικογένειας Κλάιντ Φαν Ρόσβελτ φαίνεται να έφτασε στη Νέα Υόρκη και τρία χρόνια αργότερα αγόρασε μία φάρμα για να δραστηριοποιηθεί. Στην περιοχή αυτή ύστερα από πολλά έτη κατασκευάστηκε το γνωστό σε όλους μας Εμπάιρ Στέιτ Μπίλντινγκ². Οι επιχειρηματικές δραστηριότητες φάνηκαν από την πρώτη στιγμή να πηγαίνουν πολύ καλά για την οικογένεια και με την πάροδο των ετών παρουσιάστηκαν επενδυτικές ευκαιρίες καθώς και ανάγκη για διαχωρισμό των κλάδων επιχειρηματικότητας με σκοπό τον καλύτερο έλεγχο και απόδοση των επιχειρήσεων. Με τον τρόπο αυτό η οικογένεια Ρούζβελτ θα λέγαμε πως διαχωρίστηκε σε δύο ομάδες

¹ T. Melchers, *Franklin D. Roosevelt, From the New Deal to the Second World War*, USA 2017, σ. 6-7

² Ι. Παπαφλωράτος, *Φρανκλίνος Ρούσβελτ (1882-1945)*, Αθήνα 2022, σ. 11

οι οποίες χαρακτηρίστηκαν από τις δύο περιοχές της Νέας Υόρκης όπου είχαν την έδρα τους, αναφερόμαστε στο Όστερ Μπέϊ και το Χάιντ Πάρκ.

Αναφορικά η οικογένεια του Φράνκλιν Ρούζβελτ ήταν αυτή που είχε την έδρα της στο Χάιντ Πάρκ και υποστήριζε την δημοκρατική παράταξη εν αντιθέση με τα μέλη του Όστερ Μπέϊ που ήταν υποστηρικτές της ρεπουμπλικανικής παράταξης. Τα μέλη αυτών των οικογενειών παρά τις διαφορές διατηρούσαν πολύ καλές σχέσεις. Σχετικά με αυτό μπορούμε να αναφέρουμε ότι δεν επηρεάστηκε καθόλου ο γάμος μεταξύ του Φράνκλιν Ρούζβελτ από την ομάδα του Χάιντ Πάρκ με την Έλινορ Ρούζβελτ από την ομάδα του Όστερ Μπέϊ. Ο Τζέιμς Ρούζβελτ, πατέρας του Φράνκλιν, ήταν ενταγμένος στην δημοκρατική παράταξη από τη δεκαετία του 1850 και το 1880 νυμφεύτηκε την Σάρα Άνν Ντελάνο η οποία ήταν μικρότερη του κατα είκοσι έξι χρόνια. Ο πατέρας του Φράνκλιν είχε χάσει την πρώτη του σύζυγο και στο πλευρό της βρήκε μια συνοδοιπόρο στη ζωή η οποία διακρινόταν για το οξύ της πνεύμα, το δυναμικό της χαρακτήρα καθώς και τους λεπτούς της τρόπους με αποτέλεσμα όλα αυτά τα χαρακτηριστικά να αποτελέσουν μέρος της ιδιοσυγκρασίας και του χαρακτήρα του μικρού Φράνκλιν. Επιπρόσθετα, ο Φράνκλιν από τον πρώτο γάμο του πατέρα του είχε έναν αδερφό μεγαλύτερης ηλικίας.

Στη Νέα Υόρκη και πιο συγκεκριμένα σε ένα μεγάλο ιδιόκτητο αγρόκτημα πέρασε μεγάλο μέρος των παιδικών του χρόνων. Αναφορικά με την επιρροή των γονιών του, την μεγαλύτερη επιρροή στον χαρακτήρα του άσκησε η μητέρα του Σάρα Άνν Ντελάνο η οποία θεωρούσε πάντοτε ότι ο γιος της είχε περισσότερα χαρακτηριστικά από την οικογένεια Ντελάνο παρά από την οικογένεια Ρούζβελτ. Σημείο αναφοράς γι' αυτό είναι το γεγονός ότι ο Φράνκλιν κράτησε και το επίθετο της μητέρας του δείχνοντας με άλλον τρόπο την μεγάλη του αδυναμία προς αυτή. Σχολιάζοντας το γεγονός ότι η μητέρα του είχε αδυναμία στο να τον ντύνει με γυναικεία ρούχα αυτό είναι αναληθές διότι το μόνο που υπάρχει προς αυτή την κατεύθυνση είναι μια φωτογραφία σε πολύ μικρή ηλικία, σε μια εποχή που όλες οι μητέρες αρέσκονταν να φωτογραφίζουν τα παιδιά τους με ρούχα τα οποία άρεσαν στις ίδιες.

Από την άλλη πλευρά, ο πατέρας του όταν γεννήθηκε ο Φράνκλιν ήταν σε ηλικία πενήντα τεσσάρων ετών και στη βιογραφία του αναφέρεται πως δεν του έδειξε την απαιτούμενη στοργή. Παρόλα αυτά, παρείχε στην οικογένεια κάθε άνεση και συνήθιζε να ταξιδεύει μαζί τους στην Ευρώπη γεγονός του το οποίο εξοκείωσε τον Φράνκλιν με τις ευρωπαϊκές χώρες και τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές γλώσσες όπως η

γερμανική και η γαλλική. Σε αυτό το σημείο πρέπει να σημειώσουμε ότι ανατράφηκε με πίστη στις χριστιανικές αρχές και με ενσυναίσθηση να βοηθά τους αναξιοπαθόντες και τον πλησίον γενικότερα. Η οικογένεια λόγω της οικονομικής επιφάνειας φρόντισε για την εκπαίδευση του μέσω ιδιωτικών διδασκάλων στο σπίτι μέχρι την ηλικία των δεκατεσσάρων ετών όπου και συνέχισε την εκπαίδευση στο σχολείο Γκρότον της Μασαχουσέτης στα πρότυπα της εκπαίδευσης που ελάμβανε μέρος στη Μεγάλη Βρετανία.

Σε ηλικία δεκατεσσάρων ετών η αγάπη και το πάθος του για τη θάλασσα τον έκαναν να ενδιαφερθεί έντονα να ακολουθήσει μια καριέρα αξιωματικού στο πολεμικό ναυτικό των ΗΠΑ, στην Ναυτική Ακαδημία της Ανάπολης, όμως οι γονείς του είχαν διαφορετική άποψη και τελικά όπως προαναφέραμε ακολούθησε το δρόμο προς το σχολείο Γκρότον. Η επίδοσή του στο σχολείο δεν ήταν καλή και δεν συγκαταλεγόταν μεταξύ των αριστούχων μαθητών, ενώ στο συγκεκριμένο σχολείο φοιτούσαν γόνιμοι ισχυρών οικογενειών της περιοχής. Ο Φράνκλιν εν αντίθεση με τις επιδόσεις του, έμαθε από νωρίς ιππασία, σκοποβολή, πόλο, ενώ είχε έντονη αδυναμία στο γκολφ κατακτώντας διάφορους τίτλους³. Τέλος, αγαπούσε από παιδί τη θάλασσα και ένα από τα πρώτα δώρα του πατέρα του ήταν ένα μεγάλο ιστιοπλοϊκό σκάφος⁴.

1.2. Τα Πρώτα Χρόνια

Παρά τις όχι και τόσο καλές επιδόσεις του στο σχολείο του Γκρότον μιας και δεν συγκαταλεγόταν μεταξύ των άριστων μαθητών, ο Φράνκλιν κατάφερε να συνεχίσει τις σπουδές του, με την αμέριστη υποστήριξη της οικογένειας του στον τομέα των οικονομικών στο Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ. Σε ηλικία δέκα οκτώ ετών, εν έτει 1900, και ενώ σπουδάζει χάνει δυστυχώς τον πατέρα του λόγω προβλήματος στην καρδιά, γεγονός που τον επηρέασε σημαντικά και για πρώτη φορά στη ζωή του προσπάθησε να διαχειριστεί ένα τόσο σημαντικό γεγονός⁵. Στο πλαίσιο της διαχείρισης αυτής αναγκάζεται να δραστηριοποιηθεί περισσότερο αναπτύσσοντας επιπρόσθετες κοινωνικές δραστηριότητες και να συνεχίσει την παρακολούθηση των μαθημάτων με περισσότερο ενδιαφέρον από το παρελθόν. Ήταν σε όλους γνωστό ότι δεν ήταν αριστούχος φοιτητής αλλά παρόλα αυτά κατάφερε να αποφοιτήσει το 1903 με δίπλωμα

³ Ι. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ. 12-14

⁴ C. Black, *Franklin Delano Roosevelt: Champion of Freedom*, New York 2003, σ. 21

⁵ R. Dallek, *Franklin D. Roosevelt: A Political Life*, New York 2017, σ. 28-29

Bachelor of Arts στην Ιστορία. Το χαρακτηριστικό του Φράνκλιν ήταν ότι ασχολήθηκε ενεργά με αρκετές πανεπιστημιακές αδελφότητες όπως και με την εφημερίδα Χάρβαρντ Κρίμσον δείχνοντας έντονο ενδιαφέρον και δράση για τα κοινά. Με αυτό τον τρόπο λοιπόν γεννήθηκε το ενδιαφέρον του για την πολιτική και την ασχολία με τα κοινά καλλιεργώντας την φήμη ενός προοδευτικού και συνάμα καινοτόμου νέου ο οποίος ίσως στο μέλλον να αποτελούσε έναν ελπιδοφόρο ηγέτη.

Στο πέρασμα του ως προέδρου του περιοδικού Χάρβαρντ Κρίμσον φανέρωσε σε πρώτη φάση τα ηγετικά του προσόντα, στο σχολείο του Γκρότον έμαθε τους νόμους της συμβίωσης, όμως στο Χάρβαρντ καλλιεργήθηκε ως ηγέτης. Αυτή η έντονη κοινωνική ζωή είχε σαν συνέπεια να μην αφιερώνεται ολοκληρωτικά στις ακαδημαϊκές σπουδές με αποτέλεσμα να μην έχει τις επιθυμητές επιδόσεις. Από τα ανωτέρω διαπιστώνουμε ότι παρά τις ψυχολογικές δυσκολίες που είχε άρχισε να κοινωνικοποιείται και να γίνεται δημοφιλής μεταξύ των συμμαθητών του επηρεάζοντας τον τροπο σκέψης τους⁶. Σε κάθε περίπτωση όμως θα πρέπει να τονίσουμε ότι η πολιτική του κατεύθυνση ήταν πάντοτε με τη δημοκρατική παράταξη όπως και η οικογένεια του, και φυσικά δεν άλλαξε καθόλη τη διάρκεια της πολιτικής του καριέρας και της ζωής του.

Συμπερασματικά, ο Φράνκλιν Ρούζβελτ ήταν ένας μέσος φοιτητής στο προπτυχιακό επίπεδο. Παρά τις σπουδές του στα οικονομικά ήταν ανήσυχο πνεύμα και θεωρούσε πως «όλα όσα του έμαθαν ήταν λάθος». Αποφοίτησε επιτυχώς από το Χάρβαρντ με πτυχίο Bachelor of Arts το 1903 και συνέχισε τις σπουδές του στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Κολούμπια εν έτει 1904. Ένα έτος αργότερα, στις 17 Μαρτίου 1905 παντρεύτηκε την Έλινορ Ρούζβελτ, ανιψιά του Προέδρου των ΗΠΑ Θίοντορ Ρούζβελτ⁷. Με την Έλινορ γνωρίζονταν από παιδιά ενώ η απόφαση του να προχωρήσει στο γάμο μαζί της προσέκρουσε στην αντίθετη άποψη της μητέρας του λόγω της μικρής τους ηλικίας. Τελικά δεν μπόρεσε να αποτρέψει τον γάμο τους και ύστερα από το ευτυχές γεγονός δεν αναμείχθηκε περαιτέρω στη ζωή τους. Το ζευγάρι απέκτησε συνολικά έξι παιδιά από τα οποία το ένα απεβίωσε σε βρεφική ηλικία, ενώ έμειναν μαζί μέχρι το θάνατο τους⁸.

Από την άλλη πλευρά, ο γάμος τους είχε και μελανά σημεία όπως ο μεγάλος αριθμός εξωσυζυγικών σχέσεων για τον Φράνκλιν με κυρία την γραμματέα της Έλινορ,

⁶ Ι. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ. 15

⁷ T. Melchers, *ό. π.*, σ. 8

⁸ T. Melchers, *ό. π.*, σ. 9

την Λούσι Μήρσιρ. Από αρχεία υπάρχουν αναφορές ότι ο Φράνκλιν και η Λούσι συναντήθηκαν το 1941 αλλά και υποψίες ότι είχαν συναντηθεί και άλλες φορές παρά την υπόσχεση του Φράνκλιν στην Έλινορ. Η Μυστική Υπηρεσία είχε δώσει στην Λούσι την κωδική ονομασία Κυρία Τζόνσον, ενώ ήταν μαζί του την ημέρα του θανάτου του⁹. Το ζευγάρι λόγω όλων αυτών των γεγονότων είχε φτάσει στα πρόθυρα του διαζυγίου αλλά το δυσάρεστο γεγονός απειράπη με τη βοήθεια της μητέρας του η οποία θεωρούσε ότι το διαζύγιο, εκτός του ότι δεν ήταν σωστό, δεν θα βοηθούσε στην πολιτική εξέλιξη του γιου της.

Φυσικά, και η Έλινορ υπέπεσε στα λάθη μερικών εξωσυζυγικών σχέσεων με αποτέλεσμα να υπάρχει μια συναισθηματική απόσταση μεταξύ τους μέχρι το τέλος η οποία δεν ήταν εντελώς αντιληπτή¹⁰. Τις τελευταίες του στιγμές η Έλινορ δεν βρισκόταν μαζί του διότι υπέπεσε πάλι στο ατόπημα των εξωσυζυγικών σχέσεων ενώ ταυτόχρονα υπήρχαν φήμες για την ρομαντική του σχέση και με τη πριγκίπισσα της Νορβηγίας Μαρία κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου¹¹.

Τέλος, αναφορικά με την επαγγελματική του ζωή και την κοινωνική ζωή στη Νέα Υόρκη, είναι δεδομένο ότι κίνησε περισσότερο το ενδιαφέρον του από ότι οι σπουδές του και αφού πέρασε επιτυχώς τις εξετάσεις των δικηγόρων της Πολιτείας της Νέας Υόρκης για την άσκηση του επαγγέλματος διέκοψε την περαιτέρω εκπαίδευση του παρόλο που παρέστη σε διάφορες δικές ως συνήγορος. Πριν την ανακήρυξη του ως Προέδρου των ΗΠΑ, το Πανεπιστήμιο Χάρβαρντ το 1929 του απένειμε τον τίτλο του επίτιμου διδάκτορα. Μετά τον θάνατο του, του απονεμήθηκε ο τίτλος του επίτιμου διδάκτορα από την Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Κολούμπια¹². Συμπερασματικά, θα λέγαμε ότι είχε ο Φράνκλιν Ρούζβελτ είχε ένα ανήσυχο πνεύμα και μια απέραντη επιθυμία να ασχοληθεί με τα κοινά διαπρέποντας στην πολιτική σκηνή με τη δημοκρατική παράταξη. Κάτι τέτοιο δεν άργησε να συμβεί και το ταξίδι των προκλήσεων και των απαιτήσεων στην πολιτική εξουσία είχε μόλις ξεκινήσει.

---

⁹ M. Squire, *Franklin Delano Roosevelt - The Truth, Great USA Presidents Biography Series*, New York 2015 σ. 14

¹⁰ I. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ. 16-17

¹¹ H. Rowley, *Franklin and Eleanor: An Extraordinary Marriage*, New York 2010 σ. 254

¹² M. Squire, *ό. π.*, σ. 14

Β' Κεφάλαιο

Περίοδος πριν την Εκλογή

Το 1907 ο Φράνκλιν Ρούζβελτ πέτυχε στις εξετάσεις του τοπικού Δικηγορικού Συλλόγου στη Νέα Υόρκη και εργάστηκε ως ασκούμενος δικηγόρος στο γνωστό δικηγορικό γραφείο των Κάρτερ, Λέντιγιαρντ και Μίλμπερν. Συμμετείχε σε αρκετές δίκες ως συνήγορος αλλά ο συγκεκριμένος τύπος δικηγορίας δεν τον συγκίνησε και αποφάσισε συνειδητά εν έτει 1910 να ασχοληθεί για πρώτη φορά με την πολιτική¹³. Έναυσμα για την ενασχόληση του με την πολιτική και ώθηση για αυτή τη νέα πρόκληση αποτέλεσε η εκτίμηση και ο θαυμασμός στον εξάδελφο του Θίοντορ Ρούζβελτ. Αποτέλεσμα αυτού ήταν η υποψηφιότητα του για το χρίσμα του δημοκρατικού κόμματος στην Γερουσία της Πολιτείας της Νέας Υόρκης.

2.1. Η ενασχόληση με την πολιτική

Με τον τρόπο αυτό ξεκίνησε η ενασχόληση του με την πολιτική μιας και οι ηγέτες του δημοκρατικού κόμματος θεώρησαν ότι υπήρχε δυναμική και μέλλον σε αυτή την υποψηφιότητα. Η συγγένεια του με τον Πρόεδρο Θίοντορ Ρούζβελτ, η οικονομική επιφάνεια της οικογένειας του καθώς και η έντονη του ενασχόληση με τα κοινά τον έκαναν έναν υποψήφιο με πολλές πιθανότητες επιτυχίας στην παρούσα φάση αλλά και ένα δυνατό χαρτί για το μέλλον από την πλευρά της δημοκρατικής παράταξης. Φυσική συνέπεια των ανωτέρω ήταν η εκλογή του στην Γερουσία της Νέας Υόρκης με την παράταξη των δημοκρατικών σε μια περιφέρεια μάλιστα που ήταν προπύργιο της παράταξης των Ρεπουμπλικάνων.

Σε αυτή του την επιτυχία επέδρασε θετικά η συμβολή του τότε Αμερικάνου προέδρου Θίοντορ Ρούζβελτ ο οποίος παρά την διαφορετικότητα της παράταξης προέταξε ως προτεραιότητα την υποστήριξη των συγγενικών δεσμών του νεαρού τότε υποψηφίου. Ο Φράνκλιν έκανε μια πολύ επιτυχημένη περιοδεία καταφέροντας να χτίσει μια έντονη μορφή επικοινωνίας με τους ψηφοφόρους ενώ εκμεταλλεύτηκε την μερική διάσπαση της ρεπουμπλικανικής παράταξης στην τοπική εκλογική περιφέρεια. Η εκλογή του μπορούμε να πούμε ότι αποτέλεσε μερική έκπληξη διότι δεν είχε τυπικά την υποστήριξη των μεγάλων παραγόντων της δημοκρατικής παράταξης. Εν αντιθέσει, ήταν διατεθειμένος μερικές φορές ακόμα και να συγκρουστεί με αυτούς γεγονός το

---

¹³ Ι. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ. 19

οποίο τον έκανε πιο δημοφιλή και πιο προσιτό ως υποψήφιο στα μάτια των αμερικανών ψηφοφόρων της περιφέρειας του¹⁴.

Η αλήθεια είναι ότι η εκλογή του ήταν απρόσμενη και ξάφνιασε αρκετούς μιας και εκλέχθηκε από την πρώτη φορά. Κατάφερε να αποξενώσει όλα τα τμήματα της κοινής γνώμης για το θέμα του χάρτη της Νέας Υόρκης το 1911 ενώ ο δήμαρχος Γουίλιαμ Γκείνορ και το Τάμαρι Χώλ είχαν υποσχεθεί στον Φράνκλιν ότι θα τον στηρίξουν εάν εξασφάλιζαν τη δικιά του υποστήριξη. Τελικά, ο Φράνκλιν δεν τήρησε την υπόσχεση του και καταγήφισε εξοργίζοντας τους αντιπάλους του που θεωρούσαν ότι είχε δεσμευτεί καθώς επίσης και τους φίλους του¹⁵. Η πολιτική που συνέχισε να ασκεί ήταν για τον ίδιο αποδοτική αλλά είχε έναν ανεξάρτητο θα λέγαμε χαρακτήρα. Στη συνέχεια, το 1912, στις προεδρικές εκλογές που ακολούθησαν δεν στήριξε τον ξάδελφο του αλλά τον υποψήφιο της δημοκρατικής παράταξης Τόμας Ουόντροου Γουίλσον. Με την πράξη του αυτή αν και στήριξε την δημοκρατική παράταξη στην οποία άνηκε, έδειξε ξεκάθαρα ότι δεν εκτίμησε στον βαθμό που θα περίμενε κανείς την βοήθεια που του είχε παράσχει ο Αμερικανός Πρόεδρος στο ξεκίνημα της πολιτικής του καριέρας του αν και μέλος της αντίπαλης παράταξης.

Αποτέλεσμα των ανωτέρω ήταν η δραστηριοποίηση του Φράνκλιν Ρούζβελτ στο πλευρό του Γουίλσον και η επικράτηση έναντι των Ρεπουμπλικάνων. Κατα τη διάρκεια αυτής της εκλογής αξίζει να αναφερθεί ότι ο Φράνκλιν είχε μια περιπέτεια υγείας, συγκεκριμένα με την ασθένεια του τυφοειδή πυρετού, την οποία όμως κατάφερε να ξεπεράσει επιτυχώς. Η κατάσταση αυτή τον κατέβαλε εμφανώς και δεν μπόρεσε να παρευρεθεί σε καμμία προεκλογική εκδήλωση. Παρόλα αυτά, με τη βοήθεια του τύπου της εποχής και χάρη στην ένθερμη υποστήριξη των κατοίκων του βορείου τμήματος της πολιτείας κατάφερε να θριαμβεύσει. Ο τομέας των αγροτικών υποθέσεων ήταν αυτός που του ανατέθηκε αρχικά. Ήταν σίγουρα κάτι πολύ διαφορετικό σε σχέση με τις εξειδικεύσεις του και τις σπουδές του στην δικηγορία και την ιστορία αλλά το δέχθηκε ως μια ακόμη πρόκληση κατα πάγια τακτική. Η φιλοσοφία του για την αντιμετώπιση των προκλήσεων θα μπορούσε να χαρακτηριστεί προοδευτική και ήταν αυτή που τον έκανε να ασχοληθεί περαιτέρω με τα δικαιώματα της εργατικής τάξης και των γυναικών¹⁶.

---

¹⁴ I. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ. 20

¹⁵ C. Black, *ό. π.*, σ. 87

¹⁶ I. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ. 21

2.2. Υφυπουργός Ναυτικών

Τον Μάρτιο του 1912, ο Φράνκλιν Ρούζβελτ παραιτήθηκε από τη θέση του γερουσιαστή για να ακολουθήσει τον Τόμας Ουόντροου Γουίλσον στην Ουάσιγκτον, όπου έγινε Υφυπουργός Ναυτικών το 1913. Η αγάπη του για την ναυσιπλοΐα ήταν εμφανής από παιδί και πραγματικά έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα νέα του καθήκοντα. Τα διεθνή και εθνικά ζητήματα ήταν μέρος της καθημερινής του ατζέντας ενώ δεν συμεριζόταν απόλυτα τις ειρηνικές απόψεις της κυβέρνησης Γουίλσον με την έναρξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου το 1914¹⁷.

Η πρώτη υπουργική θέση που του ανατέθηκε όπως προαναφέραμε ήταν Υφυπουργός Ναυτικών το 1913. Ορκίστηκε Υφυπουργός Ναυτικών επί υπουργίας του Τζόζεφους Ντάνιελς έως και το 1918, μία περίοδο πολύ κρίσιμη διότι στην Ευρώπη ξέσπασε ο Ά Παγκόσμιος Πόλεμος με πολυδιάστατες συνέπειες για όλη την ανθρωπότητα. Η αγάπη του για την ιστιοπλοΐα όπως αναφέραμε στο προηγούμενο κεφάλαιο ίσως να τον έκανε και ιδανικό για την θέση αυτή γιατί ουσιαστικά έτρεφε πολύ μεγάλη αγάπη για το ναυτικό. Κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας του σε αυτή τη θέση έγιναν πολλές μεταρρυθμίσεις οι οποίες αφορούσαν δικαιώματα των εργαζομένων στην πολεμική βιομηχανία. Ο ίδιος έχοντας διορατικότητα θεωρούσε πως οι ΗΠΑ, αργά η γρήγορα θα συμμετείχαν στον πόλεμο με αποτέλεσμα να κρίνεται αναγκαία αλλά και απαραίτητη η προετοιμασία για την πολεμική υποστήριξη των επιχειρήσεων σε περίπτωση που γινόταν κάτι τέτοιο. Έπρεπε να αυξηθεί ο αριθμός των πολεμικών μονάδων επιφανείας και για να γίνει αυτό κρίσιμο ρόλο θα αποτελούσε ο ανθρώπινος παράγοντας και πιο συγκεκριμένα το εργατικό δυναμικό. Κατάφερε να διαχειριστεί σωστά πολλές προκλήσεις μεταξύ των οποίων τα εργασιακά δικαιώματα αλλά και την προετοιμασία των ΗΠΑ για τη συμμετοχή στον πόλεμο στο πλευρό των συμμάχων.

Η συγκεκριμένη περίοδος ήταν κρίσιμη για τις ΗΠΑ διότι ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος ήταν ένα γεγονός στο οποίο θα έπρεπε να επικεντρωθούν διότι είχε στρατηγική σημασία για μια ανερχόμενη υπερδύναμη. Με την είσοδο των ΗΠΑ στον πόλεμο τον Απρίλιο του 1917 ο Φράνκλιν Ρούζβελτ ζήτησε να υπηρετήσει στο Πολεμικό Ναυτικό των ΗΠΑ. Την χρονική αυτή στιγμή ήταν μόλις τριάντα πέντε ετών και θεώρησε ότι θα μπορούσε να προσφέρει στην πρώτη γραμμή. Όμως, ο Πρόεδρος

---

¹⁷ T. Melchers, *ό. π.*, σ. 9-11

Τόμας Ουόντροου Γουίλσον από την παράταξη των δημοκρατικών του το αρνήθηκε. Ο λόγος ήταν ότι θα ήταν πιο χρήσιμος για τις ΗΠΑ να συνεχίσει να εκπληρώνει επιτυχώς τα αυξημένα πλέον λόγω των συνθηκών καθήκοντα του.

Κατα τη διάρκεια της θητείας του στη θέση αυτή είχε την ευκαιρία να επισκεφθεί ευρωπαϊκές πρωτεύουσες μεταξύ των οποίων και το Λονδίνο. Στο πλαίσιο επίσκεψης στο Λονδίνο φέρεται να συνάντησε τον Πρώτο Λόρδο του Ναυαρχείου, Γουίνστον Λέοναρντ Σπένσερ Τσώρτσιλ από τον οποίο δεν αποκόμισε τις καλύτερες εντυπώσεις διότι θεώρησε ότι ήταν αγενής στην μεταξύ τους συνάντηση¹⁸. Δεν θα μπορούσε να φανταστεί ότι σχεδόν μια εικοσαετία μετά τη συνάντησή τους αυτές οι δυο προσωπικότητες θα είχαν την ευθύνη διακυβέρνησης των ΗΠΑ και της Μεγάλης Βρετανίας στην πιο δύσκολη περίοδο για την ανθρωπότητα, στον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, τον πόλεμο που ακολουθούσε και όχι αυτόν που μόλις έβαινε στο τέλος. Εκτός των άλλων, την ίδια περίοδο χρονικά, τον Σεπτέμβριο του 1918, ταλαιπωρήθηκε από πνευμονία αλλά και ισπανική γρίπη αλλά κατάφερε να αναρρώσει πλήρως και να επανέλθει στα καθήκοντα του¹⁹.

2.3. Υποψήφιος για Αντιπρόεδρος των ΗΠΑ

Εν έτει 1920, μετά την διάλυση των ναυτικών βάσεων στην Ευρώπη, στον Ρούζβελτ προτάθηκε η υποψηφιότητα του ως αντιπροέδρου των Δημοκρατικών με αισιοδοξία ως προς την έκβαση της υπόθεσης. Ο ίδιος ήλπιζε εν ολίγοις να κεφαλαιοποιήσει τη φήμη που είχε αποκτήσει κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Παρόλα αυτά, τα νέα δεν ήταν τα προσδοκώμενα διότι ο υποψήφιος των Ρεπουμπλικανών Γουόρεν Χάρντινγκ κέρδισε τον υποψήφιο των Δημοκρατικών Τζέιμς Κόξ, ο πρώτος έχοντας την εκστρατεία του επικεντρωμένη στην επιστροφή στην κανονικότητα, κάτι που ο λαός επιζητούσε εσπευσμένα²⁰. Στην συγκεκριμένη φάση ο Φράνκλιν Ρούζβελτ είχε συμμετάσχει σε ένα πλήρες πρόγραμμα προεκλογικών επισκέψεων στο οποίο τόνισε στην σπουδαιότητα των πεπραγμένων του Προέδρου Ουίλσον αλλά και τη σημασία της Νεοσύστατης Κοινωνίας των Εθνών. Δυστυχώς για του δημοκρατικούς, ο Πρόεδρος Χάρντινγκ υπήρξε πιο δημοφιλής και στήριξε την

¹⁸ G. Ward, *A First Class Temperament: The Emergence of Franklin Roosevelt*, New York 1989, σ. 392-394

¹⁹ R. Dallek, *ό. π.*, σ. 67-68

²⁰ T. Melchers, *ό. π.*, σ. 9-11

προεκλογική του εκστρατεία στο σύνθημα “Πρώτα η Αμερική” το οποίο ευαισθητοποίησε μεγάλο μέρος του κοινωνικού συνόλου.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να θυμίσουμε πως σχεδόν ένα αιώνα μετά, ο υποψήφιος με τους Ρεπουμπλικάνους Ντόναλντ Τράμπ, εν έτει 2016 χρησιμοποίησε ακριβώς το ίδιο σύνθημα και κέρδισε τις εκλογές στις 8 Νοεμβρίου 2016 αναλαμβάνοντας τα καθήκοντα του Προέδρου των ΗΠΑ στις 20 Ιανουαρίου 2017²¹.

Στην περίπτωση των Τζέιμς Κόξ και Φράνκλιν Ρούζβελτ το αποτέλεσμα των εκλογών ήταν συντριπτικό διότι κατάφεραν να κερδίσουν μόλις το ένα τρίτο των κομητειών έναντι των Χάρντινγκ και Κούλιτζ με ποσοστό 34,1% έναντι 60,4%. Στον αριθμό των κερδισμένων πολιτειών οι Ρεπουμπλικάνοι κέρδισαν 37 πολιτείες έναντι 11 των Δημοκρατικών ενώ σε αριθμό εκλεκτόρων τα νούμερα ήταν 404 έναντι 127. Η διαφορά ήταν πολύ μεγάλη και δεν ενέπνεε αισιοδοξία για το άμεσο μέλλον στην δημοκρατική παράταξη. Όμως από την άλλη πλευρά όλη αυτή η δραστηριοποίηση και η εμπειρία, η συνεργασία με μεγάλο αριθμό δημοσιογράφων και η άμεση επαφή με τους ψηφοφόρους θα μπορούσαμε να πούμε ότι αποτέλεσε μια σημαντική παρακαταθήκη που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σε μεταγενέστερη προεκλογική περίοδο. Στην περίπτωση που κάτι τέτοιο γινόταν σίγουρα θα έδινε ένα τουλάχιστον μικρό προβάδισμα στην νέα αναμέτρηση για τον Φράνκλιν Ρούζβελτ.

Σε αυτή τη φάση λοιπόν αποφάσισε να αποσυρθεί έχοντας σε όλη την προεκλογική περίοδο την σύζυγο του Έλινορ στο πλευρό του. Ταυτόχρονα, έδειξε ότι αφενός έχει την υποστήριξη της οικογένειας του αλλά και ότι θα χρειαζόταν χρόνο να ανασυντάξει τις δυνάμεις του και να σχεδιάσει ξανά το μέλλον για τον ίδιο και τη δημοκρατική παράταξη²². Στο σημείο αυτό αν ανατρέξουμε στην ιστορία θα δούμε ότι αυτή η απόφαση κρίνεται μεταγενέστερα σωστή μιας και η δυναμική των Ρεπουμπλικάνων εκείνη την περίοδο δεν μπορούσε να αναχαιτιστεί. Για την ιστορία μόλις ξεκινούσε μια μακρά περίοδος διακυβέρνησης με τους Ρεπουμπλικάνους Προέδρους Γουόρεν Χάρντινγκ (4 Μαρτίου 1921 έως 3 Αυγούστου 1923), Κάλβιν

---

²¹ *Wikipedia Encyclopedia*, στην ιστοσελίδα: <https://el.wikipedia.org/wiki>, 10.03.23, διαθέσιμο στο https://el.wikipedia.org/wiki/Κατάλογος_προέδρων_των_Ηνωμένων_Πολιτειών, ημερομηνία προσπέλασης 10.03.23

²² Ι. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ. 25

Κούλιτζ (3 Αυγούστου 1923 έως 4 Μαρτίου 1929) και Χέρμπερτ Χούβερ (4 Μαρτίου 1929 έως 4 Μαρτίου 1933)²³.

Για το λόγο αυτό αποφάσισε να αποσυρθεί από την πολιτική για ένα διάστημα και να ασχοληθεί με το προηγούμενο επάγγελμα του την δικηγορία καθώς και άλλες επαγγελματικές δραστηριότητες μιας και η οικογένεια του είχε το ανάλογο οικονομικό αποτύπωμα. Πιο συγκεκριμένα, ανέλαβε αντιπρόεδρος στην εταιρεία Φιντέλιτι και Ντεπόσιτ Κόμπανι στο Μέριλαντ η οποία ήταν μια πιστωτική και ασφαλιστική εταιρεία. Ταυτόχρονα με τα ανωτέρω, άνοιξε το δικηγορικό του γραφείο στη Νέα Υόρκη ενώ φυσικά δεν σταμάτησε να ενδιαφέρεται για τα κοινά αλλά αυτή τη φορά από τον ρόλο του παρατηρητή. Το μέλλον φαινόταν αρχικά ευοίωνα διότι θα μπορούσαμε να πούμε πως βρισκόταν σε μια φάση ανασυγκρότησης, αποκρυπτογράφησης της κοινωνίας μέσω της εργασίας στον ιδιωτικό τομέα ενώ πίστευε βαθιά μέσα του ότι η Δημοκρατικοί θα βρίσκονταν ξανά στην κυβέρνηση το οποίο όμως δεν μπορούσε να προσδιορίσει ακριβώς χρονικά. Στο μακρύ χρονικό διάστημα που ακολούθησε μέχρι να γίνει τελικά Πρόεδρος των ΗΠΑ στις 4 Μαρτίου 1933 δυστυχώς έπρεπε να αντιμετωπίσει ευθύς αμέσως και ένα σοβαρό πρόβλημα υγείας που παρουσιάστηκε και επηρέασε σημαντικά την μετέπειτα ζωή του.

2.4. Προσβολή από Πολιομελίτιδα

Τον Αύγουστο του 1921, επηρεάστηκε σημαντικά σωματικά αλλά και ψυχικά στην υγεία του λόγω της προσβολής του από πολιομελίτιδα βαριάς μορφής. Ήταν μία ασθένεια η οποία τον επηρέασε σημαντικά διότι τον άφησε ημιπαράλυτο ενώ στα αρχικά στάδια της και μέχρι να την αντιμετωπίσει είχε παραλύσει εντελώς για ένα μικρό χρονικό διάστημα. Η καθημερινότητα του άλλαξε δραματικά όμως και σε αυτή την περίπτωση θα έπρεπε να βγει νικητής. Το σύνδρομο από το οποίο φαίνεται να έπασχε ήταν το λεγόμενο Γκιλαίν Μπαρέ το οποίο ουσιαστικά είναι μια αυτοάνοση νευροπάθεια. Σίγουρα ήταν μια εξαιρετικά δύσκολη περίοδος της ζωής του σε ένα χρονικό σταυροδρόμι στο οποίο θα έπρεπε να αποφασίσει για το πολιτικό του μέλλον. Πίστευε ότι θα γινόταν απολύτως καλά και για αυτό το λόγο έκανε συνεχείς προσπάθειες και εντατικό πρόγραμμα από λουτρά και φυσικοθεραπείες. Δυστυχώς δεν

---

²³ *Wikipedia Encyclopedia*, στην ιστοσελίδα: https://el.wikipedia.org/wiki/Κατάλογος_προέδρων_των_Ηνωμένων_Πολιτειών, ημερομηνία προσπέλασης 11.03.23

μπόρεσε να επανέλθει στην προηγούμενη κατάσταση και όλο αυτό ήταν ένα πρόβλημα που έπρεπε να αποδεχθεί και να συνεχίσει να αντιμετωπίζει με σθένος²⁴.

Ουσιαστικά μετά την ήττα στην διεκδίκηση της αντιπροεδρίας, η πολιτική σταδιοδρομία του Φράνκλιν Ρούζβελτ σχεδόν κλονίστηκε. Η απώλεια δεν χρεώθηκε αποκλειστικά στον ίδιο ενώ ταυτόχρονα έγινε πιο ισχυρός μέσα στο δημοκρατικό κόμμα. Όπως αναλύσαμε προηγουμένως, τον Αύγουστο του 1921, ενώ βρισκόταν στο εξοχικό της οικογένειας του στο νησί Καμπομπέλλο στον Καναδά προσβλήθηκε από πολιομυελίτιδα. Ενώ εξακολουθούσε να υπάρχει ένα μυστήριο για το εύρος των συμπτωμάτων αλλά κυρίως πως θα τον επηρέαζε και για πόσο διάστημα η αλήθεια είναι ότι παρέλυσε από τη μέση και κάτω. Εννοείται ότι ήταν συντετριμένος και επιπρόσθετα για έναν ακόμη λόγο διότι συνήθως η αρρώστια αυτή προσβάλλει άτομα στην παιδική τους ηλικία. Έκανε προσπάθεια να αναρρώσει στα λουτρά του Γουόρμ Σπρίνγκς στην Τζώρτζια αλλά χωρίς αποτέλεσμα ενώ φαινόταν ότι θα παρέμενε σε αναπηρικό καροτσάκι για το υπόλοιπο της ζωής του. Χρησιμοποίησε πατερίτσες για να κινηθεί, αλλά δεν θα μπορούσε ποτέ ξανά να περπατήσει ανεξάρτητα όπως παλιά.

Αξιοσημείωτη ήταν η παρηγορητική και συναισθηματική στάση της συζύγου του Έλινορ η οποία εκτός της άμεσης στήριξης του αποτέλεσε ουσιαστικά τον κοντινότερο σύμμαχο του, τον έμπιστο πολιτικό σύμβουλο και τον ακούραστο συνεργάτη που επέμενε ότι θα πρέπει να συνεχίσει τα σχέδια του και να συνεχίσει στην πολιτική πορεία που είχε χαράξει πριν την προσβολή από την αρρώστια²⁵.

Αντιμετώπισε το πρόβλημα με ψυχικό σθένος, υπομονή και φυσικά με την βοήθεια της συζύγου του Έλινορ η οποία δεν έλειψε ποτέ από το πλευρό του. Η ανάγκη του να συνεχίσει την ενεργό πολιτική ξανά ύστερα από την προσβολή από αυτή την αρρώστια μετρούσε σαν ένα σημαντικό κίνητρο για αυτόν. Εκτός των φυσικοθεραπειών και των λουτρών δεν το έβαλε ποτέ κάτω και δοκίμασε θεραπείες οι οποίες τον βοήθησαν τελικά να ανακάμψει μερικώς, επανακτώντας με αυτό τον τρόπο σε μεγάλο βαθμό την κίνηση των κάτω άκρων του. Σε όλη αυτή τη διάρκεια της αντιμετώπισης του προβλήματος είχε το χρόνο να διαβάσει βιβλία και ιδιαίτερα να εντυπώσει στην ιστορία των ΗΠΑ. Η ιστορία άλλωστε αποτελεί βασική γνώση για κάθε αμερικανό πολίτη αλλά πάνω απ' όλα για κάθε ηγέτη που θα κληθεί να υπηρετήσει

---

²⁴ I. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ. 25

²⁵ C. River Editors., *President Roosevelt: The Lives and Legacies of Theodore and Franklin D. Roosevelt*, New York 2013, σ. 60

και να λάβει σημαντικές αποφάσεις για τον τόπο, τους ανθρώπους και τις μελλοντικές γενιές της χώρας του.

Το οικογενειακό περιβάλλον του κράτησε θα μπορούσαμε να αναφέρουμε μία πολυδιάστατη θέση. Από τη μία μεριά η μητέρα του Σάρα Άνν προσπάθησε να τον πείσει να αποσυρθεί από την πολιτική λόγω του σοβαρού προβλήματος υγείας ενώ από την άλλη μεριά η σύζυγος του Έλινορ είχε αντίθετη άποψη. Για το λόγο αυτό, η σύζυγος του τον εκπροσωπούσε στις πολιτικές συγκεντρώσεις και ανέλαβε ουσιαστικά το ρόλο ενός συνδετικού κρίκου μεταξύ του Φράνκλιν Ρούζβελτ και της αμερικανικής κοινωνίας. Μέσω αυτής κατάφερε να αφουγκράζεται εν ολίγοις τον παλμό του πολιτικού κόσμου και να καταστρώνει τα όποια σχέδια του για το μέλλον. Τα καλά νέα δεν άργησαν να γίνουν πραγματικότητα. Η κατάσταση του σταδιακά άρχισε να βελτιώνεται ενώ η καθημερινότητα του καλυτέρευε με αποτέλεσμα να επανέλθει στην εργασία του διστακτικά στις αρχές του 1922 ενώ από τα μέσα του 1923 επέστρεψε για πρώτη φορά στο γραφείο του μετά την ατελείωτη αυτή περιπέτεια. Έμαθε να στέκεται στα πόδια του με τη βοήθεια ορισμένων τεχνικών στηριγμάτων και ουσιαστικά να κάνει λίγα και μικρά βήματα. Έως το 1945 συνήθιζε να στέκεται όρθιος κάθε φορά που είχε να εκφωνήσει μία σημαντική ομιλία δείχνοντας δείγμα του ισχυρού του χαρακτήρα μιας και αποτελούσε πολιτικό που δεν το έβαζε κάτω²⁶.

Διαφαινόταν ότι δεν ήταν στα σχέδια του να παραμείνει ένας απομονωμένος ανάπηρος αλλά να επανέλθει στην πολιτική στο εγγύς μέλλον²⁷. Απτόητος από την ασθένεια του, ο Φράνκλιν Ρούζβελτ επανήλθε κερδίζοντας τον τίτλο του κυβερνήτη της Νέας Υόρκης το 1928 και στη συνέχεια την προεδρία το 1932²⁸.

2.5. Κυβερνήτης της Νέας Υόρκης

Την περίοδο εκείνη στις ΗΠΑ φυσούσε ο άνεμος της κερδοσκοπίας και οι πάντες προσπαθούν να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες αποκομίζοντας χρήματα. Ο εν ενεργεία Πρόεδρος των ΗΠΑ Γουόρεν Χάρντινγκ δεν αποτελεί εξαίρεση και παίζει στο χρηματιστήριο μέσα από τον Λευκό Οίκο. Ο συγκεκριμένος Πρόεδρος θεωρήθηκε από ιστορικούς ως ένας από τους χειρότερους στην ιστορία των ΗΠΑ και απεβίωσε στις 2 Αυγούστου 1923 στο Σαν Φρανσίσκο ύστερα από καρδιακή ανακοπή.

²⁶ H. Kissinger, *Διπλωματία*, Αθήνα 1995, σ. 414

²⁷ C. River Editors., *ό. π.*, σ. 61

²⁸ Christian History Magazine, «*Franklin Delano Roosevelt*», τεύχος 121, σ. 10

Ο Φράνκλιν Ρούζβελτ εκμεταλλεύτηκε την ανάμειξη της κυβέρνησης σε οικονομικά σκάνδαλα και άρχισε την εκστρατεία για την δημοσιοποίηση και εκμετάλλευση αυτών των γεγονότων. Ήθελε να καταστήσει σαφές ότι στα χέρια των Ρεπουμπλικάνων η διακυβέρνηση χαρακτηριζόταν από εκπλήρωση συμφερόντων και μόνο. Το 1924 στο Συνέδριο των Δημοκρατικών θέλησε να δοθεί το χρίσμα σε κάποιον εκτός του Κάλβιν Κούλιτζ διότι φρονούσε ότι το συγκεκριμένο πρόσωπο δεν θα μπορούσε να ανταποκριθεί στις προσδοκίες της δημοκρατικής παράταξης. Ευτυχώς για Κάλβιν Κούλιτζ και δυστυχώς για τον ίδιο τον Ρούζβελτ ο Κούλιτζ πήρε το χρίσμα των δημοκρατικών. Φυσικά τα αποτελέσματα ύστερα από κάποιο χρονικό διάστημα δικαίωσαν τον Ρούζβελτ. Το διάστημα που ακολούθησε μέχρι το 1928 αποσύρθηκε από την ενεργό πολιτική. Υπάρχουν αναφορές ότι κατά τη διάρκεια της ποτοαπαγόρευσης στις ΗΠΑ συνέχισε να πίνει αποφεύγοντας τους δημόσιους χώρους, έχοντας μια ιδιαίτερη αδυναμία στο ποτό μαρτίνι²⁹.

Το 1928 επέστρεψε στην ενεργό πολιτική υποστηρίζοντας τον Άλφρεντ Σμίθ για το χρίσμα των δημοκρατικών και ως μελλοντικό Πρόεδρο των ΗΠΑ. Ο Σμίθ από την πλευρά του θέλησε να του δώσει ώθηση για την υποψηφιότητα του Κυβερνήτη της Νέας Υόρκης. Στη συγκεκριμένη στιγμή ο Φράνκλιν Ρούζβελτ φάνηκε απρόθυμος όμως ύστερα από έντονες πιέσεις δημοκρατικών παραγόντων αποδέχθηκε το χρίσμα για τη θέση του Κυβερνήτη της Νέας Υόρκης που του προσφέρθηκε³⁰.

Ξεκίνησε με όρεξη την προεκλογική του εκστρατεία δείχνοντας αμεσότητα στην επικοινωνία με τους πολίτες ενώ ταξίδεψε αρκετά με το αυτοκίνητο κατά τη διάρκεια αυτής. Συντελεστή ισχύος της εκστρατείας του αποτέλεσε το ραδιόφωνο της εποχής για το οποίο ειπώθηκε πως ήταν πολύ ικανός στο να κερδίζει συμπάθειες μέσω αυτού. Τα αποτελέσματα που ακολούθησαν τον βρήκαν νικητή στην θέση του Κυβερνήτη της Νέας Υόρκης, αλλά όχι και τους δημοκρατικούς για τη θέση του Προέδρου των ΗΠΑ όπου ο Άλφρεντ Σμίθ υπέστη βαριά ήττα.

Ο Σμίθ συνεντρίβη στις προεδρικές εκλογές του 1928 από τον Χούβερ λαμβάνοντας 40,8% έναντι 58,2%. Ο Ρούζβελτ κατόρθωσε να εξασφαλίσει μία οριακή νίκη με διαφορά σχεδόν 1% και μόλις είκοσι πέντε χιλιάδες ψήφους παραπάνω από τον αντίπαλο του, γενικό εισαγγελέα της Νέας Υόρκης Άλμπερτ Ότινγκερ. Με αυτό τον

---

²⁹ C. Black, *ό. π.*, σ. 160-167

³⁰ Ι. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ. 27

τρόπο και ύστερα από αυτή τη δυναμική θα αποτελούσε σίγουρα ένα από τα φαβορί για το χρίσμα των δημοκρατικών στις επόμενες προεδρικές εκλογές των ΗΠΑ. Το πιο σημαντικό από όλα όμως ήταν ότι ωρίμασε πολιτικά αλλά και ως άνθρωπος, συνέχισε να δίνει ουσία σε κάθε στιγμή και ημέρα της ζωής του και εν ολίγοις παρέμενε ζωντανός δίνοντας το παράδειγμα ενός πολύ ισχυρού πολιτικού ηγέτη με αντοχή και επιμονή στον σκοπό³¹.

Ακολούθησε ένα πρόγραμμα φορολογικών ελαφρύνσεων για τους αγρότες και εξασφάλισε φθηνότερο κόστος απόκτησης στα αγαθά αλλά και τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Με τον τρόπο αυτό έτυχε ευρείας αποδοχής από το σύνολο των πολιτών με αποτέλεσμα την επανεκλογή του το 1930 με χαρακτηριστική άνεση. Στη δεύτερη θητεία του προσπάθησε να κάνει επιπλέον παρεμβάσεις και να βοηθήσει την οικονομία που λόγω της πρόσφατης τεράστιας κρίσης του 1929 είχε αρχίσει να αφήνει τα έντονα σημάδια της. Προώθησε νομοσχέδια που στήριζαν κρίσιμους και αδύνατους τομείς όπως η υγεία και η κοινωνική πρόνοια ενώ σημείωσε μεγάλες επιτυχίες οι οποίες έπλεξαν το γόητρο των ρεπουμπλικανών. Φυσικά και άρχισε λοιπόν να ωριμάζει ως πολιτικός ηγέτης αλλά και να καλλιεργεί τις ικανότητες του για το επόμενο στάδιο της πολιτικής του σταδιοδρομίας.

Από τα τέλη του 1928 διαφαινόταν ότι ο Ρούζβελτ θα ήταν κατά πάσα πιθανότητα ο υποψήφιος για την Προεδρία των ΗΠΑ από την παράταξη των δημοκρατικών στις επερχόμενες εκλογές του 1932. Για να πραγματοποιηθεί όμως αυτό και να πάρει κάποιος το χρίσμα της παράταξης θα έπρεπε να εξασφαλίσει τα δύο τρίτα των ψήφων στο συνέδριο της παράταξης. Για αυτό λοιπόν το λόγο ξεκίνησε πολλές επαφές με σκοπό να προετοιμάσει το έδαφος και να λάβει τελικά την υποστήριξη της πλειοψηφίας των δημοκρατικών μελών.

Μέχρι το 1930, ο Ρούζβελτ ήταν έτοιμος να θέσει υποψηφιότητα για επανεκλογή, και αυτή τη φορά πέτυχε μια εύκολη επανεκλογή με περιθώριο νίκης 14%. Αυτό μιμήθηκε τις εθνικές εκλογές, οι οποίες σάρωσαν τους δημοκρατικούς σε έδρες στη Βουλή και στη Γερουσία σε όλη τη χώρα. Λόγω των πρωτοβουλιών του στη Νέα Υόρκη, οι οποίες θεωρήθηκαν πολύ καλά μελετημένες πολιτικές με έντονη

---

³¹ Ι. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ. 28

διορατικότητα, ο Φράνκλιν Ρούζβελτ τοποθετήθηκε ως ο κύριος υποψήφιος για την προεδρική υποψηφιότητα των δημοκρατικών στις επερχόμενες εκλογές του 1932³².

---

³² C. River Editors., *ό. π.*, σ. 65

Γ' Κεφάλαιο

Η Μεγάλη Οικονομική Κρίση

Οι ΗΠΑ την περίοδο πριν το Κράχ του 1929 θα μπορούσαμε να αναφέρουμε πως ήταν μια κοινωνία αφθονίας. Η αεροπορική σύνδεση μεταξύ των πολιτειών ήταν κάτι πρωτοποριακό για την δεκαετία του 1920. Οι κατασκευές και ιδιαίτερα οι ουρανοξύστες στις μεγαλουπόλεις ήταν μια θα λέγαμε καθημερινότητα και κοινή κατασκευαστική πρακτική. Στον τομέα της βαριάς βιομηχανίας η κατασκευή των πρώτων αυτοκινήτων ήταν μια πραγματικότητα. Η αμυντική βιομηχανία βρισκόταν σε άνθηση σε όλους τους τομείς. Γενικά η παραγωγή προϊόντων, η διανομή αυτών αλλά και το εμπόριο ήταν μια συνεχής επικερδής δραστηριότητα. Το αμερικανικό όνειρο βρισκόταν στην καλύτερη περίοδο του ως αφήγημα για τους πολίτες των ΗΠΑ. Όμως τα πράγματα δεν ήταν ακριβώς έτσι. Υπήρχε και η άλλη πλευρά την οποία πολλοί αγνοούσαν όσο είχαν αφεθεί στην παρακολούθηση του αμερικανικού ονείρου. Εκατομμύρια πολίτες έπαιζαν στο χρηματιστήριο θεωρώντας πως είχαν τις γνώσεις και τις απαραίτητες δεξιότητες για την απόκτηση του λεγόμενου εύκολου κέρδους. Το σημαντικότερο σφάλμα τους δεν ήταν ότι έπαιζαν αλλά ότι ξεπερνούσαν τις δυνατότητες τους. Αυτή η φαινομενική κατάσταση ευημερίας και προόδου σταμάτησε δυστυχώς ξαφνικά στις 24 Οκτωβρίου 1929.

3.1. Γενικά Στοιχεία για την Κρίση

Στις ΗΠΑ λοιπόν, στις 24 Οκτωβρίου 1929, ξεσπά η μεγαλύτερη κρίση όλων των εποχών. Το χρηματιστήριο καταρρέει, οι επενδυτές φοβήθηκαν ότι θα πέσουν οι τιμές των μετοχών και για αυτό το λόγο άρχισαν να πωλούν μαζικά και ανεξέλεγκτα θεωρώντας με την κοινή λογική τους ότι τα χρήματα που θα αποκόμιζαν θα τα χρησιμοποιούσαν για να επενδύσουν σε άλλο τομέα με σκοπό για πολλοστή φορά το κέρδος. Τη συγκεκριμένη ημέρα οι επενδυτές ρευστοποιήσαν δέκα τρία εκατομμύρια μετοχές και ακαριαία η τιμή των μετοχών άρχισε να πέφτει δημιουργώντας πανικό. Οι τράπεζες στην ίδια λογική είχαν τοποθετήσει τα χρήματα των πολιτών σε μετοχές με σκοπό και αυτές να αποκομίσουν περισσότερο κέρδος και ως γνωστόν κήρυξαν πτώχευση. Με την κήρυξη πτώχευσης από το σύνολο του τραπεζικού συστήματος σταμάτησε ο δανεισμός των επιχειρήσεων και των πελατών. Οι επιχειρήσεις προσπάθησαν να εκμεταλλευτούν το μεγάλο στοκ προϊόντων που διέθεταν ρίχνοντας

τις τιμές, μειώνοντας τις αμοιβές του προσωπικού και συνάμα απολύοντας το προσωπικό σε δεύτερη φάση. Η οικονομία των ΗΠΑ είχε μόλις παραλύσει.

Από τις ΗΠΑ η κρίση επεκτάθηκε στον υπόλοιπο κόσμο. Οι τράπεζες των ΗΠΑ είχαν κατα πάγια τακτική προχωρήσει κατα τα παρελθόντα έτη σε δανεισμό χρημάτων σε τράπεζες άλλων χωρών με σκοπό για άλλη μια φορά το κέρδος. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος απαιτούνταν ο επαναπατρισμός των κεφαλαίων άμεσα. Φυσικά, όπως καταλαβαίνουμε η λύση δεν ήρθε και το πρόβλημα αναζωπυρώθηκε με την μετακύλιση του στο ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα. Η Ευρώπη κλονίστηκε και μαζί της ολόκληρος ο πλανήτης. Το οικονομικό κράχ ήταν πλέον μια πραγματικότητα, ήταν αναπόφευκτο, δύσκολα διαχειρίσιμο και συνάμα θα επηρέαζε πολύ αρνητικά τις ζωές των πολιτών σε όλο τον κόσμο.

3.2. Η Μεγάλη Ύφεση

Στο σημείο αυτό κρίνουμε σκόπιμο να αναφέρουμε ότι τα αιτία της μεγάλης αυτής κρίσης είναι αυτονόητο πως ήταν πολλά σε αριθμό. Η ιστορία έχει το καλό αλλά και κακό να επαναλαμβάνεται κατα διαστήματα. Πριν την επόμενη επανάληψη της θα πρέπει να έχουμε πάρει τα διδάγματα μας από αυτή ώστε να προσαρμόσουμε το πλάνο μας προς το δικό μας όφελος. Τα κυριότερα αιτία σε αυτή την μελανή περίοδο της ιστορίας λόγω της μεγάλης ύφεσης αναλύονται αρχικά επιδερμικά παρακάτω. Η αγροτική οικονομία, ένας από τους στυλοβάτες της οικονομίας των ΗΠΑ, υπέστη βαθμιαία κάμψη λόγω της μείωσης στο εμπόριο σιταριού και βαμβακιού με αποτέλεσμα το πλεόνασμα της παραγωγής και την πτώση των τιμών. Λόγω της μη ανάπτυξης των υπολοίπων κλάδων της βιομηχανίας οι τομείς της υφαντουργίας και των ανθρακωρυχείων δεν αναπτύχθηκαν στο βαθμό που θα έπρεπε σε σχέση με άλλους τομείς της βιομηχανίας. Τέλος, η άνιση κατανομή του εθνικού εισοδήματος περιόρισε την αγοραστική δύναμη των πολιτών επιβαρύνοντας δραματικά την κατάσταση σε ένα ευαίσθητο χρονικά περιβάλλον. Εκείνο όμως που πάντοτε σε κάθε περίοδο κρίσης αποτελεί προπομπό ήταν η σκηνοθετημένη ανάγκη της πλειοψηφίας των πολιτών να προσπαθούν να ζουν πάνω από τις πραγματικές τους δυνατότητες.

Στο σημείο αυτό θα αναλύσουμε διεξοδικότερα τι συνέβαινε στις ΗΠΑ τη δεδομένη χρονική στιγμή. Κατά την διάρκεια της μεγάλης ύφεσης τη δεκαετία του 1930 η ανεργία ξεπέρασε το 30% του εργατικού δυναμικού, ενώ λόγω αδυναμίας πληρωμής των στεγαστικών δανείων στις τράπεζες έγιναν εκατοντάδες κατασχέσεις

κατοικιών καθημερινά μόνο στις μεγάλες πόλεις των ΗΠΑ. Αναφορικά με τα βασικά ζητήματα επιβίωσης ο αριθμός των αστέγων είχε αυξηθεί δραματικά με αποτέλεσμα να δημιουργούνται ολόκληρες πόλεις από παράγκες στα μεγάλα πάρκα οι οποίες ονομάζονταν Χούμπερβιλς προς τιμή του Προέδρου Χέρμπερτ Χούμπερ ο οποίος θεωρούνταν ως ο απόλυτος υπεύθυνος για την πολύ άσχημη αυτή η κατάσταση που δημιουργήθηκε. Αποτέλεσμα αυτών ήταν οι συνθήκες ζωής να μετατραπούν το λιγότερο σε απάνθρωπες ενώ σχετικά με τα θέματα υγιεινής και υψηλής παιδικής θνησιμότητας ούτε λόγος.

Οι καταστάσεις θύμιζαν σε αντιπαράβολή με τα πρόσφατα σχετικά γεγονότα την Ελλάδα της κρίσης εν έτει 2009. Όπως στην Ελλάδα έτσι και στην Αμερική εκείνης της εποχής αυξήθηκε δραματικά ο μέσος όρος των αυτοκτονιών και συγκεκριμένα το 1929 πραγματοποιούνταν δέκα τέσσερις αυτοκτονίες ανά εκατό χιλιάδες κατοίκους ενώ τρία χρόνια μετά, το 1932, ο αριθμός φτάνει στις ελαφρώς πάνω από δέκα επτά, δηλαδή περίπου 25% αύξηση³³. Σε μερικές πόλεις βέβαια η κατάσταση ήταν ακόμη χειρότερη όπως για παράδειγμα στο Ντιτρόιτ. Στη Νέα Υόρκη ένα γνωστό ανέκδοτο σχετικό με την όλη δραματική κατάσταση έλεγε ότι εάν σε κάποιο ξενοδοχείο κάποιος ζητήσει ένα δωμάτιο συνήθως ο υπάλληλος της υποδοχής τον ρωτούσε εάν το ήθελε για διανυκτέρευση ή για να αυτοκτονήσει πηδώντας από το παράθυρο. Η θλιβερή αυτή κατάσταση εντός των πόλεων συνεχίζεται και εκτός στην περιφέρεια όπου πηγή στήριξης του εισοδήματος αποτελούν τα αγροκτήματα και οι καλλιέργειες. Τόσο τα αγροκτήματα όσο και οι καλλιέργειες απειλούνται άμεσα με κατάσχεση λόγω των χρεών προς τις τράπεζες και φτάνουμε στο σημείο μηδέν όπου η πλειοψηφία των αγροτών απειλεί να σκοτώσει με όπλα τους κλητήρες οι οποίοι έρχονται κατόπιν εντολών να κατασχέσουν τις περιουσίες τους. Περιουσίες οι οποίες πρέπει να σημειωθεί ότι δημιουργήθηκαν με κόπο και πολύ προσπάθεια από αυτούς και τις προηγούμενες γενιές³⁴.

Η Μεγάλη Ύφεση (Great Depression), χαρακτήρισε ιδιαίτερα τις ΗΠΑ εκείνη την χρονική περίοδο και προκλήθηκε από το τεράστιο κράχ του χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης από τις 24 Οκτωβρίου 1929 έως και τις 29 Οκτωβρίου 1929. Οι μετοχές εκείνη την χρονική περίοδο είχαν ουσιαστικά μετατραπεί σε χαρτιά δίχως καμμία αξία διότι εν ολίγοις δεν υπήρχε το παραμικρό αγοραστικό ενδιαφέρον από τη μεριά των

---

³³ Γ. Παπάς, *Αναζητώντας το Ελληνικό New Deal*, Αθήνα 2009, σ. 15

³⁴ Γ. Παπάς, *ό. π.*, σ. 16

επενδυτών. Πιο αναλυτικά για να καταλάβουμε το μέγεθος της τραγωδίας αναφέρουμε ότι ουσιαστικά την τελευταία ημέρα, στις 29 Οκτωβρίου 1929, την λεγόμενη και ως Μαύρη Τρίτη, υπήρχαν διαθέσιμες προς πώληση δέκα έξι εκατομμύρια μετοχές χωρίς να υπάρχει όμως κανένα ουσιαστικό αγοραστικό ενδιαφέρον. Με τα λόγια αυτά μπορούμε εύκολα να κατανοήσουμε το πασιφανές τέλμα της οικονομικής δραστηριότητας στην αμερικανική κοινωνία³⁵.

Ενδεικτικό της κατάστασης ήταν μεγάλο μέρος των αμερικανών να έχει επενδύσει τα χρήματα και τις περιουσίες του στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης σε μετοχές και σε διάφορα άλλα επενδυτικά προγράμματα. Στο τέλος του μεγάλου αυτού σοκ βρέθηκαν με πολλά χαρτιά στα χέρια τους τα οποία δεν είχαν καμία αξία ενώ στην πραγματικότητα οι οικονομίες τους και οι κόποι μιας ζωής είχαν εξανεμιστεί. Το μέγεθος της κρίσης ήταν τόσο μεγάλο που οι συνέπειες της διήρκεσαν πάρα πολλά χρόνια. Όπως σε κάθε κρίση όλοι οι πολίτες προσπάθησαν να περικόψουν μεγάλο μέρος των εξόδων τους. Από την άλλη μεριά οι επιχειρηματίες ύστερα από όλα αυτά τα γεγονότα και παρά την μείωση των επιτοκίων ως μέτρο αντιστάθμισης ήταν πολύ επιφυλακτικοί στις αιτήσεις για λήψη δανείου. Οι τράπεζες πλήρωσαν κι αυτές το μερίδιο που τους αναλογούσε διότι στο βωμό του κέρδους είχαν χρηματοδοτήσει μεγάλο αριθμό καταναλωτικών δανείων για επενδύσεις χωρίς εγγυήσεις με αποτέλεσμα οι επενδυτές και οι καταναλωτές να μην μπορούν να ανταποκριθούν ούτε καν στις συμβατικές τους υποχρεώσεις. Οι καταναλωτές και πελάτες των τραπεζών ως φυσική αντίδραση προσπάθησαν να αποσύρουν τις καταθέσεις τους μαζικά οδηγώντας τις τράπεζες σε ουσιαστική πτώχευση λόγω αδυναμίας πληρωμής και ενδεικτικό είναι ότι έως και τέσσερα χρόνια μετά την κρίση, το 1933, οι καταθέτες είχαν σημειώσει απώλειες εκατόν σαράντα δισεκατομμυρίων δολαρίων της εποχής, ποσό δυσθεώρητο και αστρονομικό για τα παγκόσμια οικονομικά δεδομένα.

Ύστερα από το Μεγάλο Κράχ τον Οκτώβριο του 1929, πέρασαν μερικοί μήνες δοκιμασίας των πολιτών εντός του πρώτου τριμήνου του 1930. Οι τιμές των αγαθών ξεκίνησαν να μειώνονται όμως τη χρονική στιγμή που συνέβη αυτό ήταν πολύ αργά διότι είχε ήδη αρχίσει να υποχωρεί δραματικά η αγοραστική δύναμη των πολιτών των ΗΠΑ. Όλοι οι πολίτες είχαν ουσιαστικά καταστραφεί διότι είχαν απωλέσει πολύ μεγάλο μέρος των αποταμιεύσεων τους στις τράπεζες. Λόγω της υποτίμησης των τιμών

---

³⁵ Ι. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ. 29-30

των προϊόντων οι αγρότες επλήγησαν ακόμη περισσότερο με αποτέλεσμα την μείωση της παραγωγής σε πρωτοφανή επίπεδα. Είχε υπολογιστεί ότι χάνονταν εβδομαδιαίως περίπου εκατό χιλιάδες θέσεις εργασίας με αποτέλεσμα εντός τριετίας από την αρχή της κρίσης να έχει αυξηθεί ο αριθμός των ανέργων σε ένα σύνολο δώδεκα εκατομμυρίων πολιτών. Σε όλα τα προαναφερθέντα δεν πρέπει να ξεχνάμε πως ύστερα από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο βασικός επενδυτής στις μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις όπως η Αγγλία, η Γαλλία και Γερμανία ήταν η αμερικανική οικονομία. Η αμερικανική οικονομία αποτελούσε πάντα έναν απομακρυσμένο τοπικά οικονομικό στυλοβάτη στον οποίο οι ευρωπαίοι αλλά περισσότερο η Γερμανία προσπάθησαν να υποστηρίξουν τις δικές τους οικονομίες. Μετά το 1929, η παροχή βοήθειας από τις ΗΠΑ στα ευρωπαϊκά κράτη σταμάτησε σχεδόν ακαριαία βυθίζοντας τα σε ένα οικονομικό σπирάλ λόγω της παγκόσμιας επέκτασης αυτής της κρίσης³⁶.

Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα ότι ουσιαστικά η μεγάλη ύφεση της δεκαετίας του 1930 η οποία αρχικά εκδηλώθηκε με το οικονομικό κράχ του χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης το 1929 ήταν η μεγαλύτερη κρίση του 20ού αιώνα πριν την ακόμη μεγαλύτερη που ακολούθησε στις αρχές του 21ου αιώνα. Η ύφεση αυτή που αναλύουμε ξεπεράστηκε ουσιαστικά οριστικά με το πέρας του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και συνέβαλε σε ραγδαίες εξελίξεις σε όλα τα επίπεδα της σύγχρονης αστικής κοινωνίας, το οικονομικό, πολιτικό, και το κοινωνικό για όλο το υπόλοιπο του αιώνα.

3.3. Οι Συνέπειες της Μεγάλης Ύφεσης

Αναφορικά με τις συνέπειες της μεγάλης ύφεσης, πρέπει οπωσδήποτε να κατανοήσουμε ότι η μεγάλη καταστροφή επήλθε ύστερα από το Κράχ του Χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης το οποίο όπως περιγράψαμε εκτενώς είχε ως αποτέλεσμα την καταρράκωση της εμπιστοσύνης των πολιτών στην κυβέρνηση, την έλλειψη επιχειρηματικότητας και την καταστροφή των μηχανισμών ισορροπίας της ελεύθερης αγοράς δημιουργώντας ταυτόχρονα υπερβολικά προβλήματα επιβίωσης για όλους τους πολίτες. Ένα από τα σημαντικότερα λάθη της τότε κυβέρνησης ήταν η ψήφιση του νόμου Σμούτ - Χόλεϊ σύμφωνα με τον οποίο αυξήθηκε υπερβολικά το ποσοστό των δασμών στις εισαγωγές προϊόντων το οποίο οδήγησε σχεδόν ακαριαία στην αντίστοιχη αντίδραση των υπολοίπων συμβαλλόμενων χωρών. Αποτέλεσμα ήταν

---

³⁶ Ι. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ. 30-31

το ουσιαστικό πάγωμα του εμπορίου καθιστώντας αυτό ως το βασικότερο πρόβλημα της οικονομίας. Σημεία των καιρών ήταν υπερπροσφορά σε απόλυτη συνάρτηση με την ανεπαρκή ζήτηση προϊόντων³⁷.

Το χρηματιστηριακό κράχ αναμφισβήτητα δεν αφορούσε στην πλειοψηφία των περιπτώσεων το σύνολο των πολιτών διότι μικρό μόνο μέρος αυτών συμμετείχε στις χρηματιστηριακές συναλλαγές. Σύντομα όμως είχε μετατραπεί σε ένα πολύ μεγάλο πρόβλημα για όλη την οικονομία. Με βάση αυτά τα δεδομένα και τις ενδείξεις, εμφανίστηκε ένα μεγάλο μέρος αρνητικών συνεπειών τα οποία είχαν άμεση σχέση με την τότε οικονομική φιλοσοφία η οποία ήταν σίγουρα λανθασμένη. Ο Πρόεδρος Χούβερ θέλησε να καθησυχάσει τον λαό και με κάθε ευκαιρία υποστήριζε ότι η κρίση ήταν το αποτέλεσμα μόνο της κερδοσκοπίας στο χρηματιστήριο. Ταυτόχρονα ότι δεν υπήρχε τίποτα στραβό στην οικονομική πολιτική της κυβέρνησης με αποτέλεσμα να μην απαιτούνται αλλαγές. Πιο αναλυτικά, ουσιαστικά θεωρούσε ότι δεν θα έπρεπε να διορθώσει ένα σύστημα προβληματικό αλλά να εντείνει τις προσπάθειες του για την προστασία ενός θεωρητικά υγιούς οικονομικού συστήματος. Θα μπορούσαν τα πράγματα να είναι έτσι, όμως δυστυχώς φυσικά και δεν ήταν. Από αναφορές πηγών διαπιστώσαμε ότι για να ανακάμψει η οικονομία των ΗΠΑ χρειάστηκαν ουσιαστικά είκοσι πέντε έτη. Αυτή ήταν η χρονική περίοδος για τον χρηματιστηριακό δείκτη Dow Jones να φτάσει στην τιμή που είχε πριν την αποκαλούμενη Μαύρη Τρίτη, στις 29 Οκτωβρίου 1929. Αντίστοιχο ήταν επίσης το χρονικό διάστημα ο όγκος των συναλλαγών να ξεπεράσει τον τότε αριθμό. Μια πραγματική καταστροφή με μακρόχρονη διαδικασία ανάκαμψης³⁸.

Όπως αναφέραμε παραπάνω, για να ξεπεράσει ο δείκτης Dow Jones την τιμή του προ της κρίσης απαιτήθηκαν είκοσι πέντε έτη ενώ αντιστοίχως για να ξεπεραστεί ο όγκος των συναλλαγών της συγκεκριμένης περιόδου απαιτήθηκαν σαράντα έτη. Ήταν πολύ δύσκολο για την κοινωνία και τον λαό γενικότερα να συνειδητοποιήσουν αυτό το τρομερό χτύπημα διότι το πιο δύσκολο ήταν να καταλάβουν οι μικροεπενδυτές ότι ουσιαστικά αγόραζαν αέρα με δανεικά χρήματα. Όλα αυτά είχαν προέλθει από την πώληση της κατοικίας τους και της υπόλοιπης περιουσίας τους ουσιαστικά οδηγώντας τους στο δρόμο χάνοντας φυσικά μετά την απώλεια των σπιτιών τους και των

---

³⁷ Γ. Παπάς, *ό. π.*, σ. 30

³⁸ Γ. Παπάς, *ό. π.*, σ. 32

οικονομιών μιας ζωής. Επειδή οι αριθμοί είναι αμείλικτοι αξίζει να αναφέρουμε πως όλες αυτές οι συνέπειες αποτυπώνονται ξεκάθαρα και σε άλλους δείκτες.

Πιο συγκεκριμένα το 1929, ο αριθμός των ανέργων στις ΗΠΑ έφτανε περίπου τα 2,5 εκατομμύρια, δύο χρόνια μετά την έναρξη της κρίσης ο αριθμός αυτός σχεδόν τριπλασιάστηκε σε 8 εκατομμύρια ενώ μετά από ένα χρόνο ο αριθμός έφτασε τα 13 εκατομμύρια. Φτάσαμε δηλαδή μέσα σε μια τριετή περίοδο στον πενταπλασιασμό των ανέργων και σε έναν συνολικό αριθμό που ξεπέρασε το ένα τέταρτο όλου του ανθρώπινου εργατικού δυναμικού των ΗΠΑ. Ένα χρόνο περίπου μετά την κρίση στα τέλη του 1931, μια από τις μεγαλύτερες τράπεζες των ΗΠΑ, η Bank of United States χρεοκόπησε και όλες οι οικονομίες των καταθετών της εξανεμίστηκαν. Φυσικά, στο Χρηματιστήριο της Γουόλ Στρήτ η κατάσταση δεν ήταν καλύτερη διότι η αξία των μετοχών είχε χάσει το ενενήντα τοις εκατό της αρχικής αξίας³⁹.

Στον τομέα της βιομηχανίας στην περιοχή της Νέας Υόρκης το ένα τρίτο των εργοστασίων έκλεισαν μέσα στα επόμενα δύο χρόνια και από το συνολικό αριθμό των είκοσι εννιά χιλιάδων συνέχισαν να λειτουργούν περίπου δέκα εννιά χιλιάδες από αυτά. Η κατάσταση φυσικά και δεν ήταν βιώσιμη το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα. Μεγάλος αριθμός των πολιτών είχε μετατραπεί σε άπορους οι οποίοι σιτίζονταν σε ατελείωτες ουρές από τους κατα τόπους δήμους. Η πλειοψηφία των κατοίκων είχε υποστεί ουσιαστική έξωση από τις κατοικίες τους λόγω του ότι δεν μπορούσαν να εξοφλήσουν τα στεγαστικά δάνεια ή τα ενοίκια τους ενώ το μεγαλύτερο κεντρικό πάρκο της Νέας Υόρκης, το Σέντραλ Πάρκ αποτελούσε μόνιμη κατοικία για χιλιάδες άστεγους πολίτες.

Ο αριθμός των επιβεβαιωμένων θανάτων εξαιτίας της πείνας και τις κακουχίας είχε αυξηθεί ενώ η αποστολή ανθρωπιστικής βοήθειας ακόμη και από την υποσαχάρια Αφρική ξένισε θετικά τον υπόλοιπο δυτικό κόσμο. Συγκεκριμένα, μέχρι και το δοκιμαζόμενο κράτος του Καμερούν απέστειλε ανθρωπιστική βοήθεια στον λαό της Νέας Υόρκης. Όλα αυτά τα γεγονότα είχαν ως αποτέλεσμα την ουσιαστική εξουδετέρωση της μεσαίας τάξης αλλά και όλων των κλάδων της οικονομίας καθώς πολλοί επαγγελματικοί τομείς υπέφεραν. Όπως σε κάθε κρίση ο κατασκευαστικός τομέας υπέστη το μεγαλύτερο πλήγμα. Πολλοί ελεύθεροι επαγγελματίες όπως ιατροί και δικηγόροι συνήθιζαν να φορούν τα κοστούμια τους θεωρητικά οδεύοντας προς την

---

³⁹ Γ. Παπός, *ό. π.*, σ. 33-35

εργασία τους αλλά η ουσιαστική τους κατεύθυνση ήταν στην μεγάλη ουρά του συσσιτίου. Κύριος σκοπός τους ήταν οι γείτονες τους να μην καταλάβουν την κατάσταση στην οποία είχαν περιέλθει. Τέλος, στην πόλη του Σικάγου, αναφέρθηκε από πηγές ότι ακόμη και ο μεγαλύτερος εκπρόσωπος του οργανωμένο εγκλήματος, της λεγόμενης μαφίας, ο διαβόητος Άλ Καπόνε συνέβαλε θετικά υποστηρίζοντας την παραγωγή και διανομή συσσιτίου για δέκα χιλιάδες άτομα καθημερινά καθώς και φρέσκου γάλακτος για τα παιδιά⁴⁰.

3.4. Ο Ρούζβελτ και το Συμβούλιο των Σοφών

Ο Φράνκλιν Ρούζβελτ μετά την επαναδραστηριοποίησή του το 1928 εκλέχθηκε όπως αναφέραμε κυβερνήτης της πολιτείας της Νέας Υόρκης και ύστερα από σύντομο χρονικό διάστημα ανέπτυξε πρωτοβουλίες και δράσεις για την υποστήριξη των κατοίκων της πόλης κυρίως με μέτρα ανακούφισης τους από τις συνέπειες της κρίσης. Ο στενός συνεργάτης του Λούις Χάου προσπαθούσε να του εντρυφήσει την ιδέα ότι ίσως ήταν καιρός να διεκδικήσει την προεδρία των ΗΠΑ. Σίγουρα θα έπρεπε να κερδίσει το χρίσμα των δημοκρατικών αρχικά αλλά και τον Ρεπουμπλικανό υποψήφιο και εν ενεργεία Πρόεδρο των ΗΠΑ Χέρμπερτ Χούβερ⁴¹.

Τον Μάιο του 1930 ο Φράνκλιν Ρούσβελτ επανεξελέγη κυβερνήτης της Νέας Υόρκης με την υπόσχεση για καλύτερες συνθήκες διαβίωσης του συνόλου των πολιτών. Η απόσταση που τον χώρισε από τον δεύτερο και υποψήφιο των Ρεπουμπλικάνων έφτασε το δέκα τέσσερα τις εκατό διότι οι πολίτες επέρριψαν σε αυτούς την γενική ευθύνη για την συνολική κατάσταση λόγω της οικονομικής κρίσης. Ο Ρούζβελτ κατά τη διάρκεια της δεύτερης θητείας του προσπάθησε να αντιμετωπίσει τις ελλείψεις σε οργανισμούς και να πάρει μέτρα για την ορθολογική διαχείριση προς όφελος όλων των πολιτών. Μπροστά σε αυτή την πρόκληση και στο πλαίσιο αύξησης της αποτελεσματικότητας διεξήγαγε έρευνες σε κρατικούς οργανισμούς όπως η αστυνομία και η δικαιοσύνη με σκοπό την απομάκρυνση εκείνων των λειτουργών που δεν εκτελούσαν σωστά τα καθήκοντα τους. Παράλληλα, προς το τέλος του 1930, συνέβαλε προσωπικά στην θεμελίωση ενός θεσμού που αποτελούσε τον πρώτο του

---

⁴⁰ Γ. Παπάς, *ό. π.*, σ. 36

⁴¹ Γ. Παπάς, *ό. π.*, σ. 41

είδους σε αμερικανικό επίπεδο, με σκοπό την παροχή κοινωνικής πρόνοιας στο σύνολο των πολιτών⁴².

Τον Μάρτιο του 1932, ο στενός συνεργάτης του Ρούζβελτ, Σάμουελ Ρόζενμαν, συνέβαλε κατόπιν εντολής του στην συγκρότηση μιας επιτροπής η οποία είχε την κωδική ονομασία “Brain Trust” ή αλλιώς η “Επιτροπή των Σοφών”. Η όλη προσπάθεια των μελών της επιτροπής αυτής θα παρείχε στον Φράνκλιν Ρούζβελτ ένα ουσιαστικό πλεονεκτημα απέναντι στον αντίπαλο δημοκρατικό υποψήφιο για το χρίσμα του Δημοκρατικού Κόμματος. Η επιτροπή αυτή εργάστηκε σκληρά με σκοπό να τον βοηθήσει να υπερνικήσει τους αντιπάλους του στο επερχόμενο συνέδριο του Δημοκρατικού Κόμματος το οποίο και έγινε. Ταυτόχρονα, ο τρίτος υποψήφιος Τζόν Γκάρνερ στήριξε τον Ρούζβελτ στο συνέδριο των δημοκρατικών ύστερα από την μεταξύ τους παρασκηνακή συμφωνία η οποία προέβλεπε ότι ο Ρούζβελτ θα τον χρησιμοποιούσε ως αντιπρόεδρο του σε περίπτωση εκλογής. Στο πνεύμα της αλλαγής και για την επίδειξη αποφασιστικότητας ο Ρούζβελτ έφερε στο προσκήνιο τη νέα του στρατηγική με τον όρο New Deal, τη λεγόμενη Νέα Συμφωνία μεταξύ του ιδίου και του ταλαιπωρημένου λόγω των συνθηκών αμερικανικού λαού. Βάσει αυτής το σύνολο των πολιτών ανεξαιρέτως κομματικών ή φυλετικών καταβολών θα είχε περισσότερες ευκαιρίες για πιο δίκαιη κατανομή του εθνικού πλούτου ενώ ταυτόχρονα θα παίρνονταν μέτρα τα οποία θα αποσκοπούσαν στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου μέσω ανάπτυξης θέσεων εργασίας αλλά και επενδύσεων⁴³.

Ουσιαστικά μέσω της Νέας Συμφωνίας αυτό που πάσχιζε να επιτύχει ήταν η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας καθώς και η σταθεροποίηση των υπαρχόντων με σκοπό την άνοδο του βιοτικού επιπέδου των πολιτών. Για να γίνει όμως αυτό πραγματικότητα χρειαζόταν άμεσα μία γενναία μείωση φόρων έτσι ώστε να ελαφρύνουν τα βάρη των κοινωνικών ομάδων που έπαιρναν μέρος στην παραγωγική διαδικασία όπως οι αγρότες. Ταυτόχρονα θα χρησιμοποιούνταν κονδύλια για δημόσιες επενδύσεις στις κατασκευές προκειμένου ο συγκεκριμένος κλάδος να αναγεννηθεί. Οι ασφαλιστικές μεταρρυθμίσεις ήταν κι αυτές σημαντικές ενώ ταυτόχρονα για την ομαλή λειτουργία του όλου συστήματος και την υγειονομική περίθαλψη των πολιτών έπρεπε να παρθούν γενναίες αποφάσεις. Η ευελιξία ήταν άλλωστε κάτι που τον χαρακτήριζε

---

⁴² Ι. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ. 32

⁴³ Ι. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ. 33

και δεν σταμάτησε να την χρησιμοποιεί για την μεγιστοποίηση των θετικών αποτελεσμάτων προς όφελος όλων των αμερικανών πολιτών⁴⁴.

Το συμβούλιο αυτό των ειδικών απαρτιζόταν κυρίως από ακαδημαϊκούς συμβούλους με εμπειρία σε διάφορους τομείς της οικονομίας και της κοινωνικής ζωής. Ο ίδιος γνωρίζοντας ότι δεν μπορεί να έχει την τέλεια εικόνα για όλα τα θέματα ουσιαστικά συγκέντρωνε απόψεις και ιδέες από τα μέλη της επιτροπής με σκοπό να διαμορφώσει την τελική μορφή του προγράμματος. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων οι λεγόμενοι ειδικοί, οι οποίοι ήταν μέλη της επιτροπής, δεν είχαν πάντοτε την ίδια άποψη και γνώμη πάνω στα ζητήματα ενδιαφέροντος. Έπρεπε όμως να αναζητήσουν λύσεις σε κρίσιμους τομείς όπως για παράδειγμα η αγροτική πολιτική, η βιομηχανία, η οικονομία καθώς και το εμπόριο. Σίγουρα είχαν παρά πολύ καλή ακαδημαϊκή βάση κυρίως από πανεπιστήμια όπως το Κολούμπια διότι πολύ έξυπνα ο Ρούζβελτ δεν εμπιστευόταν σε αυτές τις συζητήσεις στους κομματικούς μηχανισμούς αλλά περισσότερο στους ακαδημαϊκούς και στους οικονομικούς συμβούλους.

Σε αυτό λοιπόν το πνεύμα τα μέλη της επιτροπής ενημέρωσαν τον Ρούσβελτ στο ότι εκτός της κρισιμότητας της κατάστασης, θα έπρεπε να λάβουν αποφάσεις για δραστικές λύσεις οι οποίες δεν είχαν χρησιμοποιηθεί μέχρι τότε. Στον αγροτικό τομέα θα έπρεπε να γίνουν κρατικές παρεμβάσεις διότι μόνο έτσι θα μπορούσαν να βρεθούν λύσεις διότι οι αγρότες δεν θα είχαν σε καμία περίπτωση την δυνατότητα να ξεπεράσουν τα προβλήματα βασιζόμενοι μόνο στις δικές τους δυνάμεις. Εκτός των παραπάνω τον πληροφόρησαν ότι η κρίση δεν θα έπρεπε να αντιμετωπιστεί στη βάση της διεθνούς λογικής αλλά της εγχώριας. Η μετάφραση αυτού του συμπεράσματος τους ήταν ότι ακόμη και μια διεθνής συμφωνία η οποία θα τακτοποιούσε μέρος του χρέους δεν θα ήταν ποτέ τόσο αποτελεσματική αν δεν λαμβάνονταν δράσεις και αποφάσεις στον αντίστοιχο εγχώριο τομέα. Σίγουρα θα έπρεπε να γίνουν μεταρρυθμίσεις στο εγχώριο σύστημα το οποίο μαστιζόταν από εσωτερικά προβλήματα τα οποία οφειλόταν σε δυσλειτουργίες από μέρους της εγχώριας οικονομίας. Μεταξύ αυτών ήταν η ανισοκατανομή του εισοδήματος η οποία οδηγούσε σε μία κρίσιμη έλλειψη αυτήν της καταναλωτικής δύναμης των πολιτών. Σύμφωνα με το συμβούλιο των σοφών για να υπάρχουν μεγάλες πιθανότητες βελτίωσης του κλίματος χρειαζόταν μία ουσιαστική αποδοχή της κατάστασης της οικονομίας στο μέτρο του ρεαλισμού. Οι μεγάλες

---

⁴⁴ J. E. Smith, *FDR. New York: Random House, New York 2008*, σ. 276-277

εταιρίες παραγωγής και τα ολιγοπώλια θα στήριζαν την οικονομία για πολλά χρόνια ακόμη ενώ ο πόλεμος εναντίον τους δεν θα είχε άλλα οφέλη πλην του λαϊκισμού ο οποίος δεν ήταν τρόπος αντίδρασης και μέρος της λύσης την δεδομένη στιγμή. Χρειαζόταν μία έντονη παρέμβαση του κράτους τις αγορές με σκοπό ύστερα από πολλά χρόνια να επανέλθουν οι ισορροπίες⁴⁵.

Τις 7 Απριλίου 1932, ο Ρούζβελτ απευθυνόμενος στο έθνος ραδιοφωνικά υποσχέθηκε ότι θα αναλάβει δράση με σκοπό την αναβάθμιση του αγροτικού τομέα, την ανακούφιση των πολιτών από τα δάνεια, την περαιτέρω ανάπτυξη του κατασκευαστικού κλάδου με την δημιουργία έργων κοινής ωφέλειας, την προσπάθεια για μείωση του κόστους ζωής καθώς και την εξάλειψη της ανεργίας. Με αυτό τον τρόπο ουσιαστικά ενημέρωσε για την πολιτική την οποία σκόπευε να ακολουθήσει αν εκλεγόταν και η οποία θα έχει ως κύριο στόχο την ανακούφιση των πολιτών και την δημιουργία στέρεων βάσεων οι οποίες θα καθιστούσαν εφικτή την ανάπτυξη και την διέξοδο από τα προβλήματα. Ταυτόχρονα δεν παρέλειψε να εξαπολύσει επίθεση στον Πρόεδρο Χέρμπερτ Χούβερ για την πολύ στενή του σχέση με ορισμένες μεγάλες εταιρείες προκαλώντας το λαϊκό αίσθημα της οργής⁴⁶.

Βέβαια εκτός των ανωτέρω, δεν εξελίχθηκαν όλα ομαλά αλλά υπήρχαν και στιγμές κατά τις οποίες ο Ρούζβελτ έχασε μερικούς υποστηρικτές του διότι απέφυγε ή παρέλειψε επιμελώς να απομακρύνει ορισμένα διεφθαρμένα στελέχη των δημοκρατικών στην Νέα Υόρκη. Την περίοδο εκείνη ορισμένοι μελετητές ανέφεραν ότι μέρος της ευθύνης για την όλη οικονομική κρίση είχε δοθεί στην στάση των Εβραίων της Αμερικής ουσιαστικά κατηγορώντας τους μέσω θεωριών συνωμοσίας. Η λεγόμενη Νέα Συμφωνία (New Deal) είχε χαρακτηριστικά παραφρασθεί και ως Συμφωνία των Εβραίων (Jew Deal) ύστερα από την διάδοση θεωριών από μερικές πολύ δημοφιλείς προσωπικότητες από τους χώρους της πολιτικής, της δημοσιογραφίας και της εκκλησίας. Μεταξύ αυτών ήταν μερικά πολύ δημοφιλή άτομα του κοινωνικού χώρου μεταξύ πολιτικών, ιερέων και δημοσιογράφων όπως οι Τζέραλντ Σμιθ, Γουίλιαμ Πέλλεου και ο Τζέραλντ Ουϊνροντ. Ταυτόχρονα χρειάζεται να τονίσουμε ότι εκείνη την εποχή στις ΗΠΑ αλλά και στις δεκαετίες που ακολούθησαν έως και το μέσο του 20ού αιώνα ο αντισημιτισμός ήτανε πολύ διαδεδομένος ενώ σε πολλές

⁴⁵ Γ. Παπάς, *ό. π.*, σ. 42-43

⁴⁶ C. Black, *ό. π.*, σ. 336-337

περιπτώσεις, εντός καταστημάτων υπήρχαν τοποθετημένες υποτιμητικές πινακίδες με συνθήματα όπως ότι σκυλιά και Εβραίοι δεν επιτρέπονται⁴⁷.

Ύστερα από όλα αυτά καταλήγουμε χρονικά στον Νοέμβριο του 1932 όπου ο Φράνκλιν Ρούζβελτ εκλέγεται πανηγυρικά 32ος Πρόεδρος των ΗΠΑ έχοντας κερδίσει το πενήντα επτά τις εκατό των ψήφων του αμερικανικού λαού. Παρά τις όποιες δυσκολίες του έχει αφήσει η ασθένεια της πολιομυελίτιδας και σε ηλικία πλέον πενήντα ετών θα πρέπει να ανταποκριθεί στα νέα του καθήκοντα και να κάνει πράξη όλα αυτά για τα οποία ενημέρωνε τους πολίτες το τελευταίο διάστημα, αυτά που τους έκαναν να τον εμπιστευτούν και να στηρίζουν τις ελπίδες τους πάνω του και στο κόμμα των δημοκρατικών. Φυσικά η ανάληψη των καθηκόντων και η ορκωμοσία θα καθυστερούσε μερικούς μήνες όπως σε κάθε τέτοια περίπτωση όμως δεν θα έπρεπε να χαθεί καθόλου χρόνος. Η ορκωμοσία του ήταν προγραμματισμένη για τις 4 Μαρτίου 1933 όπως και έγινε, όμως στο μεταξύ ένα άλλο γεγονός σημάδεψε την πολιτική του σταδιοδρομία και δεν ήταν άλλο από την απόπειρα δολοφονίας εναντίον του.

---

⁴⁷ Ι. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ. 34

Δ' Κεφάλαιο

Η Εκλογή και το Έργο στην Προεδρία των ΗΠΑ

Στις αρχές του 1932 όπως αναφέραμε ανήγγειλε την υποψηφιότητα του για το χρίσμα των δημοκρατικών και όλα πήραν το δρόμο προς την επιτυχία. Επόμενος σταθμός του θα ήταν η υποψηφιότητα για Πρόεδρος των ΗΠΑ με το κόμμα των δημοκρατικών ενώ στο Σικάγο αποφάσισε για πρώτη φορά να προβάλλει το σύνθημα το οποίο κατα τη γνώμη του θα γινόταν το έμβλημα του αγώνα του προς την επιτυχία και την Προεδρία των ΗΠΑ. Συγκεκριμένα ανέφερε ότι “Σας καλώ, και καλώ και τον εαυτό μου μαζί σας, να υποσχεθούμε πως θα δώσουμε στον αμερικανικό λαό ένα New Deal”. Οι πολίτες συμμερίστηκαν την άποψη του, το πρόγραμμα του, τις ανησυχίες του και τα σχέδια του για το μέλλον. Τα αποτελέσματα της κάλπης τον δικαίωσαν όμως λίγο πριν την ανάληψη της εξουσίας για πρώτη φορά ήταν πολύ τυχερός και επιβίωσε από μια απόπειρα δολοφονίας εναντίον του στις 15 Φεβρουαρίου 1933 στο Μαϊάμι.

4.1. Η Απόπειρα Δολοφονίας

Η απόπειρα αυτή όπως προαναφέραμε συνέβη στην πόλη του Μαϊάμι στις 15 Φεβρουαρίου 1933 μετά από μία επίσκεψη σε συγκέντρωση στελεχών του δημοκρατικού κόμματος⁴⁸. Αναλυτικότερα, σε μια χρονική περίοδο δύο μόλις εβδομάδων πριν από την ορκωμοσία του και ενώ επέβαινε σε ένα ανοιχτό όχημα στο Μαϊάμι, ένας επίδοξος δολοφόνος πυροβόλησε πολλές φορές με ένα πιστόλι προς το αυτοκίνητο. Κατάφερε να τραυματίσει μερικά άτομα πλησίον και εντός του αυτοκινήτου ενώ δυστυχώς σκότωσε τον Δήμαρχο του Σικάγο. Ως εκ θαύματος, ο Φράνκλιν Ρούζβελτ επιβίωσε αλώβητος μαγνητίζοντας τα βλέμματα των πολιτών και των μέσων ενημέρωσης. Για την ιστορία, μόλις μια δεκαετία πριν, ο Πρόεδρος Γουόρεν Χάρντινγκ είχε πεθάνει στην εξουσία και τριάντα δυο έτη νωρίτερα ο Πρόεδρος Γουίλιαμ Μακ Κίνλεϋ είχε δολοφονηθεί⁴⁹.

Αναλυτικότερα, το βράδυ της 15ης Φεβρουαρίου 1933, μετά από μια σύντομη συνέντευξη τύπου, ο Ρούζβελτ και η ομάδα του συμμετείχαν σε μια γιορτή υποδοχής

⁴⁸ Γ. Παπάς, *ό. π.*, σ. 43

⁴⁹ W. Pederson, *A Companion to Franklin D. Roosevelt*, Wiley-Blackwell στην ιστοσελίδα: https://www.google.de/books/edition/A_Companion_to_Franklin_D_Roosevelt διαθέσιμο στο https://www.google.de/books/edition/A_Companion_to_Franklin_D_Roosevelt/r4-UnSYARiMC?hl=en&gbpv=1, ημερομηνία προσπέλασης 28.03.23

σε πάρκο του Μαϊάμι. Το σύνολο των ατόμων ήταν περίπου είκοσι χιλιάδες μεταξύ των οποίων πολλοί αξιωματούχοι και ιδιαίτεροι προσκεκλημένοι. Ο Άντον Τσέρμακ, δήμαρχος του Σικάγο, ήταν παρών με κύριο σκοπό την εξεύρεση λύσης μέσω της ομοσπονδιακής βοήθειας στις καθυστερημένες αμοιβές των είκοσι χιλιάδων δασκάλων της πόλης, των οποίων οι πληρωμές ήταν σε εκκρεμότητα⁵⁰. Το αυτοκίνητο του Ρούζβελτ κατευθύνθηκε στο πάρκο και η ομάδα ασφαλείας με επικεφαλής τον Γκάς Γκένεριχ τον βοήθησε να καθίσει στο πίσω μέρος του ανοιχτού αυτοκινήτου. Όταν ο δήμαρχος Τσέρμακ πλησίασε, ο Ρούζβελτ του έσφιξε εγκάρδια τα χέρια και συμφώνησε να συναντηθούν περίπου μία ώρα αργότερα. Ξαφνικά ακούστηκαν πέντε συνεχόμενοι πυροβολισμοί. Ο Ρούζβελτ παρατήρησε ότι ο Τσέρμακ είχε τραυματιστεί, φώναξε να σταματήσει το αυτοκίνητο και έδωσε εντολή να τον βοηθήσουν να μπει ο τραυματίας στο αυτοκίνητο δίπλα του για να κατευθυνθούν στο νοσοκομείο Τζάκσον Μεμόριαλ. Ο Ρούζβελτ κράτησε τον άτυχο Τσέρμακ με το αριστερό του χέρι, ένωσε τον σφυγμό του με το δεξί του χέρι και τον ενθάρρυνε και παρότρυνε να μην πει τίποτα. Στο δεύτερο αυτοκίνητο που τους ακολουθούσε βρισκόταν ένας τραυματισμένος αστυνομικός αλλά και ο συλληφθείς ένοπλος με δυο αστυνομικούς ακόμη να τον φυλάνε.

Μετά την άφιξη στο νοσοκομείο όλοι περίμεναν να μάθουν νέα για την υγεία του δημάρχου ενώ ο Ρούζβελτ τηλεφώνησε στη γυναίκα του στη Νέα Υόρκη για να την ενημερώσει. Η ίδια σε αναφορά της στον τύπο είπε ότι «Αυτά τα πράγματα είναι αναμενόμενα». Εκτός από τον Τσέρμακ, ένας αστυνομικός της Νέας Υόρκης και της ομάδας του Ρούζβελτ ήταν σε κρίσιμη κατάσταση με τραύμα στο κεφάλι, όπως και η σύζυγος του προέδρου της εταιρείας Φλόριντα Λάϊτ Πάουερ που είχε τραύμα στην κοιλιά. Με πέντε συνεχόμενους πυροβολισμούς ο Τζιουζέπε Ζανγκάρα, είχε τραυματίσει βαριά τρία άτομα και ελαφριά αλλά δυο. Ο Ρούζβελτ πίστευε ότι με ένα όνομα σαν το Ζανγκάρα, ο δράστης θα μπορούσε κάλλιστα να είναι ένας γκάνγκστερ του Σικάγο με κύριο στόχο τον Τσέρμακ. Στήριζε την άποψη του στο γεγονός ότι θα μπορούσε πολύ πιο εύκολα να πυροβολήσει τον ίδιο κατα τη διάρκεια της ομιλίας του διότι εκεί θα ήταν ακίνητος και προβλέψιμος⁵¹. Η απόλυτη ηρεμία και η ανησυχία του Ρούζβελτ για όσους είχαν τραυματιστεί εντυπωσίασε όλους τους παρατηρητές και τον αμερικανικό λαό. Ο Ζανγκάρα ήταν αναρχικός και θεωρούσε όποια δολοφονία ως

---

⁵⁰ C. Black, *ό. π.*, σ. 385

⁵¹ C. Black, *ό. π.*, σ. 386

αντίδραση στην κυβέρνηση γενικότερα. Ο Ρούζβελτ είχε στην πραγματικότητα σωθεί από τη γρήγορη σκέψη και δράση μιας νοικοκυράς από το Μαϊάμι, της Λίλιαν Κρός, η οποία λόγω της κινητοποίησης μετά τους πρώτους πυροβολισμούς αποτέλεσε ένα θα λέγαμε φυσικό εμπόδιο για τον δολοφόνο καθυστερώντας τον στην ορθή στόχευση σπρώχνοντας το χέρι του προς τα πάνω. Συνέπεια αυτού ήταν ότι εκείνος έπρεπε να μετακινηθεί ώστε να απομακρυνθεί ουσιαστικά από μπροστά της.

Ο Ρούζβελτ έμεινε μια νύχτα στο Μαϊάμι και επισκέφτηκε τα θύματα το επόμενο πρωί στις 16 Φεβρουαρίου 1933. Στην συνάντησή τους στον θάλαμο νοσηλείας ο Τσέρμακ του είπε “Χαίρομαι που ήμουν εγώ αντί για σένα”. Αφού συνομίλησαν για τα γεγονότα και τις πολιτικές προοπτικές εν τάχει αναχώρησε από το Μαϊάμι με το τρένο την ίδια ημέρα. Η υγεία του Τσέρμακ επιδεινώθηκε τις επόμενες ημέρες με κολίτιδα, πνευμονία και γάγγραινα. Κατάφερε να ακούσει την εναρκτήρια ομιλία του Ρούζβελτ στο ραδιόφωνο στις 4 Μαρτίου 1933 και πέθανε δύο ημέρες αργότερα. Όλα τα άλλα τραυματισμένα πρόσωπα επέζησαν. Ο Ζανγκάρα καταδικάστηκε για φόνο πρώτου βαθμού και ήταν αμετανόητα προκλητικός μέχρι το τέλος. Παραπονέθηκε μόνο για την απουσία φωτογράφων για να καταγραφεί της εκτέλεσής του στην ηλεκτρική καρέκλα στις 20 Μαρτίου 1933⁵².

Συμπερασματικά, από τα ανωτέρω και σύμφωνα με τις πηγές, διαπιστώνουμε ότι το χρονικό διάστημα που ο Φράνκλιν Ρούζβελτ τελούσε υπό τα καθήκοντα τον Προέδρου των ΗΠΑ, από την ορκομοσία του και μετά, δεν υπήρξε καμμία απόπειρα δολοφονίας εναντίον του. Μόνο μελανό σημείο ήταν για αυτόν η αποτυχημένη απόπειρα δολοφονίας από τον Ιταλό μετανάστη Τζιουζέπε Ζανγκάρα της οποίας κατάφερε να επιβιώσει για το καλό του ίδιου και των ΗΠΑ⁵³.

4.2. Η Πρώτη Θητεία

Οι κάλπες στις πρώτες εκλογές τον δικαίωσαν και το αποτέλεσμα αυτών ήταν η μεγάλη νίκη του επί του υποψηφίου των Ρεπουμπλικάνων Χέρμπερτ Χούβερ. Πιο αναλυτικά, στις 8 Νοεμβρίου 1932, ο Ρούζβελτ συνέτριψε τον αντίπαλό του λαμβάνοντας το 57,4% των ψήφων έναντι 39,7% του αντίπαλου του ενώ σε επίπεδο εκλεκτόρων τα αποτελέσματα ήταν 472 έναντι μόνον 59. Σε αυτές τις εκλογές ο

⁵² C. Black, *ό. π.*, σ. 387

⁵³ Franklin D. Roosevelt, Presidential Library and Museum, National Archives, στην ιστοσελίδα <http://www.fdrlibrary.org> διαθέσιμο στο: <https://www.fdrlibrary.org/fdr-presidency> ημερομηνία προσπέλασης 02.04.23

Ρούζβελτ κατόρθωσε να συγκεντρώσει το υψηλότερο ποσοστό που καταγράφηκε ποτέ από υποψήφιο των δημοκρατικών σε προεδρικές εκλογές μέχρι εκείνη τη στιγμή. Η ανάληψη της εξουσίας έγινε στις 4 Μαρτίου 1933 ενώ μετά την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων και μέχρι την ανάληψη της εξουσίας που διήρκεσε διάστημα τριών μηνών ο απερχόμενος Πρόεδρος Χούβερ ζήτησε τη συνεργασία του για την αντιμετώπιση της καλπάζουσας οικονομικής κρίσης. Ο Φράνκλιν Ρούζβελτ αντέδρασε και δεν δέχθηκε να αναλάβει τις ευθύνες διακυβέρνησης χωρίς να διαχειρίζεται την εξουσία. Εξάλλου οι προτάσεις του New Deal ήταν εκ διαμέτρου αντίθετες από αυτές του Χούβερ κατά ποσοστό τουλάχιστον 90%. Αποτέλεσμα αυτών ήταν ότι η συνεχιζόμενη κρίση εμφάνιζε συνεχώς σημάδια επιδείνωσης με κλείσιμο τραπεζών, συρρίκνωση της βιομηχανικής παραγωγής, μεγάλο αριθμό ανέργων ο οποίος προσέγγισε τον αριθμό των δέκα τριών εκατομμυρίων, αλλά και απελπισμένων αγροτών και ατόμων της εργατικής τάξης.

Με την ανάληψη των καθηκόντων του, στον εναρκτήριο λόγο του στις 4 Μαρτίου 1933, ο Ρούζβελτ δεσμεύτηκε ότι ο αμερικανικός λαός θα αντέξει αυτή τη δύσκολη συγκυρία και θα ξεπεράσει την κρίση οδεύοντας προς την ευημερία. Συγκεκριμένα ανέφερε ότι “Αυτό το Μέγα Έθνος θα αντέξει, όπως άντεξε μέχρι τώρα, θα αναζωογονηθεί και θα ευημερήσει ενώ το μόνο πράγμα που θα έχουν οι πολίτες να φοβηθούν θα είναι ο ίδιος ο φόβος”⁵⁴. Η μεγάλη μάχη για την αναστήλωση και ανάκαμψη του έθνους είχε μόλις ξεκινήσει. Με την ανάληψη της προεδρίας άρχισε η λεγόμενη περίοδος των πρώτων εκατό ημερών στην οποία επιδίωξε με ένα μεγάλο φάσμα νομοθετικών μέτρων την γρήγορη ανάκαμψη της οικονομίας και την εξυγίανση αυτής. Με τις ενέργειες του προσπάθησε να βοηθήσει τις κυριότερες ομάδες συμφερόντων στους κόλπους της Αμερικανικής οικονομίας ενώ αξίζει να αναφερθεί ότι το υπουργικό συμβούλιο αποτελούνταν από ένα μείγμα πολιτικών διαφορετικών καταβολών η οποία είχε σαν σκοπό την εδραίωση της συναίνεσης για την αποτελεσματική εκτέλεση του κυβερνητικού έργου. Σύμφωνα με αυτό περιλαμβάνονταν στο υπουργικό συμβούλιο συντηρητικοί, δημοκρατικοί, προοδευτικοί, ρεπουμπλικανοί ενώ για πρώτη φορά σε υπουργικό συμβούλιο περιλαμβανόταν γυναίκα υπουργός, η υπουργός εργασίας Φράνσις Πέρκινς.

---

⁵⁴ Ι. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ. 45-46

Στις πρώτες εκατό ημέρες διακυβέρνησης σε ομοσπονδιακό επίπεδο έλαβε μεγάλο αριθμό μέτρων υπό την πλήρη στήριξη του Κογκρέσου και τα νομοθετήματα του αυτά αποτέλεσαν το λεγόμενο “New Deal”. Εκτελέστηκαν σε δύο διαφορετικές χρονικές περιόδους κατά τα έτη 1933-1934 καθώς και 1935-1936. Συνοπτικά σε διαδοχικές συνεδριάσεις το Κογκρέσο ψήφισε δέκα νόμους οι οποίοι περιγράφονται παρακάτω: (1) Federal Emergency Relief Act για την κοινωνική πρόνοια και την άμεση παροχή περίθαλψης, (2) Emergency Farm Mortgage Act για την χρηματοδότηση των υποθηκευμένων αγροτικών επιχειρήσεων, (3) Agricultural Adjustment Act που καθόριζε την εθνική αγροτική πολιτική, (4) Tennessee Valley Authority Act που προέβλεπε την ανάπτυξη και αξιοποίηση της Κοιλάδας του Τεννεσί, (5) Truth in Securities Act που επέβαλλε μεγαλύτερη δημοσιότητα στην έκδοση μετοχών στο χρηματιστήριο, (6) Home Owners Loan Act με σκοπό την ενίσχυση των ιδιοκτητών κατοικιών στην πληρωμή των υποθηκών, (7) National Industrial Recovery Act για την πραγματοποίηση προγράμματος δημοσίων έργων, (8) Glass - Steagall Banking Act που καθόριζε τις εγγυήσεις για τις τραπεζικές καταθέσεις, (9) Farm Credit Act που αναδιοργάνωσε την αγροτική πίστη και (10) Railroad Coordination Act με σκοπό τον συντονισμό των σιδηροδρομικών μεταφορών⁵⁵. Όλα τα ανωτέρω έδειξαν την τόλμη και διάθεση για μεταρρυθμίσεις οι οποίες ήταν απόλυτων αναγκαίες την κρίσιμη εκείνη στιγμή.

Εκτελέστηκε μεγάλος αριθμός ουσιαστικών μεταρρυθμίσεων στον τομέα των εργασιακών σχέσεων, στο χρηματοπιστωτικό σύστημα καθώς και στις τηλεπικοινωνίες⁵⁶. Ο Ρούζβελτ διέταξε το κλείσιμο των τραπεζών για τέσσερις ημέρες και έδωσε εντολή στον υπουργό των οικονομικών εφαρμόσει το νόμο της έκτακτης τραπεζικής πράξης (Emergency Banking Act) σύμφωνα με τον οποίο επετράπη το άνοιγμα μόνο εκείνων των τραπεζών που διέθεταν οικονομική ευρωστία. Παράλληλα, ο Πρόεδρος θα μπορούσε να δώσει εξουσιοδότηση για το τύπωμα χαρτονομισμάτων ενώ διασφαλιζόταν οι καταθέσεις των πολιτών μέχρι του ποσού των δύομισι χιλιάδων δολαρίων. Την Δευτέρα 15 Μαρτίου 1933, άνοιξαν ξανά οι τράπεζες που διέθεταν τα προαπαιτούμενα χαρακτηριστικά καθώς και το χρηματιστήριο. Αξίζει να αναφέρουμε πως την συγκεκριμένη ημέρα οι καταθέσεις ξεπέρασαν τις αναλήψεις και οι τιμές των

⁵⁵ The Living New Deal, στην ιστοσελίδα: <https://livingnewdeal.org>, 08.05.23, διαθέσιμο στο <https://livingnewdeal.org/what-was-the-new-deal/programs/>, ημερομηνία προσπέλασης 08.05.23

⁵⁶ Ι. Παπαφλωράτος, ό. π., σ. 47

μετοχών ανέβηκαν κατά 15%. Ήταν μία πρώτη ένδειξη ότι η κατάσταση έβαινε προς την ομαλότητα αφήνοντας πίσω την περίοδο πανικού που είχε κυριεύσει τους πολίτες⁵⁷.

Στις 20 Μαρτίου 1933, ελήφθησαν μέτρα με σκοπό την μείωση των μισθών και των προνομίων των δημοσίων υπαλλήλων με αποτέλεσμα τον άμεσο περιορισμό του κόστους ενώ δύο μέρες αργότερα αποφασίστηκε η άρση της ποτοαπαγόρευσης. Στις 5 Απριλίου 1933, ιδρύθηκε ο οργανισμός μέσω συντήρησης πολιτών ο οποίος λειτούργησε έως και το 1942 ενώ απασχολούσε περίπου τριακόσιες χιλιάδες νέους σε έργα αναδάσωσης, εγχειοβελτιωτικά και αντιπλημμυρικά έργα. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα ήταν από τα πιο δημοφιλή του λεγόμενου New Deal διότι οδήγησε σε ευαισθητοποίηση των πολιτών σχετικά με την προστασία και την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων. Στο πλαίσιο αυτό δημιουργήθηκαν ειδικά προγράμματα για την βετεράνους και ινδιάνους της Αμερικής με την συμμετοχή έως και ογδόντα χιλιάδων στο πρόγραμμα. Έφεδροι αξιωματικοί από την ηγεσία του Στρατηγού Ντάγκλας Μακάρθουρ ορίστηκαν υπεύθυνοι ενώ όλοι οι εμπλεκόμενοι απέκτησαν πολύ χρήσιμες εμπειρίες κατά τη διάρκεια αυτής της σταδιοδρομίας⁵⁸. Σε αυτά τα ειδικά θα λέγαμε στρατόπεδα συμμετείχαν και έγχρωμοι πολίτες χωρίς να υπάρχει πρόθεση για διακρίσεις εις βάρος τους ενώ ο αριθμός τους έφτασε τις διακόσιες πενήντα χιλιάδες. Όλοι οι ανωτέρω κατάφεραν να διασφαλίσουν ένα σταθερό εισόδημα, μια χρήσιμη προϋπηρεσία ενώ το σημαντικότερο απέιχαν από κάθε μορφή παραβατικής συμπεριφοράς.

Με στόχο την στήριξη των τιμών των αγροτικών προϊόντων αλλά ταυτόχρονα και του εισοδήματος των αγροτών συστάθηκε η διοίκηση αγροτικής προσαρμογής η οποία είχε ως ρόλο να καθορίσει τα όρια αναφορικά με την εθνική παραγωγή αγροτικών προϊόντων. Στο πλαίσιο αυτό ελήφθησαν υπόψιν και επιδοτήσεις σε ορισμένα αγροτικά προϊόντα λόγω περιορισμένης παραγωγής. Μέρος του μεγαλόπνοου αυτού σχεδίου ήταν εκτός των άλλων η μετεγκατάσταση ανέργων και πολιτών από τα μεγάλα αστικά κέντρα στην ύπαιθρο με σκοπό την αναζωογόνηση της αγροτικής οικονομίας. Στον τομέα των κατασκευών είχε σχεδιάσει την χρηματοδότηση

---

⁵⁷ J. E. Smith, *ό. π.*, σ. 315-316

⁵⁸ J. D. Darby, *MacArthur*, Minneapolis 1989, σ. 47

μεγάλων κατασκευαστικών προγραμμάτων με κονδύλια τα οποία αρχικά ήταν προς όφελος των ενόπλων δυνάμεων.

Ένα μέτρο το οποίο είχε μεγάλη και θετική εκλογική απήχηση από μέρους του Φρανκλιν Ρούζβελτ ήταν η επιβολή φόρων για τους πολίτες με υψηλά εισοδήματα (Wealth Tax Act) με σκοπό την αποκόμιση επιπλέον εσόδων από πολίτες οι οποίοι κατείχαν πολλά κέρδη και εννοείται πως αποτελούσαν την μειοψηφία. Το μέτρο αυτό αν και είχε πολύ θετική απήχηση στην ψυχολογία των πολιτών σταδιακά καταργήθηκε γιατί κατέστη αναποτελεσματικό μιας και τα εταιρικά κέρδη των εταιρειών ήταν δύσκολο να φορολογηθούν σε μεγάλο βαθμό. Τελικά, λίγα έτη αργότερα ο νόμος καταργήθηκε. Ο νόμος της εθνικής βιομηχανικής ανάκαμψης (National Industrial Recovery Act) τέθηκε εν ισχύ στις 16 Ιουνίου 1933 και είχε ως σκοπό την οικονομική ανάκαμψη των ΗΠΑ μέσω ρυθμίσεων στην βιομηχανία για δίκαιους μισθούς εργαζομένων αλλά και τιμών προϊόντων για τους καταναλωτές⁵⁹.

Εκείνη την περίοδο ο Φράνκλιν Ρούζβελτ καθιέρωσε μέσω ραδιοφώνου την επικοινωνία με τον λαό και η όλη αυτή διαδικασία ονομάστηκε από τον Πρόεδρο “Κουβέντες δίπλα στο τζάκι (Fireside Chats)”. Στην ουσία η όλη αυτή διαδικασία ήταν διάφορες πολιτικές ομιλίες οι οποίες μεταδίδονταν εθνικά μέσω του ραδιοφώνου και στις οποίες χρησιμοποιούνταν γλώσσα αλλά και λέξεις που χρησιμοποιούσε ο μέσος πολίτης στην καθημερινότητα του, σε ένα κλίμα φιλικό και χαλαρό το οποίο δημιουργούσε την εντύπωση ότι δεν ήταν ο Πρόεδρος αυτός που έκανε την ομιλία αλλά ένας φίλος ή συνάδελφος. Για τις ομιλίες αυτές ο Ρούζβελτ προετοίμαζε με υπομονή την κάθε λεπτομέρεια που αφορούσε την ταχύτητα της ομιλίας του (ενδεικτικός ρυθμός εκατό λέξεων ανά λεπτό), την γωνία του μικροφώνου καθώς και το λεξιλόγιο που χρησιμοποιούσε. Σε αυτή τη διαδικασία παραπάνω από τα τρία τέταρτα των λέξεων που χρησιμοποιούνταν ήταν ανάμεσα στις χίλιες πιο δημοφιλείς λέξεις της καθημερινότητας. Με αυτό τον ορχηστρικό τρόπο ο Πρόεδρος κατάφερε να αυξήσει και να ενδυναμώσει την απήχηση και επικοινωνία του με τον αμερικάνικο λαό⁶⁰. Ενημερωτικά, την κίνηση αυτή υιοθέτησε και ένας από τους μετέπειτα προέδρους των ΗΠΑ, ο Τζίμι Κάρτερ στα τέλη της δεκαετίας του 70⁶¹. Συνολικά στην διάρκεια της

⁵⁹ Ι. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ.50-51

⁶⁰ Γ. Παπάζ, *ό. π.*, σ.176-177

⁶¹ Ι. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ.52-53

θητείας του εκφώνησε περίπου τριάντα διαγγέλματα πάντοτε υποστηριζόμενος από τους ολιγάρχες των μέσων μαζικής ενημέρωσης με αποτέλεσμα η πλειοψηφία των αμερικανών να μη συνειδητοποιήσουν ποτέ το μέγεθος της αναπηρίας του⁶². Εκτός των ανωτέρω, μέρος της ατζέντας του Προέδρου Φράνκλιν Ρούζβελτ αποτέλεσε η θεσμοθέτηση μέτρων που αφορούσαν τους ηλικιωμένους, τους οικονομικά αδύναμους και άρρωστους ενώ ταυτόχρονα είχαν ως κοινή συνισταμένη την κοινωνική ασφάλιση. Φυσικά, σε αυτά δεν συμπεριλήφθηκε όλο το εργατικό δυναμικό αλλά μέρος αυτού μιας και οι δυνατότητες ήταν περιορισμένες. Παρόλα αυτά αποτέλεσαν μια ουσιαστική και μεγάλη πρόκληση για τις ΗΠΑ την δεδομένη χρονική περίοδο⁶³.

Ο περιορισμός κατά το δυνατό των εξοπλιστικών δαπανών ήταν ένας από τους στόχους του διότι θεωρούσε ότι η πλειοψηφία των κυβερνητικών ελλειμμάτων οφείλονταν σε έξοδα αυτής της μορφής όπως δήλωσε στις 16 Μαΐου 1933. Ταυτόχρονα ο Πρόεδρος Ρούζβελτ κάλεσε όλα τα κράτη να απορρίψουν τα επιθετικά όπλα αλλά και να δεσμευτούν ότι δεν θα συμμετάσχουν σε ένοπλες συγκρούσεις εκτός των συνόρων τους με σκοπό την υποστήριξη της ειρήνης. Σε αυτή την ευαίσθητη χρονική περίοδο ο Γερμανός Καγκελάριος Αδόλφος Χίτλερ ο οποίος ήταν νεοεκλεγείς στη θέση αυτή απάντησε ουσιαστικά στην πρόταση αυτή χαρακτηρίζοντας την μία ακτίνα παρηγοριάς για εκείνους που επιθυμούν να συνεργαστούν για την διατήρηση της ειρήνης δείχνοντας με αυτό τον τρόπο τι θα επακολουθούσε τα επόμενα χρόνια⁶⁴.

Στην προσπάθεια μας να αναφερθούμε σε έναν απολογισμό των πρώτων εκατό ημερών της διακυβέρνησης Ρούζβελτ με μια μορφή κριτικής, μιας περιόδου που ταυτίστηκε χρονικά με την αρχή του New Deal, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι ο Ρούζβελτ δραστηριοποιήθηκε σε δύο κατευθύνσεις. Από τη μια μεριά ενίσχυσε τα θύματα της οικονομικής κρίσης ενώ ταυτόχρονα πειραματίστηκε σε μεταρρυθμίσεις δημιουργώντας μία ουσιαστικά νέα κοινωνική και οικονομική βάση. Θεμελιώθηκαν οι βάσεις για την συνεργασία ανάμεσα στην κυβέρνηση και την ιδιωτική πρωτοβουλία ενώ φάνηκε ξεκάθαρα η ικανότητα του στην λήψη αποφάσεων μέσω της υιοθέτησης καινοτόμων ιδεών. Άρχισε ουσιαστικά να ανοικοδομεί μια καλύτερη Αμερική καταπολεμώντας την πείνα, την φτώχεια και την ανεργία ενώ παράλληλα στήριξε με τις πράξεις του τον αμερικανικό λαό.

⁶² H. Kissinger, *ό. π.*, σ.414

⁶³ J. E. Smith, *ό. π.*, σ. 353

⁶⁴ H. A. Turner Jr, *Hitler's Thirty Days to Power, January 1933*, Reading Addison Wesley 1996, σ.29

Στα τέλη του 1934, ο Γουίνστον Τσώρτσιλ ανέφερε για τον Πρόεδρο Ρούζβελτ ότι “Ο Ρούζβελτ μοιάζει με έναν εξερευνητή που ξεκινάει για ένα ταξίδι τόσο αβέβαιο όσο και εκείνου του Κολόμβου. Ταυτόχρονα επιχειρεί κάτι που μπορεί να αποδειχθεί τόσο σπουδαίο όσο και η ανακάλυψη του Νέου Κόσμου”. Προγενέστερα, ο δημοσιογράφος Άρθουρ Κρόκ είχε γράψει στους Τάιμς της Νέας Υόρκης κάτι που με λίγες λέξεις αντικατόπτριζε την ωμή αλήθεια, “Ο Πρόεδρος είναι άξιος αρχηγός και η πραγματική κινητήρια δύναμη του έθνους”. Μέχρι και το 1935 το πρόγραμμα του Ρούζβελτ είχε ήδη επιτύχει μια μικρή ανάκαμψη όμως οι επιχειρηματίες και οι τραπεζίτες τρέφονταν όλο και περισσότερο ενάντια στο πρόγραμμα του. Αυτό γινόταν γιατί φοβούνταν τα πειράματα του, ήταν δυσαρεστημένοι με την πολιτική εγκατάλειψης του χρυσού και την αύξηση των ελλειμμάτων στον προϋπολογισμό ενώ ταυτόχρονα αντιπαθούσαν τις παραχωρήσεις στην εργατική τάξη.

Γενικότερα πάντως, είναι γεγονός πως τα φιλόδοξα προγράμματα του Φράνκλιν Ρούζβελτ που αφορούσαν το New Deal είχαν βοηθήσει σημαντικά σε βασικά έργα υποδομής όπως η ηλεκτροδότηση και η ασφαλιτοστρωση στην πλειοψηφία των περιοχών των ΗΠΑ συμβάλλοντας στην μείωση της απόστασης, στην αναπτυξη του εμπορίου και στην αύξηση του βιοτικού επιπέδου. Παρόλα αυτά μέχρι και το τέλος της προεδρίας του οι ανισότητες σε αναπτυξιακό επίπεδο παρέμεναν μεγάλες μεταξύ των πολιτειών των ΗΠΑ⁶⁵.

4.3. Η Δεύτερη Θητεία

Όπως προαναφέραμε οι αντιδράσεις των τραπεζιτών και επιχειρηματιών λόγω του παραγκωνισμού των δικών τους συμφερόντων δεν πτόησαν τον Πρόεδρο Ρούζβελτ να συνεχίσει την πολιτική του. Η αντίδραση ήρθε με την επιβολή ενός νέου προγράμματος μεταρρυθμίσεων που είχε ως σημεία ενδιαφέροντος την κοινωνική ασφάλιση με εξασφάλιση καλύτερων συντάξεων για τους εργαζόμενους καθώς και την εξασφάλιση βοηθημάτων σε ειδικές ομάδες του πληθυσμού όπως ανάπηροι και άτομα με ειδικές ανάγκες. Ταυτόχρονα, στον αντίποδα, επιβλήθηκαν επιπλέον φόροι για τους πλούσιους πολίτες και έλεγχοι στην λειτουργία των τραπεζών και των οργανισμών κοινής ωφέλειας. Όλες οι ανωτέρω δράσεις συνετέλεσαν στην υποβάθμιση της αριστερής αντιπολίτευσης αλλά απομάκρυναν συνάμα και τους πιο συντηρητικούς από

---

⁶⁵ Χ. Παπασωτηρίου, *Η Αμερικανική Πολιτική από τον Φράνκλιν Ρούζβελτ στον Ντόναλντ Τράμπ*, Αθήνα 2018, σ.19

το στρατόπεδο του. Στο ετήσιο μήνυμα του ανέφερε ότι ο ίδιος είχε κερδίσει το μίσος των κατεστημένων συμφερόντων.

Το 1936 διεκδίκησε για δεύτερη φορά την προεδρία των ΗΠΑ μέσω της επανεκλογής του. Στηρίχθηκε σε μεγάλο βαθμό στην υποστήριξη των αδύναμων κοινωνικών τάξεων, των αγροτών και των εργατών οι οποίοι ανήκαν στα χαμηλότερα οικονομικά στρώματα. Η προσπάθεια των αντιπάλων του να τον πλήξουν κατέστη αδύνατη και το μόνο αποτέλεσμα ήταν η συσπείρωση των ψηφοφόρων του. Αποτέλεσμα αυτών ήταν η λεγόμενη “Καταιγίδα του 1936”, η εκλογική αναμέτρηση στις 3 Νοεμβρίου 1936 υπήρξε η μεγαλύτερη πολιτική νίκη σε αριθμό εκλεκτόρων από το 1820. Απέσπασε 27.752.648 ψήφους (ποσοστό 60,8%) έναντι 16.681.862 ψήφων (36,5%) του αντιπάλου Ρεπουμπλικανού Άλφ Λάντον. Αναλυτικότερα, κέρδισε 46 από τις 48 πολιτείες με εξαίρεση το Βερμόντ και το Μέϊν. Σε απόλυτο αριθμό εκλεκτόρων συνέβη το συγκλονιστικό 523 έναντι μόλις 8. Επιπρόσθετα, τα υψηλότερα αυτά ποσοστά ενισχύθηκαν από τη στήριξη των εργατικών συνδικάτων, των Καθολικών και των Εβραίων ψηφοφόρων⁶⁶.

Αξιοσημείωτο των συγκεκριμένων εκλογών ήταν ότι εκτός από την καταιγίδα του Φράνκλιν Ρούσβελτ τεράστια ήταν η αποτυχία πρόβλεψης του νικητή των εκλογών μέσω των σφυγμομετρήσεων της εποχής. Το περιοδικό “The Literary Digest” δεν μπόρεσε να προβλέψει τον νικητή των εκλογών καθώς στην έρευνα που διεξήγαγε προέβλεψε νίκη του Λάντον με ποσοστό πάνω από 57% σε ένα δείγμα άνω των δυο εκατομμυρίων ψηφοφόρων. Αντίθετα, ο Τζώρτζ Γκάλλοπ (George Gallup) προέβλεψε άνετη νίκη του Ρούζβελτ με τη συμμετοχή ενός δείγματος πενήντα χιλιάδων ατόμων. Η αποτυχία του πρώτου περιοδικού έγκειται στο γεγονός ότι στο δείγμα συμμετείχαν άτομα τα οποία ερωτήθηκαν μόνο μέσω τηλεφώνου, το οποίο δεν ήταν διαθέσιμο στην πλειοψηφία των ψηφοφόρων της Αμερικής και ιδιαίτερα σε αυτούς των χαμηλότερων κοινωνικών στρωμάτων που έκριναν την αναμέτρηση⁶⁷.

Οι επιχειρηματίες στην μονομαχία τους με τον Ρούζβελτ και το New Deal έχασαν παρά την σφοδρή κριτική τους, την υποστήριξη των μέσων και των οργανώσεών τους. Ο λαός μίλησε μέσω της ψήφου και ο Ρούζβελτ διαφαινόταν να

⁶⁶ Wikipedia Encyclopedia, στην ιστοσελίδα: https://el.wikipedia.org/wiki/Προεδρική_εκλογή_των_Ηνωμένων_Πολιτειών_1936, ημερομηνία προσπέλασης 30.04.23

⁶⁷ Ι. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ.57

είναι ο ισόβιος Πρόεδρος των ΗΠΑ που θα εκτροχιάζε τα σχέδια τους. Οι συντηρητικοί μέσω του Ανώτατου Δικαστηρίου θέλησαν να ανατρέψουν και να υποβαθμίσουν τις αποφάσεις του New Deal και το 1936 το Ανώτατο Δικαστήριο αποφάνθηκε κατά του φόρου της βιομηχανικής επεξεργασίας ενώ ταυτόχρονα εκκρεμούσαν πρόσφυγες εναντίον του νόμου των κοινωνικών ασφαλίσεων.

Ο Πρόεδρος Ρούζβελτ έχοντας την πρόσφατη ισχυρή λαϊκή εντολή στο πλευρό του ήταν αποφασισμένος να εξουδετερώσει κι αυτή την διαφαινόμενη απειλή. Θεωρούσε ότι τα νομοθετικά μέτρα βρίσκονταν αναμφισβήτητα εντός του πλαισίου του συντάγματος και ταυτόχρονα ο τρόπος σκέψης των ανωτάτων δικαστικών ήταν αναχρονιστικός οπότε πρότεινε την αναδιάρθρωση του Ανώτατου Δικαστηρίου με τον διορισμό μέχρι έξι νέων δικαστών προς αντικατάσταση των παλαιότερων μελών που είχαν συμπληρώσει δέκα τουλάχιστον έτη υπηρεσίας. Είναι φυσικό ότι η πρόταση αυτή έδωσε την αφορμή για μία θυελλώδη αντιπαράθεση μεταξύ των υποστηρικτών του και μεταξύ πολλών μελών εντός και εκτός του Κογκρέσου. Αυτή υπήρξε η πρώτη και πιο σκληρή ήττα της προεδρίας του διότι δεν είχε άλλη βιώσιμη λύση από το να περιμένει την σταδιακή απόσυρση μερικών μελών του Ανώτατου Δικαστηρίου ώστε μετά να διορίσει νέα που θα ενστερνίζονταν τις δικές του επιλογές αλλά και θα υποστήριζαν τις απόψεις του⁶⁸.

Οι μεταγενέστερες αποφάσεις του Ανώτατου Δικαστηρίου άνοιξαν το δρόμο για ένα πιο ρυθμιστικό ρόλο της κυβέρνησης στην οικονομία ενώ το δικαστήριο φάνηκε να αποκτά μια ιδιαίτερη ευαισθησία ως προς την αναχαίτιση απόρριψης ευνοϊκών νόμων για την εργασία και την κοινωνική πρόνοια. Παρά τα μέτρα και τις πρωτοβουλίες του Προέδρου στα τέλη του 1937 εμφανίστηκε μία απότομη κάμψη της οικονομίας η οποία οδήγησε σε ένα νέο αδιέξοδο. Ο έλεγχος του Κογκρέσου διατηρήθηκε από τους δημοκρατικούς με αποτέλεσμα ο Αμερικανός Πρόεδρος να διευκολυνθεί ως προς την επίτευξη του έργου του. Η οικονομία συνέχισε να αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα και η ανεργία άρχισε πάλι να αυξάνεται κατά τα έτη 1937 και 1938. Αποτέλεσμα αυτών ήταν να σχηματιστεί μία ομάδα μεταξύ των κομμάτων που κατόρθωσε να αποτρέψει την επέκταση της εφαρμογής του New Deal. Από την άλλη ο Ρούζβελτ κατάφερε και πέτυχε την ψήφιση με δυσκολία τον εθνικό νόμο για τις εργασιακές σχέσεις, την θεσμοθέτηση της επιτροπής κεφαλαιοαγοράς,

---

⁶⁸ Ι. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ.58

καθώς και νόμους που αφορούσαν την κοινωνική ασφάλιση καθώς και τα δίκαια εργασιακά πρότυπα το 1938⁶⁹.

Μέχρι το χρονικό διάστημα αυτό η οικονομία είχε επιτύχει σημαντική ανάκαμψη και ο προϋπολογισμός του κράτους ήταν ισοσκελισμένος. Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο ο κρίσιμος παράγοντας ήταν ο σημαντικός περιορισμός των κρατικών δαπανών. Οι επιχειρηματίες συνέχισαν να κατηγορούν την πολιτική των κρατικών δαπανών του New Deal ενώ ο Ρούζβελτ για να τους αντιμετωπίσει εφάρμοσε ένα πρόγραμμα αντιμονοπωλιακό. Η πολιτική αυτή είχε ως συνέπεια στα τέλη του 1937 να αυξηθούν ξανά οι κρατικές δαπάνες και μέχρι το καλοκαίρι του 1938 η κρίση να υπερνικηθεί.

Η υπάρχουσα νομοθεσία βελτιώθηκε αρκετά με την ψήφιση νέου σημαντικού μεταρρυθμιστικού νομοσχεδίου λαϊκής υποστήριξης. Οι δράσεις αυτές αφορούσαν την προστασία των καλλιεργούμενων εδαφών από την διάβρωση, την ανέγερση συγκροτημάτων λαϊκής κατοικίας και την υλοποίηση σημαντικών δημοσίων έργων. Επιπρόσθετα, αλλαγές μεγάλης σημασίας έγιναν πράξη στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης και της αγροτικής πολιτικής.

Ένα χρόνο μετά, το 1939, έφτασε η χρονική περίοδος στην οποία η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ άρχισε να υπερβαίνει την αντίστοιχη εσωτερική πολιτική η οποία είχε πρωταγωνιστικό ρόλο λόγω των οικονομικών ιδιαιτεροτήτων στην εποχή αντιμετώπισης της κρίσης. Ο Ρούζβελτ ήδη από το 1933 είχε αρνηθεί να υποστηρίξει την διεθνή νομισματική σταθεροποίηση κατά την οικονομική διάσκεψη του Λονδίνου αλλά ένα χρόνο μετά σταθεροποίησε το δολάριο και άρχισε να προσφέρει σημαντική οικονομική βοήθεια στην Γαλλία και την Μεγάλη Βρετανία. Ο λόγος αυτής του της ενέργειας ήταν για να μην υπάρξει κίνδυνος υπονόμευσης των νομισμάτων τους από δικτατορικά καθεστώτα που είχαν επιβληθεί ήδη σε γειτονικές ευρωπαϊκές χώρες. Αξίζει συμπληρωματικά να αναφέρουμε προς την κατεύθυνση αυτή ότι στα τέλη της δεκαετίας του 1930 προχώρησε στην σταδιακή εξομάλυνση των σχέσεων με την Σοβιετική Ένωση με την ελπίδα να αναπτύξει επωφελείς σχέσεις με αυτή τη χώρα⁷⁰. Αντίθετα, όταν η Ιαπωνία πραγματοποίησε εισβολή στην Βόρεια Κίνα ακολούθησε νέα πολιτική.

---

⁶⁹ Ι. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ.57-58

⁷⁰ J. E. Smith, *ό. π.*, σ. 341-343

Από το Σικάγο εκφώνησε τον περίφημο λόγο της καραντίνας (Quarantine Speech). Η επιλογή της συγκεκριμένης πόλης ήταν επειδή το Σικάγο ήταν το άτυπο κέντρο των οπαδών του απομονωτισμού στις ΗΠΑ οι οποίοι πρέσβευαν τη μη ανάμειξη στις εξωτερικές υποθέσεις άλλων κρατών και ιδιαίτερα των ευρωπαϊκών⁷¹. Απευθύνθηκε έντονα στον αμερικανικό λαό τονίζοντας ότι η μη επέμβαση, η συνεχής ουδετερότητα και ο απομονωτισμός δεν θα μπορούν για πάντα να προφυλάσσουν της ΗΠΑ από τον πόλεμο. Τόνισε ότι μιας και ο πόλεμος ουσιαστικά είναι μία αρρώστια, τα κράτη τα οποία τον προκαλούν μαζί με τις επακόλουθες εγκληματικές πράξεις θα έπρεπε να εισέλθουν σε μία καραντίνα. Από την άλλη πλευρά, τα φιλειρηνικά κράτη θα έπρεπε να συσπειρωθούν και να προσπαθήσουν να αμυνθούν σε μία συντονισμένη και συλλογική προσπάθεια. Εννοούσε κατά βάθος ότι όλα τα κράτη που ήθελαν την ειρήνη και την επιστροφή στην κανονικότητα θα έπρεπε να οδηγηθούν μέσω συντονισμένων προσπαθειών στην απομόνωση των φιλοπόλεμων και επιθετικών κρατών με σκοπό την ολοκληρωτική επικράτηση έναντι των δευτέρων.

Στη διάρκεια της δεύτερης προεδρικής του θητείας και πιο συγκεκριμένα στα μέσα του 1937, η δημοτικότητα του άρχισε να μειώνεται και πολλοί άρχισαν να του επιρρίπτουν ευθύνες για τις κοινωνικές αναταραχές και τα προβλήματα που δημιουργούνταν λόγω των απεργιών σε μεγάλα εργοστάσια όπως αυτοκινητοβιομηχανίες και εργοστάσια χάλυβα. Η οικονομία φάνηκε να σταθεροποιείται όμως ο ίδιος ο Ρούζβελτ είχε την εικόνα ότι δεν διαθέτει πλέον την απαιτούμενη ισχύ για να περάσει τα μέτρα που σχεδίαζε και ονειρευόταν. Ακόμη και εντός του κόμματος των δημοκρατικών υπήρχε δυσφορία λόγω των σοβαρών απωλειών που οδήγησαν στο να χαθούν μερικές θέσεις στην Βουλή των Αντιπροσώπων και την Γερουσία. Αποτέλεσμα αυτών ήταν οι Ρεπουμπλικάνοι να μπορούν να εμποδίσουν τις νομοθετικές πρωτοβουλίες του Προέδρου αρκεί να συνεργάζονταν με ορισμένους δημοκρατικούς πιο συντηρητικής θα λέγαμε κουλτούρας⁷². Το μόνο σίγουρο ήταν πως οι επόμενες εκλογές και η πιθανή τρίτη σε σειρά θητεία του Ρούζβελτ θα είχαν πολύ μεγάλο ενδιαφέρον διότι θα έπρεπε να συνεχιστούν οι μεταρρυθμίσεις για την βελτίωση της οικονομικής κατάστασης στις ΗΠΑ αλλά και να ληφθούν υπόψη σημαντικές παράμετροι στην παγκόσμια γεωπολιτική σκακιέρα όπως ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος.

---

⁷¹ Ι. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ.65

⁷² Ι. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ.59

4.4. Η Τρίτη Θητεία

Στις εκλογές που ακολούθησαν το 1940 ο Φράνκλιν Ρούζβελτ κατάφερε για μια ακόμη φορά να κερδίσει τη μάχη απέναντι στον νέο υποψήφιο των Ρεπουμπλικανών Τόμας Ντιούι. Ο Φράνκλιν Ρούζβελτ και οι Δημοκρατικοί σημείωσαν ποσοστό 53,4% και 432 εκλέκτορες ενώ ο Τόμας Ντιούι και οι Ρεπουμπλικανοί 44,8% και 82 εκλέκτορες. Σίγουρα τα ποσοστά αυτά δεν θύμισαν σε τίποτα την καταγίδα του 1936 αλλά έδωσαν ένα προβάδισμα για μια ακόμη φορά στους Δημοκρατικούς του Ρούζβελτ. Το ιδιαίτερο ήταν ότι αυτές οι εκλογές διεξήχθησαν ενώ μαινόταν ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος στην Ευρώπη. Ο Πρόεδρος στις αρχικές του τοποθετήσεις ανέφερε προεκλογικά ότι εάν οι συμπολίτες του τον ψηφίσουν οι ΗΠΑ δεν θα συμμετείχαν στον πόλεμο αλλά κατα την προσωπική του άποψη ο ίδιος θα ήθελε τη συμμετοχή στον πόλεμο. Φυσικά, όλα αυτά άλλαξαν άρδην όταν οι ΗΠΑ δέχθηκαν την επίθεση των Ιαπώνων στο Περγλ Χάρμπουρ. Η μεταστροφή της κοινής γνώμης ήταν παραπάνω από εμφανής⁷³.

Αρκετό καιρό όμως πριν από αυτά τα γεγονότα, όταν ξέσπασε ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, ο Πρόεδρος Ρούζβελτ συγκάλεσε το Κογκρέσο σε έκτακτη συνεδρίαση με κύριο θέμα την αναθεώρηση του νόμου περί ουδετερότητας. Προσπάθησε ουσιαστικά να επιτρέψει στους εμπόλεμους την αγορά όπλων με πληρωμή μετρητοίς και παράδοση με έξοδα του αγοραστή. Το καλοκαίρι του 1940 ύστερα από τις πρώτες επιθετικές επιχειρήσεις του Χίτλερ και την πτώση της Γαλλίας το Κογκρέσο αποφάσισε θετικά στην πολιτική και στρατιωτική βοήθεια στην Μεγάλη Βρετανία. Σε εκείνο το σημείο, με διορατικότητα για τα στρατηγικά συμφέροντα των ΗΠΑ, ο Ρούζβελτ πρότεινε στην Μεγάλη Βρετανία την άμεση παράδοση πενήντα αντιτορπιλικών σκαφών με αντάλλαγμα οκτώ βρετανικές πολεμικές βάσεις στο δυτικό ημισφαίριο. Ήταν αδιαμφισβήτητο ότι το εθνικό συμφέρον των ΗΠΑ ήταν προς αυτή την κατεύθυνση αλλά όπως σε κάθε κρίσιμη απόφαση τέτοιου είδους υπήρξαν πολιτικές συγκρούσεις μεταξύ των οπαδών του απομονωτισμού και αυτών που υποστήριζαν ότι η βοήθεια προς τη Μεγάλη Βρετανία ήταν προς το εθνικό συμφέρον των ΗΠΑ. Φυσικά, λόγω της διαμορφωθείσας κατάστασης αμέσως μετά τις εκλογές ο Φράνκλιν Ρούζβελτ φρόντισε να αποσύρει από τη μέση έναν όρο από το νόμο της ουδετερότητας που προέβλεπε

⁷³ *Wikipedia Encyclopedia*, στην ιστοσελίδα: https://el.wikipedia.org/wiki/Κατάλογος_προεδρικών_εκλογών_των_ΗΠΑ, διαθέσιμο στο https://el.wikipedia.org/wiki/Κατάλογος_προεδρικών_εκλογών_των_ΗΠΑ, ημερομηνία προσπέλασης 02.05.23

όπως προαναφέραμε ότι το αμερικανικό πολεμικό υλικό θα μπορούσε να αγοράζεται τοις μετρητοίς και μόνο⁷⁴.

Αναλυτικότερα, η κατάσταση στην Ευρώπη είχε διαμορφωθεί ως εξής, τον Αύγουστο του 1939 η Γερμανία ανέτρεψε την Πολωνία ενώ στην συνέχεια τον Απρίλιο του 1940 εισέβαλε στην Νορβηγία, την Δανία, την Ολλανδία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και την Γαλλία. Παρακολουθώντας τις εξελίξεις ο Ρούζβελτ διατύπωσε ότι οι δημοκρατικοί θεσμοί του δυτικού κόσμου απειλούνται από ομάδες βίας και γι' αυτό θα έπρεπε οι ΗΠΑ να διαθέσουν πολεμικά μέσα και υλικά αγαθά προς υπεράσπιση των λαών που αντιστέκονταν στους κατακτητές. Για το λόγο αυτό το Κογκρέσο ψήφισε ένα κονδύλι περίπου δεκατριών δισεκατομμυρίων δολαρίων για την άμυνα το οποίο μέσα σε ένα χρόνο τριπλασιάστηκε σε τριάντα επτά δισεκατομμύρια δολάρια. Η αμυντική θωράκιση συνεχίστηκε με την ψήφιση ενός νόμου που αφορούσε την υποχρεωτική στρατιωτική θητεία των νέων ενώ σε θέματα εξωτερικής πολιτικής έγινε συνεννόηση με τον πρωθυπουργό του Καναδά για την δημιουργία συμβουλίου από τις δυο χώρες το οποίο θα σχεδίαζε την άμυνα της Βόρειας Αμερικής. Ταυτόχρονα, υπεγράφη σύμφωνο αμοιβαίας συνεργασίας και αμυντικής συνδρομής ενάντια σε κάθε μορφή απειλής.

Στον ευρωπαϊκό χώρο, η Μεγάλη Βρετανία αντιστεκόταν μόνη της ενάντια στον Χίτλερ και τις δυνάμεις του άξονα. Σε αντιπαράθεση με την σημερινή κατάσταση του πολέμου στην Ουκρανία και την εισβολή της Ρωσίας, διαπιστώνουμε ότι όπως σήμερα οι δυνάμεις των χωρών του NATO, έτσι και τότε ο Ρούζβελτ αποφάσισε να βοηθήσει την Μεγάλη Βρετανία αδειάζοντας εν μέρει τις αμερικανικές στρατιωτικές αποθήκες.

Με τον νόμο εκμισθώσεως και δανεισμού έγινε πράξη η έμπνευση του Ρούζβελτ για να καταστεί η Αμερική το μεγαλύτερο οπλοστάσιο της υποστήριξης του πολέμου. Σκοπός ήταν η αποστολή πολεμικού υλικού στις χώρες που αντιστέκονταν στους κατακτητές. Ουσιαστικά ήταν ένα τολμηρό στρατήγημα αλλά και μία προσωπική έμπνευση του Φράνκλιν Ρούζβελτ. Η εξήγηση που έδωσε αργότερα ο ίδιος και έγινε ευρέως γνωστή ήταν ότι σκέφτηκε και σαν οποιονδήποτε που βλέπει το σπίτι του γείτονα του να καίγεται και τρέχει να του δανείσει το δικό του σωλήνα για να σβήσει τη φωτιά. Εξουσιοδοτήθηκε συμπερασματικά να μεταβιβάζει, ανταλλάσσει,

---

⁷⁴ H. Kissinger, *ό. π.*, σ.433

ενοικιάζει, δανείζει και εν τελεί να πουλά στρατιωτικό υλικό σε οποιαδήποτε χώρα που η άμυνα της κρινόταν ζωτικής σημασίας για την άμυνα των ΗΠΑ. Μέχρι και ο Γουίνστον Τσόρτσιλ, ο ηγέτης της Μεγάλης Βρετανίας, μιας χώρας που άμεσα βοηθήθηκε από αυτό το νόμο χαρακτήρισε τον Ρούζβελτ ως πολιτική μεγαλοφυΐα και το νόμο αυτό ένα προσωπικό του επίτευγμα. Οι βασικές αρχές λειτουργίας του νόμου αυτού συνεχίζουν να οριοθετούν την πολιτική των ΗΠΑ ακόμη και σήμερα.

Αναλυτικότερα, με το νόμο αυτό ευνοήθηκαν όλες τις σημαντικές δυνάμεις οι οποίες πολεμούσαν και αντιστεκόταν στις δυνάμεις του άξονα, οι ΗΠΑ μετατράπηκαν σε ένα ουσιαστικό οπλοστάσιο Δημοκρατίας⁷⁵ με σκοπό να υποστηρίξουν τις συμμαχικές χώρες που αντιστέκονταν σθεναρά, την Ελλάδα, την ελεύθερη Γαλλία και αργότερα τη Σοβιετική Ένωση με με προμήθειες και πολεμικό υλικό. Οι περισσότεροι ευνοημένοι θα λέγαμε πως ήταν οι Βρετανοί και αν συνέχεια ακολούθησαν οι Σοβιετικοί. Ενδεικτικό της βοήθειας προς την Σοβιετική Ένωση ήταν η παράδοση από τη μεριά των ΗΠΑ 18.763 αεροσκαφών, 11.567 τάνκς, 7.340 τεθωρακισμένων οχημάτων, 427.284 φορτηγών και τζιπ, 35.170 μοτοσικλετών, 9641 περιστρώφων, 43.298 ραδιοφωνικών πομπών καθώς και τόνους τροφίμων, μεγάλο αριθμό ατμομηχανών και σιδηροδρομικών βαγονιών τα οποία όλα μαζί είχαν φυσικά τεράστιο κόστος⁷⁶. Κατά τη διάρκεια των εχθροπραξιών, Γερμανοί αξιωματικοί δήλωσαν ότι αντίπαλοι Σοβιετικοί κινούνταν ταχύτατα χρησιμοποιώντας αμερικανικά οχήματα και τρώγοντας αμερικανικές κονσέρβες. Δείχνοντας πως όλοι πολεμούσαν για τον κοινό σκοπό, την κατατρόπωση της Γερμανίας⁷⁷.

Η Ελλάδα δεν μπόρεσε λόγω προτεραιοτήτων να παραλάβει μεγάλο αριθμό πολεμικού υλικού πριν την εκδήλωση της γερμανικής επίθεσης τον Απρίλιο του 1941 διότι οι ανάγκες της Μεγάλης Βρετανίας προηγούνταν. Εάν ο πόλεμος παρατεινόταν η Ελλάδα θα είχε παραλάβει 30 αεροσκάφη Grumman Wildcat τα οποία ο ίδιος ο Ρούζβελτ είχε αποδεσμεύσει στις 28 Μαρτίου 1941, δυστυχώς όμως κανένα από αυτά δεν έφτασε στον τελικό του προορισμό⁷⁸.

⁷⁵ H. Kissinger, *ό. π.*, σ.433

⁷⁶ D. M. Kennedy, *Freedom From Fear: The American People in Depression and War, 1929-1945*, New York 1999, σ.469

⁷⁷ I. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ.88-89

⁷⁸ R. Higham, *Το Ημερολόγιο Μιας Καταστροφής, Η Βρετανική Βοήθεια στην Ελλάδα, 1940-1941*, Αθήνα 2008, σ.346

Στα μέσα του 1941 η Γερμανία άρχισε να κάνει πιο σκληρή τη στάση της με εντονότερη συμμετοχή του ναυτικού της στις πολεμικές επιχειρήσεις. Το καλοκαίρι του 1941 ο Ρούζβελτ συναντήθηκε με τον πρωθυπουργό της Μεγάλης Βρετανίας Γουίνστον Τσόρτσιλ και υπέγραψε τη διακήρυξη η οποία είναι γνωστή και ως Χάρτης του Ατλαντικού. Καθιερώθηκαν οι βασικές αρχές που θα έπρεπε να εμπνέουν ειρήνη και αυτές ήτανε επιγραμματικά η καταδίκη των εδαφικών κατακτήσεων, ο σεβασμός στο δικαίωμα της αυτοδιάθεσης του λαού, η κατάργηση των φραγμών στην εισαγωγή πρώτων υλών, η πλήρης οικονομική συνεργασία, η ελευθερία των θαλασσών καθώς και τελικά το σημαντικότερο που ήταν η Ειρήνη. Ειρήνη που θα εξέφραζε τις τέσσερις βασικές ελευθερίες, του λόγου, της συνείδησης, της ανέχειας και του φόβου.

Παρά το εκτενές αυτό πλαίσιο υποστήριξης των συμμαχικών δυνάμεων θέσεων ο Ρούζβελτ δεν δεσμεύτηκε να πάρει κάποια απόφαση απέναντι στην Ιαπωνία και παρέμεινε προσηλωμένος δίνοντας προτεραιότητα στον Ατλαντικό μη συμπεριλαμβάνοντας τον Ειρηνικό στο άμεσο πλάνο του. Αναφορικά με την απόφαση για είσοδο των ΗΠΑ στον πόλεμο πολλοί θα περίμεναν ότι η είσοδος των ΗΠΑ στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο θα γινόταν λόγω των συνθηκών στον Ατλαντικό, ο Ειρηνικός υπήρξε το πολεμικό θέατρο όπου τις οδήγησε τελικά στον πόλεμο. Η Ιαπωνία η οποία ήταν σύμμαχος της Γερμανίας και της Ιταλίας άρχισε να επεκτείνεται στην Ανατολική Ασία και ο Ρούζβελτ βασιζόμενος σε όλα αυτά τα δεδομένα αρνήθηκε την αποστολή στην Ιαπωνία προμηθειών που θα ήταν απαραίτητες για την διεξαγωγή των επιχειρήσεων. Ο Ρούζβελτ ουσιαστικά δεν ήθελε πόλεμο με την Ιαπωνία αλλά στα τέλη Νοεμβρίου 1941 πληροφορήθηκε ότι πολεμικά και μεταγωγικά πλοία του ιαπωνικού ήταν εν πλώ στον Ειρηνικό και ότι ήταν πολύ πιθανή μια επίθεση στην Νοτιοανατολική Ασία ή στις Φιλιππίνες.

Στις πρώτες πρωινές ώρες της 7ης Δεκεμβρίου 1941 συνέβη κάτι αναπάντεχα σημαντικό το οποίο άλλαξε για πάντα τη στάση των ΗΠΑ. Ο Ρούζβελτ πληροφορήθηκε ότι οι Ιάπωνες επιτέθηκαν στην Αμερικανική Βάση του Περλ Χάρμπορ στην Χαβάη. Για την επίθεση χρησιμοποιήθηκαν από μέρους των Ιαπώνων 6 αεροπλανοφόρα και 423 αεροσκάφη διαφόρων τύπων (βομβαρδιστικά, καταδιωκτικά και τορπιλοβόλα)⁷⁹. Η έκβαση του πολέμου είχε μόλις αλλάξει και η ενεργός συμμετοχή των ΗΠΑ θεωρήθηκε πλέον δεδομένη και απαραίτητη. Την επόμενη ημέρα

---

⁷⁹ Ι. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ.113

σε διάγγελμα του ο Ρούζβελτ ανέφερε ότι: “Χθές 7 Δεκεμβρίου 1941 , μια ημερομηνία ντροπής, μια ημερομηνία που θα ζει στην ατιμία, οι ΗΠΑ εδέχθησαν μια αιφνιδιαστική και εσκεμμένη επίθεση από τις αεροπορικές και ναυτικές δυνάμεις της Ιαπωνικής Αυτοκρατορίας. Αν λάβει κανείς υπόψη την απόσταση που χωρίζει την Χαβάη και την Ιαπωνία θα καταλήξει στο αναμφισβήτητο συμπέρασμα ότι η επίθεση πρέπει να είχε προσχεδιαστεί πολλές ημέρες και εβδομάδες πριν. Στο μεταξύ, η ιαπωνική κυβέρνηση επεδίωξε να εξαπατήσει της ΗΠΑ με ανειλικρινείς δηλώσεις και έκφραση ελπίδων για ειρήνη. Ζητώ από το Κογκρέσο να δηλώσει ότι από τη στιγμή που έγινε η αδικαιολόγητη και επονείδιστη αυτή ιαπωνική επίθεση υφίσταται εμπόλεμη κατάσταση μεταξύ ΗΠΑ και Ιαπωνικής Αυτοκρατορίας”. Το Κογκρέσο ύστερα από συζήτηση που διήρκεσε πάρα πολλές ώρες αποδέχτηκε την πρόταση του Ρούζβελτ και κήρυξε τον τον πόλεμο εναντίον της Ιαπωνίας.

Ο Πρόεδρος μετά την είδηση της επίθεσης στο Περλ Χάρμπορ είχε καταλάβει ενστικτωδώς ότι ο κύβος ερρίφθη, ο ίδιος είχε ξαναβρεί την ισορροπία του. Αυτό συνέβη γιατί το ηθικό πρόβλημα είχε πια επιλυθεί με τα γεγονότα των βομβαρδισμών στο Πέρλ Χάρμπορ. Ουσιαστικά με την ιαπωνική επίθεση πέτυχε το σκοπό του, οι Ιάπωνες είχαν παραπλανηθεί γιατί πίστευαν πως είχαν την πρωτοβουλία του συνδυασμού ενώ ο Πρόεδρος καθισμένος υπομονετικά στην καρέκλα του θα μπορούσαν να πούμε πως τους είχε στήσει καρτέρι. Κάθε μήνας που περνούσε έκανε σαφέστερη και πιο ισχυρή την απόφαση του προέδρου να συμβάλει στον αγώνα κατά της Γερμανίας⁸⁰. Οι αμερικάνικες απώλειες ήταν πολλές όμως επιπρόσθετα ο Ρούζβελτ είχε ήδη αποφασίσει να μπει στον πόλεμο και περίμενε την αφορμή για να αρχίσει τις εχθροπραξίες εναντίον της Γερμανίας και της Ιαπωνίας, θα λέγαμε πιο επιστημονικά ότι προτιμούσε να διεξάγει τον πόλεμο παρά να τον κηρύξει.

Στις 11 Δεκεμβρίου 1941 η Γερμανία και η Ιταλία κηρύττουν τον πόλεμο εναντίον των ΗΠΑ. Ο Πρόεδρος Ρούζβελτ αντιδρά κηρύττωντας επίσης τον πολεμο εναντιον των Δυνάμεων του Άξονα την ίδια ημέρα⁸¹. Για να το πετυχει αυτο αναγκάστηκε να εξασφαλίσει την υποστήριξη ορισμένων συντηρητικών στην είσοδο της χώρας τον πόλεμο, κάνοντας παραχωρήσεις και καταργώντας υπηρεσίες που είχαν συσταθεί στο πλαίσιο του New Deal. Το μεγαλόπνοο σχέδιο του είχε αρχίσει να συλλαμβάνεται στο μυαλό του δύο χρόνια πριν όταν άρχισε την ενίσχυση διαφόρων

⁸⁰ H. Kissinger, *ό. π.*, σ.434

⁸¹ I. Παπαφλωράτος, *ό. π.*, σ.119

υπηρεσιών της εθνικής άμυνας οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της παραγωγής αμυντικού υλικού. Συγκριτικά, στις ημέρες των επιθέσεων στο Περλ Χάρμπορ η πολεμική παραγωγή των ΗΠΑ ήταν ήδη σχεδόν με εκείνη της Γερμανίας και της Ιαπωνίας μαζί ενώ το 1944, μόλις τέσσερα χρόνια αργότερα και ελάχιστα πριν το τέλος του πολέμου, έφτασε το διπλάσιο του συνόλου της παραγωγής όλων των αντιπάλων χωρών του Άξονα.

4.5. Η Τέταρτη Θητεία

Βασική θέση του Ρούζβελτ ήταν πως θα έπρεπε ένας μεγάλος διεθνής οργανισμός να εξασφαλίσει μακροχρόνια την ειρήνη μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Πίστευε ότι θα συμμετείχε ενεργά και προσωπικά στην μεγάλη ιστορική διάσκεψη των πενήντα Εθνών η οποία είχε αποφασιστεί να πραγματοποιηθεί στο Σαν Φρανσίσκο στις 25 Απριλίου 1945. Κύριος σκοπός της διάσκεψης θα ήταν η κατάρτιση, η επεξεργασία και η ψήφιση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Δυστυχώς όμως δεν μπόρεσε να συμμετάσχει στο μεγάλο αυτό γεγονός διότι σχεδόν δυο εβδομάδες πριν, στις 12 Απριλίου 1945, πέθανε από ενδοεγκεφαλική αιμορραγία σε ηλικία μόλις εξήντα τριών ετών και αναπληρώθηκε από τον Αντιπρόεδρο των ΗΠΑ και μελλοντικό Πρόεδρο Χάρρυ Τρούμαν.

Ήδη από τον Ιανουάριο του 1944 η κατάσταση της υγείας του παρουσίασε μία ξαφνική επιδείνωση. Οι πολιτικοί του αντίπαλοι προσπάθησε να εκμεταλλευτούν αυτό το γεγονός στην προεκλογική εκστρατεία του 1944 όπου ο Ρούζβελτ έθεσε εκ νέου υποψηφιότητα για τέταρτη φορά με αντίπαλο τον Τόμας Ντιούι μέχρι πρότινος Κυβερνήτη της Νέας Υόρκης και εκλεγμένο υποψήφιο των Ρεπουμπλικανών.

Ύστερα από έναν απαιτητικό εκλογικό αγώνα, στις 7 Νοεμβρίου 1944, ο Φράνκλιν Ρούζβελτ εκλέγεται για τέταρτη και τελευταία φορά Πρόεδρος των ΗΠΑ. Καταφέρει να συγκεντρώσει 25,6 εκατομμύρια ψήφους από το εκλογικό σώμα εξασφαλίζοντας το 53,4% και 432 εκλέκτορες. Ο ρεπουμπλικάνος υποψήφιος Τόμας Ντιούι συγκέντρωσε 22 εκατομμύρια ψήφους από το εκλογικό σώμα εξασφαλίζοντας 45,9% και 99 εκλέκτορες.

Στην διάσκεψη της Γιάλτας στις 4 Φεβρουαρίου 1945 ο Στάλιν υπογράμμισε τις πραγματικές αρετές του Ρούζβελτ και ανέφερε προσωπικά ότι τόσο για αυτόν όσο και για τον Τσώρτσιλ οι αποφάσεις που έπρεπε να πάρουν ήταν σχετικά εύκολες. Αυτό διότι οι χώρες τους έπρεπε να αγωνιστούν δυναμικά και να μην αφήσουν περιθώριο

ευκαιρίας στην Γερμανία. Στον Ρούζβελτ αναγνώρισε πως παρόλο που η χώρα του δεν απειλήθηκε άμεσα από τις Δυνάμεις του Άξονα, ο ίδιος είχε ενορχηστρώσει και καταρτίσει ένα ευρύτερο σχέδιο συμφερόντων για το έθνος του. Χωρίς οι ΗΠΑ να βρίσκονται σε μία θέση άμυνας ο Ρούζβελτ υπήρξε πρωτοστάτης της κινητοποίησης των δυνάμεων εναντίον του Χίτλερ δείχνοντας προνοητικότητα, διαίσθηση και όραμα. Ο ίδιος ο Στάλιν ανέφερε ότι ο νόμος δανεισμού και εκμισθώσεως ήταν μία από τις σημαντικότερες συνεισφορές του Ρούζβελτ στην δημιουργία του συνασπισμού εναντίον του Χίτλερ ενισχύοντας την διατήρηση της ενότητας των συμμάχων.

Αναφορικά με την Προεδρία των ΗΠΑ, πέτυχε ένα ρεκόρ το οποίο δεν μπορεί πλέον να καταρριφθεί από κανέναν Πρόεδρο στο μέλλον μιας και περιορίστηκε ήδη από το 1951 με ένα συνταγματικό άρθρο κατά την εικοστή δεύτερη τροποποίηση του συντάγματος η εκλογή ενός Προέδρου για πάνω από δυο θητείες. Ήταν ο πρώτος και τελευταίος που εκλέχθηκε σε τέσσερις συνεχόμενες αναμετρήσεις και είχε μεγάλη ευθύνη ανοικοδόμησης της ειρήνης σε όλο τον κόσμο⁸². Δεν μπόρεσε να δει το αποτέλεσμα του οράματος του και των πράξεων του με τον τερματισμό του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (2 Σεπτεμβρίου 1945) ούτε φυσικά την χρήση από τις ΗΠΑ ατομικών όπλων εναντίον της Ιαπωνίας στη Χιροσίμα (6 Αυγούστου 1945) και το Ναγκασάκι (9 Αυγούστου 1945)⁸³ όμως οι 4422 ημέρες που παρέμεινε στον Λευκό Οίκο κατά την Προεδρία του ήταν από τις πλέον απαιτητικές και δύσκολες της σύγχρονης ιστορίας.

Μετά την επάνοδο του από την Γιάλτα αναγκάστηκε να εκφωνήσει τον εναρκτήριο λόγο της προεδρίας του στο κογκρέσο από το κάθισμα του αυτή τη φορά. Στη συνέχεια αναχώρησε για να αναπαυτεί στο Γουόρμ Σπρίνγκς όπου στις 12 Απριλίου 1945 πέθανε από ενδοεγκεφαλική αιμορραγία σε ηλικία μόλις εξήντα τριών ετών όπως προαναφέραμε. Το απόγευμα εκείνης της ημέρας, την ώρα που πόζαρε για ένα πορτραίτο παρουσίασε εξάντληση και πέθανε λίγες ώρες αργότερα χωρίς να ξαναβρεί τις αισθήσεις του.

⁸² *ErtNews*, στην ιστοσελίδα: <https://www.ertnews.gr>, 02.05.23, διαθέσιμο στο <https://www.ertnews.gr/eidiseis/diethni/ameriki/proedrikes-anametrisis-apo-1828-mechri-simera-2/>, ημερομηνία προσπέλασης 02.05.23

⁸³ Wikipedia Encyclopedia, στην ιστοσελίδα: <https://el.wikipedia.org/wiki>, 02.05.23, διαθέσιμο στο https://el.wikipedia.org/wiki/Ρίψη_ατομικής_βόμβας_στη_Χιροσίμα_και_το_Ναγκασάκι, ημερομηνία προσπέλασης 02.05.23

Ο μεγάλος ηγέτης Γουίνστον Τσώρτσιλ ανέφερε χαρακτηριστικά ότι ο Ρούζβελτ πέθανε σε μία πολύ κρίσιμη ώρα του πολέμου και τη στιγμή που το Έθνος χρειαζόταν πολύ περισσότερο το κύρος του για να κατευθύνει την πολιτική των ΗΠΑ. Ο Ντουάϊτ Αϊζενχάουερ ανέφερε σχετικά με τις συνέπειες που θα μπορούσε να έχει για την μελλοντική ειρήνη ο θάνατος του Προέδρου: “Είμαστε βέβαιοι ότι ο θάνατος του δεν θα επιδρούσε αρνητικά στον τερματισμό του πολέμου και τούτο γιατί ξέραμε ήδη ορισμένα πράγματα σχετικά με τις μεγάλες προπαρασκευές στον Ειρηνικό για την ολοκλήρωση της εκμηδένισης των Ιαπώνων. Αμφιβάλλαμε αν υπήρχε στην Αμερική άλλο πρόσωπο ικανό σαν και αυτόν για να διαπραγματευτεί με τους συμμάχους πολιτικούς ηγέτες. Κανείς δεν είχε γνωρίσει από κοντά τον Πρόεδρο. Εγώ τον είχα δει σε μερικές συνομιλίες περισσότερο από τους άλλους αλλά νομίζαμε ότι θα ήμασταν υποχρεωμένοι να αλλάξουμε ηγεσία σε μία κρίσιμη από διεθνή άποψη στιγμή. Δεν κατόρθωσα ποτέ να εγκρίνω ορισμένες πολιτικές του, τον γνώρισα μόνο με τη μορφή του αρχηγού ενός Έθνους που βρισκόταν σε πόλεμο και ως αρχηγός μου φαινόταν ότι πραγματοποιούσε όλα όσα μπορούσαμε να περιμένουμε από αυτόν”.

Ε' Κεφάλαιο

Πρωτοβουλίες στην Αναβάθμιση της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ και στη Δημιουργία του ΟΗΕ

Αρκετό χρονικό διάστημα πριν την κήρυξη του πολέμου στις ΗΠΑ από την Γερμανία και την Ιταλία στις 11 Δεκεμβρίου 1941, ο Φράνκλιν Ρούζβελτ είχε ήδη προαισθανθεί την ανάγκη για ενίσχυση της άμυνας των ΗΠΑ καθώς και για την παροχή πολεμικού υλικού στους συμμάχους που αντιστέκονταν όπως αναλύσαμε σε προηγούμενα κεφαλαία. Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναλύσουμε την ιδιαίτερη σχέση του Φράνκλιν Ρούζβελτ και του Στρατηγού Χάπ Άρνολντ καθώς και τον τρόπο με τον οποίο πραγματοποιήθηκε η αναβάθμιση της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ. Ύστερα από αυτή την ανάλυση θα αναφερθούμε στο τελευταίο όραμα του Προέδρου το οποίο είχε να κάνει με την ίδρυση μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, ενός Οργανισμού κοινά αποδεκτού, ο οποίος θα προωθούσε την ειρήνη και τη σταθερότητα ύστερα από μια τόσο επιβαρυσμένη περίοδο συνεχών πολεμικών επιχειρήσεων για την ανθρωπότητα. Μιλάμε φυσικά για την απαρχή της ίδρυσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ).

5.1. Οι ισχυρές προσωπικότητες του Φράνκλιν Ρούζβελτ και του Χάπ Άρνολντ

Έχοντας ως δεδομένο ότι οι στρατιωτικοί που ηγούνται της πολεμικής αεροπορίας ή οποιουδήποτε άλλου σώματος θα πρέπει να παρέχουν συμβουλές στο πολιτικό επίπεδο από το στρατηγικό επίπεδο στο οποίο αυτοί ανήκουν καταλαβαίνουμε πολύ απλά ότι πολλές φορές έχει ιδιαίτερη σημασία η σχέση μεταξύ πολιτικών ηγετών και στρατιωτικών ηγετών. Οι πρώτοι αναγκαστικά θα πάρουν τις αποφάσεις αλλά οι δεύτεροι είναι υπεύθυνοι να κάνουν τις εισηγήσεις και να παρέχουν συγκεκριμένες πορείες δράσης και επιλογές λαμβάνοντας υπόψη όλα τα δεδομένα την κάθε χρονική στιγμή. Το αποτέλεσμα της τελικής πολιτικής του κράτους μερικές φορές επηρεάζεται από την προσωπική σχέση των ηγετών, των πολιτικών και των στρατιωτικών. Στην περίπτωση μας θα αναφερθούμε στον Πρόεδρο Φράνκλιν Ρούζβελτ και στον Στρατηγό Χάπ Άρνολντ⁸⁴.

Ο Άρνολντ με τις ενέργειες του στο καθαρά στρατηγικό επίπεδο επηρέασε ταυτόχρονα και το πολιτικό επίπεδο. Για σκοπούς αναφοράς και γνώσης τα επίπεδα

---

⁸⁴ L. R. Jahns Lt Colonel (USAF), *Franklin Delano Roosevelt and General Hap Arnold: The statesman and the Strategist Build an Air Force*, New York 2015, σ.6

διακρίνονται σε τακτικό, επιχειρησιακό και στρατηγικό τα οποία αφορούν την στρατιωτική ηγεσία και το πολιτικό επίπεδο που αφορά φυσικά αποκλειστικά την πολιτική ηγεσία. Η συμβολή του Άρνολντ ήταν πολύ μεγάλη στην ανάπτυξη της πολεμικής αεροπορίας των τότε ενόπλων δυνάμεων των ΗΠΑ η οποία με τη σειρά της έπαιξε σημαντικό ρόλο στην έκβαση του Β' Παγκόσμιου Πολέμου υπέρ των συμμαχικών δυνάμεων έναντι των δυνάμεων του άξονα.

Σε μια σύντομη αναφορά στην ιστορία για να καταλάβουμε την σημαντικότητα του αεροπορικού όπλου στον αγώνα για την ελευθερία κρίνουμε αναγκαία την αναφορά στην εκτίμηση και δήλωση του Ελευθερίου Βενιζέλου για το αεροπορικό όπλο. Στις 8 Φεβρουαρίου 1912 ο Ελευθέριος Βενιζέλος συνειδητοποίησε πόσο αποτελεσματική και στρατηγική θα ήταν η συμβολή της αεροπορίας στους μελλοντικούς πολέμους και στο ευρύτερο πεδίο της μάχης. Ενθουσιασμένος, ύστερα από την πτήση διάρκειας περίπου πέντε λεπτών με αεροσκάφος Νίουπορτ με κινητήρα πενήντα ίππων και κυβερνήτη των Εμμανουήλ Αργυρόπουλο, βάπτισε το αεροσκάφος “Αλκυών” και προέβη στην παρακάτω δήλωση που έμεινε γνωστή ως η “προφητεία” όχι μόνο για τον Ελληνισμό αλλά για ολόκληρο τον κόσμο. Δήλωσε βαθύτατα συγκινημένος και ενθουσιασμένος ότι “Το αεροπλάνο ενδείκνυται ως το όπλο των αδυνάτων. Η ριψοκίνδυνος μάλιστα και τολμηρά φύσις του Έλληνος θα καταστήσει τούτο λαμπρό εν πολεμώ όπλων, μέλλον να προσφέρει μεγάλες υπηρεσίες”⁸⁵. Πράγματι, λέχθηκε μια προφητεία η οποία επαληθεύτηκε σχεδόν τρεις δεκαετίες μετά κατα τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Έχοντας υπόψη τα ανωτέρω και υπό το φως των αποτελεσμάτων από τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, συνειδητοποιούμε ότι κάθε έθνος που έχει τον αεροπορικό στόλο των μαχητικών του έτοιμο να απογειωθεί και να εκτελέσει συγχρονισμένες αεροπορικές επιχειρήσεις έχει πολλές πιθανότητες να νικήσει τον πόλεμο. Για να πραγματοποιηθεί κάτι τέτοιο απαιτούνται οπωσδήποτε διαθέσιμες αεροπορικές πλατφόρμες, καλά συντηρημένες και πανέτοιμα εκπαιδευμένα πληρώματα ιπτάμενων. Επιπρόσθετα, μεγάλο αριθμό πυρομαχικών και όπλων για να υποστηρίξουν τις επιχειρήσεις. Στόχος είναι η ακινητοποίηση του εχθρού και η στοχοποίηση των κρίσιμων στόχων που μπορούν να υποστηρίξουν τις αντίπαλες επιχειρήσεις. Τέτοιοι

---

⁸⁵ Ellinovretaniko, στην ιστοσελίδα: <https://ellinovretaniko.gr>, 21.05.23, διαθέσιμο στο <http://www.ellinovretaniko.gr/periodiko/periodiko-9/mia-istoriki.html>, ημερομηνία προσπέλασης 21.05.23

στόχοι είναι διαχρονικά οι επιχειρήσεις κοινής ωφελείας, τα βιομηχανικά κέντρα, οι χερσαίες και θαλάσσιες γραμμές επικοινωνίας, τα λιμάνια και γενικά κάθε γραμμή υλικοτεχνικής υποστήριξης. Ύστερα από την ανωτέρω εισαγωγική αναφορά για τους κρίσιμους στόχους χρειάζεται να τονίσουμε ότι ο Στρατηγός Άρνολντ είχε πλήρη επίγνωση όλων αυτών των παραγόντων και συνθηκών επιτυχίας για το αεροπορικό όπλο ήδη από το 1934. Η Ιαπωνία άλλωστε είχε κάνει βήματα προς αυτή την κατεύθυνση από την περίοδο 1937-1938 στην Μαντζουρία και την Κίνα. Επιπρόσθετα, οι ενέργειες του Χίτλερ στην Ευρώπη έδειχναν ότι θα στήριζε μεγάλο μέρος των ενεργειών του στις αεροπορικές επιχειρήσεις. Αντίθετα, η πλειοψηφία της κοινής γνώμης στις ΗΠΑ ήταν αντίθετη με την άμεση και πλήρη εμπλοκή στον πόλεμο αλλά με μια θα λέγαμε συμμετοχή του ελάχιστου δυνατού βαθμού⁸⁶.

Η σύλληψη της ιδέας για την δημιουργία και ανάπτυξη μιας πολύ αποτελεσματικής πολεμικής αεροπορίας ήταν το τελικό όραμα του Στρατηγού Άρνολντ. Ο ίδιος προσπάθησε να βρει υποστήριξη για το σκοπό αυτό και από τον Τζώρτζ Μάρσαλ ο οποίος κατείχε τη θέση του βοηθού επιτελάρχη του στρατού των ΗΠΑ. Ο Άρνολντ υποστήριζε με θέρμη την άποψη ότι επιβαλλόταν η κατασκευή βομβαρδιστικών αεροσκαφών τα οποία θα είχαν μεγαλύτερη εμβέλεια από τα υπάρχοντα διότι οι ΗΠΑ θα έπρεπε να προετοιμάζονται για επιχειρήσεις πολύ μακρύτερα από τα σύνορα των ακτών τους. Η αντίδραση στη γνώμη του αυτή ήταν δεδομένη και ερχόταν σε αντίθεση με την άποψη πολλών υψηλόβαθμων αξιωματικών που υποστήριζαν ότι οι ΗΠΑ θα έπρεπε να έχουν τη δυνατότητα να υπερασπιστούν αποκλειστικά τις ακτές τους. Ο μόνος τρόπος να καμφθεί η αντίσταση αυτή θα ήταν η προσωπική επιλογή του Προέδρου ή τουλάχιστον η κατεύθυνση προς την στήριξη αυτής της επιλογής. Τότε ως δια μαγείας, μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή ήταν αυτή που οδήγησε στην έναρξη για υποστήριξη της περαιτέρω ανάπτυξης και επιτάχυνσης κατασκευής πολεμικών αεροσκαφών για τις ΗΠΑ.

Στις 12 Σεπτεμβρίου 1938, ο Πρόεδρος Φράνκλιν Ρούζβελτ και ο Χάρι Χόπκινς, ένας εκ των στενότερων συμβούλων του, κατά τη διάρκεια ενός ταξιδιού στην Μινεσότα, άκουσαν μια ραδιοφωνική εκπομπή στην οποία ο Χίτλερ εξέφραζε τις απόψεις του και το σχεδιασμό του για το μέλλον. Οι δυο αυτοί άνδρες βλέποντας με διορατικότητα το τι θα ακολουθούσε, αισθάνθηκαν την μελλοντική απειλή που θα

---

⁸⁶ L. R. Jahns Lt Colonel (USAF), *ό. π.*, σ.47

ερχόταν. Η επιθετική γλώσσα που χρησιμοποίησε ο Χίτλερ μεταφράστηκε σωστά από τον Ρούζβελτ. Το αποτέλεσμα της μετάφρασης αυτής ήταν ότι οι ΗΠΑ θα έπρεπε να επιταχύνουν τις διαδικασίες κατασκευής πολεμικών αεροσκαφών προκειμένου να είναι προετοιμασμένες για την υπεράσπιση των εδαφών τους καθώς και την υποστήριξη των συμμάχων τους. Το κυριότερο στοιχείο όμως δεν ήταν αυτό, ήταν ότι ο Πρόεδρος Ρούζβελτ ήταν πλέον σίγουρος ότι επρόκειτο να ξεσπάσει πόλεμος στον οποίο οι ΗΠΑ θα συμμετείχαν κάποια στιγμή και ότι η πολεμική αεροπορία θα ήταν το κυρίαρχο όπλο το οποίο θα τον κέρδιζε. Αυτό διότι ήταν και είναι το μοναδικό όπλο το οποίο είναι τόσο γρήγορο, μπορεί να εκτελέσει πολυδιάστατες επιχειρήσεις ημέρα και νύχτα ενώ μπορεί να πλήξει με σχετική ακρίβεια και ευκολία εχθρικούς στρατηγικούς στόχους⁸⁷.

Στις 28 Σεπτεμβρίου 1938, ο Πρόεδρος δεν είχε ορίσει τον Αρχηγό του Επιτελείου για το Σώμα της Αεροπορίας επειδή δίσταζε να προάγει τον Χάρι Άρνολντ. Υπήρχαν φήμες ότι ήταν αλκοολικός αν και αποδείχθηκε σε επόμενο χρόνο ότι όλα αυτά ήταν ψευδείς ισχυρισμοί. Ο στενός του συνεργάτης του Προέδρου Χάρι Χόπκινς γνώριζε ότι οι φήμες δεν ήταν αληθινές και για αυτό τον λόγο υποστήριξε τον Άρνολντ ως Αρχηγό του Επιτελείου της Αεροπορίας. Άλλωστε είχε δείξει ότι εμπιστευόταν την κρίση, τις ικανότητες του και την διορατικότητα που είχε επιδείξει. Το κλειδί για την επιτυχία θα ήταν αναμφισβήτητα η αεροπορική υπέροχη. Αεροπορική υπέροχη που θα υποστηριζόταν από μεγάλο αριθμό αεροσκαφών διαφόρων τύπων τα οποία θα συντελούσαν σε αυτό το αποτέλεσμα. Δρώντας με προπορεία και σχετικό προγραμματισμό είχε υπολογισθεί ότι για το έτος 1940 η πολεμική αεροπορία των ΗΠΑ θα χρειαζόταν εκατόν εβδομήντα οκτώ νέα αεροσκάφη. Οι παρουσιάσεις και ενημερώσεις του Άρνολντ σχετικά με την τρέχουσα κατάσταση της αεροπορικής δύναμης, η γνώση της αεροπορικής ισχύος, τα διδάγματα που αντλήθηκαν από τις επιχειρήσεις του Χίτλερ καθώς και η πολύ καλή αντίληψη της κατάστασης και των ενεργειών που απαιτούνταν για να αποκτήσουν οι ΗΠΑ πλεονέκτημα σε αυτό το μοναδικό όπλο επηρέασαν θετικά τον Ρούζβελτ με αποτέλεσμα τον διορισμό του ως Αρχηγό του Επιτελείου της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ. Ανεξάρτητα όμως των ανωτέρω θα πρέπει να τονίσουμε ότι ο Άρνολντ ήταν αρκετά τυχερός διότι βρέθηκε στο σωστό μέρος στη σωστή στιγμή έχοντας πολύ καλή γνώση του αεροπορικού

---

⁸⁷ L. R. Jahns Lt Colonel (USAF), ό. π., σ.48-49

αντικειμένου αλλά και με διάθεση να συνδράμει στην αναδιοργάνωση και αναβάθμιση της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ⁸⁸.

5.2. Στρατιωτικές συμβουλές για την αναβάθμιση της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ την περίοδο 1938 - 1941

Αναφορικά με την περίοδο πριν την έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, που ξεκίνησε την 1η Σεπτεμβρίου 1939, χρειάζεται να αναφέρουμε ότι ήδη από τον Σεπτέμβριο του 1938 είχε ξεκινήσει η προσπάθεια οικοδόμησης μιας ανταγωνιστικής και πραγματικά αποτελεσματικής πολεμικής αεροπορίας από τον Χάπ Άρνολντ. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επικεντρωθούμε στο γεγονός ότι για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο θα έπρεπε να καμφθεί η αντίσταση των ισχυρών οπαδών θα λέγαμε του απομονωτισμού για τις ΗΠΑ. Επιπρόσθετα, αυτών που αντιτάχθηκαν στην αύξηση των αμυντικών δαπανών αλλά και αυτών που παρέμεναν σθεναρά ενάντια του πολέμου και οποιασδήποτε εμπλοκής των ΗΠΑ σε αυτόν. Τέλος, υπήρχε και η ομάδα των λεγόμενων παρεμβατικών οι οποίοι όχι μόνο ενέκριναν τις αμυντικές δαπάνες αλλά και θεωρούσαν ότι θα έπρεπε να αποσταλούν αεροσκάφη στην Μεγάλη Βρετανία και τη Γαλλία για την υπεράσπιση των εδαφών τους⁸⁹.

Μέχρι το 1938, ο Χάπ Άρνολντ είχε εξελιχθεί θα λέγαμε και στο επίπεδο της ανάλυσης των πολιτικών δεδομένων και των ηγετών με το πέρασμα των χρόνων. Είχε κατανοήσει σε βάθος την αξία των συμβούλων αλλά και την εμπιστοσύνη του Προέδρου σε αυτούς. Στην περίπτωση του επιτελείου του Ρούζβελτ, εκείνο το άτομο που είχε επιρροή στον Πρόεδρο ήταν ο Χάρι Χόπκινς, ένας από τους στενότερους συνεργάτες του. Ο Ρούζβελτ ήθελε την άμεση αύξηση της παραγωγής αεροσκαφών για την πολεμική προετοιμασία των ΗΠΑ ήδη από τον Νοέμβριο του 1938 ενώ ο Άρνολντ θα ήταν αυτός που θα έπρεπε να συντελέσει άμεσα σε αυτό το εγχείρημα ενημερώνοντας και πείθοντας τα υπόλοιπα μέλη του πολεμικού συμβουλίου.

Τα επόμενα τρία χρόνια, υπήρχε έντονη η προσπάθεια για ενίσχυση της πολεμικής αεροπορίας και ιδιαίτερα στην τακτική αξιολόγηση της ικανότητας των βομβαρδιστικών να εντοπίζουν και να στοχεύουν εχθρικά πλοία πλησίον των ακτών των ΗΠΑ. Εκτός των ανωτέρω, απαιτούνταν να παραδοθούν τη διετία 1939-1940 βομβαρδιστικά μέσης εμβέλειας, καταδιωκτικά καθώς και αεροσκάφη αεροπορικής

⁸⁸ J. D. Clayton, *A Time for Giants*, New York 1987, σ.12

⁸⁹ M. Coffey Thomas, *Hap: The story behind the U.S. Air Force and the man who built it*, New York 1982, σ.10

υποστήριξης. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, μπορούμε εύκολα να προσδιορίσουμε το επίπεδο αλληλεπίδρασης μεταξύ του Ρούζβελτ και του Άρνολντ σχετικά με τη διαμόρφωση και τη εκτέλεση της πολιτικής προκειμένου να ανταποκριθούν στις προσδοκίες των καιρών⁹⁰.

Ο στενός πυρήνας των κορυφαίων συμβούλων του Ρούζβελτ σχετικά με τα στρατιωτικά θέματα ήταν ο Χάρι Χόπκινς, ο Τζώρτζ Μάρσαλ και ο Χάπ Άρνολντ. Ο Άρνολντ είχε κερδίσει την πλήρη εμπιστοσύνη του επειδή είχε την ικανότητα να είναι αποτελεσματικός επιτυγχάνοντας ότι του είχε ζητηθεί ενώ αξιοσημείωτο είναι ότι είχε αποκτήσει πολύ μεγάλη εμπειρία στην τέχνη του συμβιβασμού βρίσκοντας σχεδόν πάντα τρόπο να πετύχει το στόχο του. Οι ΗΠΑ έπρεπε εκείνη την περίοδο να αντιμετωπίσουν τις απαιτητικές καταστάσεις πολυδιάστατα. Δεν ήταν η αύξηση του ρυθμού παραγωγής αεροσκαφών και πολεμικού υλικού η μόνη λύση. Για την εκμετάλλευση των μέσων απαιτούνταν εκπαίδευση των ιπτάμενων και των τεχνικών αλλά και εν συνεχεία υποστήριξη με ροή ανταλλακτικών. Μακροπρόθεσμα οι ΗΠΑ θα έπρεπε να οργανώσουν μια σύγχρονη αεροπορία η οποία θα ήταν αυτόνομη και αποσυνδεδεμένη από τον αποκλειστικό έλεγχο του στρατού. Με αυτό το όραμα, τις αναμενόμενες δυσκολίες υλοποίησης, αλλά και την ελπίδα της καθοριστικής συμβολής της αεροπορίας στις επιχειρήσεις η όλη ευθύνη υλοποίησης έφτασε στην περιοχή ευθύνης του Χάπ Άρνολντ.

Ο Ρούζβελτ χωρίς να το γνωρίζει είχε μόλις δημιουργήσει ένα τεράστιο πρόβλημα στον Άρνολντ διότι σκόπευε να κατασκευάσει πενήντα χιλιάδες αεροσκάφη μέχρι το 1940. Δυστυχώς στις εκλογές του Νοεμβρίου 1938 έχασε την πλειοψηφία του Κογκρέσου και αναγκάστηκε να αντιμετωπίσει ένα έντονο σώμα απομονωτισμού το οποίο έφερνε συνεχώς αντιρρήσεις στην χρηματοδότηση αμυντικών έργων και εξοπλισμών. Άλλωστε το κόστος της αμυντικής θωράκισης ήταν πάντοτε υψηλό διαχρονικά και το σύνηθες φαινόμενο είναι ότι όλοι επιζητούν την άμυνα και γνωρίζουν ποσό σημαντική είναι ως παράγοντας αποτροπής για κάθε κυρίαρχο κράτος όμως κανείς δεν είναι ένθερμος οπαδός της χρηματοδότησης διότι αυτή επέρχεται από περικοπές σε δαπάνες του κοινωνικού κράτους. Τη δεδομένη όμως χρονική περίοδο, η απαίτηση όμως για την ανάπτυξη μεγάλης και σύγχρονης αεροπορικής δύναμης ήταν πρωταρχικής σημασίας και πάντοτε σε υψηλή θέση στην ατζέντα του Προέδρου.

---

⁹⁰ L. R. Jahns Lt Colonel (USAF), *ό. π.*, σ.52-54

Αναφορικά με τους αριθμούς και το ακριβές κόστος, από τον Ιανουάριο έως και τον Οκτώβριο του 1940 διατέθηκαν για την Πολεμική Αεροπορία των ΗΠΑ συνολικά 2,4 δισεκατομμύρια δολάρια.

Η ξεκάθαρη θέση του Ρούζβελτ ήταν ότι το ήταν εθνικό συμφέρον των ΗΠΑ η υποστήριξη με κάθε τροπο της επιβίωσης της Μεγάλης Βρετανίας. Οι στενοί σύμβουλοι και ο Άρνολντ συμφώνησαν αλλά η θέση του Άρνολντ διαφοροποιήθηκε στο ότι οι ΗΠΑ δεν θα έπρεπε σε καμμία περίπτωση να πουλήσουν όλη τους την παραγωγή υλικού για αυτό το σκοπό μόνο. Έπρεπε να προστατεύσουν και τα δικά τους ζωτικά συμφέροντα. Η θέση αυτή του Άρνολντ τον Μάρτιο του 1940 δυσαρέστησε τον Πρόεδρο ο οποίος τον έπαψε από σύμβουλο του. Βέβαια, αυτό το γεγονός δεν άλλαξε τις θέσεις του Άρνολντ επί του θέματος μιας και ουσιαστικά δεν έκανε τίποτα παραπάνω από να μεταφράζει την ωμή πραγματικότητα. Λίγους μήνες μετά, στις 27 Σεπτεμβρίου 1940, ο Μάρσαλ ενημέρωσε τον Πρόεδρο για την όλη κατάσταση όπου συμπερασματικά διαπιστώθηκε με αριθμούς ότι δεν είχαν μείνει πολλά βομβαρδιστικά για να υποστηρίξουν τους στόχους των ΗΠΑ, κάτι το οποίο είχε εκφράσει ο Άρνολντ μήνες πριν. Ο Ρούζβελτ κατάλαβε το λάθος του και πλέον δεν αμφισβήτησε τις απόψεις του Άρνολντ ποτέ ξανά. Ο Τζώρτζ Μάρσαλ με τη σειρά του, παίρνοντας το έναυσμα από τον Πρόεδρο, υποστήριξε τον Άρνολντ για την θέση του Αναπληρωτή Αρχηγού του Επιτελείου Αεροπορίας στις 30 Οκτωβρίου 1940⁹¹.

Πλέον είχε γίνει πασιφανές ότι το ανώτερο στρατιωτικό και ανώτατο πολιτικό επίπεδο εργάζονταν παράλληλα με ένα κοινό και συνάμα μοναδικό στόχο. Τη δημιουργία μιας νέας, αναβαθμισμένης ποιοτικά και ποσοτικά πολεμικής αεροπορίας η οποία εκτός των άλλων θα έπρεπε να παραδώσει μεγάλο αριθμό βομβαρδιστικών μεγάλης εμβέλειας για την υποστήριξη συμμάχων. Μέχρι τον Δεκέμβριο του 1940, η Γαλλία είχε πέσει και ο Ρούζβελτ είχε επιλύσει τη ρήξη με τον Άρνολντ, τον Χόπκινς και τον Μάρσαλ. Στο πνεύμα αυτό τον Ιούνιο του 1941 το σχέδιο του Άρνολντ για αναδιοργάνωση, ταχεία ενίσχυση της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ καθώς και για τη δημιουργία μιας στρατηγικής δύναμης βομβαρδιστικών κέρδισε την έγκριση του Ρούζβελτ.

Η Πολεμική Αεροπορία των ΗΠΑ ήταν έτοιμη για την νέα, δύσκολη και απαιτητική εποχή στην καρδιά του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Η γαλλική ανεπάρκεια

---

⁹¹ L. R. Jahns Lt Colonel (USAF), *ό. π.*, σ.55-56

αεροπορικής ισχύος πιστοποίησε ότι η αεροπορική ισχύς ήταν ζωτικής σημασίας για την επίτευξη αεροπορικής υπεροχής με σκοπό την υποστήριξη χερσαίων και θαλάσσιων επιχειρήσεων. Τα λόγια του Ελευθέριου Βενιζέλου για το ρόλο του αεροπορικού όπλου στις σύγχρονες πολεμικές επιχειρήσεις αποδείχθηκαν προφητικά. Ο στόχος τώρα για τις ΗΠΑ ήταν ξεκάθαρα διπλός, ταυτόχρονη υποστήριξη των συμμάχων αλλά και ετοιμότητα για υποστήριξη των εδαφών τους. Συμπερασματικά, ήταν πλέον ζωτικής σημασίας η συντήρηση ενός υψηλού επιπέδου παραγωγής πολεμικού υλικού⁹².

5.3. Στρατιωτικές συμβουλές για την αναβάθμιση της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ την περίοδο 1941 - 1945

Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και των επισκέψεων του Χάπ Αρνολντ στην Μεγάλη Βρετανία εν έτει 1940, ο ίδιος είχε καταφέρει να κερδίσει την εμπιστοσύνη του Γουίνστον Τσόρτσιλ. Εκτός της επαγγελματικής του σχέσης με τον Τσόρτσιλ κατάφερε μέσα σε διάρκεια τριών ετών, τον Ιανουάριο του 1943 να αναγνωριστεί από μεγάλους ηγέτες ως ένας πολύτιμος συνεργάτης και γνωστής των αεροπορικών θεμάτων αλλά και του αεροπορικού όπλου γενικότερα. Εκτός των ανωτέρω, του δόθηκε η ευκαιρία να παρακολουθήσει μεγάλο αριθμό συνεδρίων που συμμετείχαν μεγάλοι πολιτικοί ηγέτες και πρόεδροι ως απεσταλμένος του Προέδρου Φράνκλιν Ρούζβελτ στην Ευρώπη αλλά και τον Ειρηνικό⁹³.

Κατά τη διάρκεια αυτής της προαναφερόμενης χρονικής περιόδου, ο Άρνολντ συμμετείχε σε εκατοντάδες αποφάσεις που επηρέασαν στρατηγικά και πολιτικά την νικηφόρα έκβαση του πολέμου για τους συμμάχους. Για να καταφέρει όμως να φτάσει σε αυτό το επίπεδο χρειάζεται να τονίσουμε πως επέδρασε θετικά η ιδιαίτερη σχέση και εμπιστοσύνη που είχε με τον Πρόεδρο. Ήταν μάλιστα τέτοια η συμπάθεια και η αναγνώριση των ικανοτήτων του από τον Φράνκλιν Ρούζβελτ που όταν ο Άρνολντ έπαθε την πρώτη από τις τέσσερις καρδιακές προσβολές, τροποποίησε τους στρατιωτικούς κανονισμούς με σκοπό να συνεχίσει να προσφέρει τις υπηρεσίες του στην πατρίδα από το ανώτατο στρατιωτικό επίπεδο στο οποίο βρισκόταν ενώ υπό τις μέχρι τότε κανονικές συνθήκες θα έπρεπε να είχε συνταξιοδοτηθεί⁹⁴.

⁹² L. R. Jahns Lt Colonel (USAF), *ό. π.*, σ.57-58

⁹³ F. O. DuPre, *Hap Arnold: Architect of American Air Power*, New York 1972, σ.106

⁹⁴ L. R. Jahns Lt Colonel (USAF), *ό. π.*, σ.63

Επιπρόσθετα, με τη θετική συμβολή του Άρνολντ έγινε επαναφορά στην ενεργό δράση του Τζίμι Ντουλίτλ ο οποίος ήταν ο εκτελεστής της αεροπορικής επιδρομής στο Τόκιο στις 18 Απριλίου 1942. Φυσικά η επαναφορά είχε την έγκριση του Κογκρέσου αλλά τέτοιες αποφάσεις φυσικά ούτε συνηθίζονταν ούτε συνηθίζονται στις μέρες μας. Στην αποστολή αυτή δεκαέξι βομβαρδιστικά B-25B Mitchell απογειώθηκαν από το αεροπλανοφόρο USS Hornet χωρίς συνοδεία αεροσκαφών προστασίας, βομβάρδισαν στρατιωτικούς και βιομηχανικούς στόχους στην Ιαπωνία και συνέχισαν για προσγείωση στην Κίνα⁹⁵.

Μετά το πρώτο συνέδριο που συμμετείχε το καλοκαίρι του 1941 συνέχισε να συμμετέχει σε κάθε σημαντικό γεγονός στο οποίο εκφράζονταν απόψεις και παίρνονταν αποφάσεις. Με τον τρόπο αυτό γνώριζε ηγέτες και είχε προσωπική άποψη για το πως σκέπτονται αλλά και το ποιες θα ήταν οι πιθανές ενέργειες τους στο μέλλον. Το μόνο σημαντικό συνέδριο στο οποίο δεν παρευρέθηκε λόγω της τέταρτης καρδιακής προσβολής ήταν η Διάσκεψη της Γιάλτας ως εκπρόσωπος της αεροπορίας του Στρατού. Ο Άρνολντ ήταν παρών πολύ συχνά σε ιδιωτικές συναντήσεις τόσο με τον Πρόεδρο Ρούζβελτ όσο και με τον Πρωθυπουργό Τσώρτσιλ. Τον Δεκέμβριο του 1941 στη Διάσκεψη της Αρκαδίας συζητήθηκαν θέματα που αφορούσαν την κατάσταση της διοίκησης στην Απω Ανατολή. Η γνώμη του Άρνολντ ήταν πως θα έπρεπε να ηγηθεί ο Στρατηγός Μακ Άρθουρ με αναπληρωτή τον Βρετανό Στρατηγό Γουέιβελ. Αυτή ήταν και η απόφαση του Ρούζβελτ για την οποία άλλωστε τον είχε συμβουλευθεί. Τέλος, ακόμη και ο Τσώρτσιλ ζητούσε τακτικά τη γνώμη του για θέματα και αλλαγές που αφορούσαν την Βασιλική Αεροπορία της Μεγάλης Βρετανίας με σκοπό την αναβάθμιση αυτής σύμφωνα με τα νέα πρότυπα της εποχής με τελικό σκοπό το αύξηση του αξιόμαχου⁹⁶.

Μετά τον βομβαρδισμό του Περγλ Χάρμπορ στις 7 Δεκεμβρίου 1941 και την αναγκαστική θα υποστηρίζαμε είσοδο των ΗΠΑ σε πόλεμο με τη Γερμανία, την Ιταλία και την Ιαπωνία, ήταν δεδομένο ότι οι ΗΠΑ δεν μπορούσαν να υποστηρίξουν μεγάλες επιχειρήσεις και στα δύο θέατρα του πολέμου. Αποφασίστηκε ότι στρατιωτικά τα μόνα άμεσα βήματα που μπορούσαν να ακολουθήσουν οι ΗΠΑ ήταν να υποστηρίξουν την λειτουργία βαρέων βομβαρδιστικών από την Μεγάλη Βρετανία επηρεάζοντας ταυτόχρονα την Γαλλία και την Γερμανία. Τον Απρίλιο του 1942, οι Άρνολντ και ο

⁹⁵ L. R. Jahns Lt Colonel (USAF), *ό. π.*, σ.64

⁹⁶ L. R. Jahns Lt Colonel (USAF), *ό. π.*, σ.65

Χόπκινς ζητήθηκε να αναπτύξουν μια στρατηγική δράση για να υποστηρίξουν το Βασιλικό Ναυτικό της Μεγάλης Βρετανίας ενάντια στην Γερμανία στον Ειρηνικό την οποία ενέκρινε ο Πρόεδρος. Την περίοδο 1939-1941, η εθνική στρατηγική των ΗΠΑ ήταν συντονισμένη στην λεγόμενη άμυνα του δυτικού ημισφαιρίου.

Φυσικά, η Γερμανία ήταν ο νούμερο ένα εχθρός και δόθηκε προτεραιότητα στην συνδυαστική επίθεση βομβαρδιστικών ενάντια στα ζωτικά στοιχεία του γερμανικού έθνους. Αυτός ήταν και ο μόνος διαθέσιμος τρόπος για άμεση επίθεση στην καρδιά θα λέγαμε της Γερμανίας που θα οδηγούσε στη νίκη των συμμαχικών δυνάμεων. Με αυτό τον τρόπο, για άλλη μια φορά διαπιστώνουμε πως το αεροπορικό όπλο ήταν το κυρίαρχο στην συλλογική προσπάθεια για επίθεση ενάντια στις δυνάμεις του Άξονα⁹⁷.

Αναλυτικότερα, σε αυτή την προσπάθεια για εκμετάλλευση της Πολεμικής Αεροπορίας και των βομβαρδιστικών πιο συγκεκριμένα, υπήρχαν ζητήματα τα οποία απαιτούσαν άμεσα λύσεις. Το πρώτο κύριο θέμα αφορούσε τα πληρώματα των αεροσκαφών για το ποιος θα τα πετούσε τα εν λόγω βομβαρδιστικά. Οι πιλότοι της Μεγάλης Βρετανίας αντιμετώπιζαν πολλές δυσκολίες για να πετάξουν αποτελεσματικά τα βομβαρδιστικά B-17. Ο Άρνολντ τότε έδωσε τη λύση προτείνοντας ουσιαστικά στον Ρούζβελτ και των Τσώρτσιλ να χρησιμοποιηθούν αμερικανικά πληρώματα ιπτάμενων. Επόμενο ουσιαστικό θέμα ήταν η επιλογή για υποστήριξη βομβαρδισμών ακριβείας ημέρας που στήριζε ο Άρνολντ ή ο νυχτερινός βομβαρδισμός μικρότερης ακρίβειας που υποστήριζαν οι Βρετανοί. Από τα ανωτέρω διαπιστώνουμε ότι ο Άρνολντ υποστήριζε δυναμικά ότι η στόχευση πρέπει να είναι συγκεκριμένη απαιτώντας ακρίβεια ενώ οι Βρετανοί θα λέγαμε ότι ήταν υποστηρικτές του βομβαρδισμού κατα τη διάρκεια της νύχτας, με μικρότερη ακρίβεια, λιγότερες πιθανές αεροπορικές απειλές αλλά και έμφαση στην ψυχολογική τρομοκρατία του αντιπάλου γερμανικού λαού.

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω διαφορετικές θέσεις ο Άρνολντ πρότεινε στο συνέδριο της Καζαμπλάνκα το 1943 μια λύση για αυτό το θέμα αυτό στους Ρούζβελτ και Τσώρτσιλ συμπεριλαμβάνοντας τα θετικά της κάθε λύσης σε μια. Έπεισε και τους δυο ότι τα αμερικανικά πληρώματα ήταν έτοιμα να αναλάβουν δράση αλλά και ότι οι Αμερικανοί θα αναλάμβαναν τους βομβαρδισμούς ημέρας ενώ οι Βρετανοί τους βομβαρδισμούς νύχτας. Με τον τροπο αυτό θα υπήρχε συνεχής εικοσιτετράωρη

⁹⁷ L. R. Jahns Lt Colonel (USAF), ό. π., σ.66

κάλυψη του θεάτρου των επιχειρήσεων δίνοντας τη δυνατότητα βομβαρδισμών ακριβείας την ημέρα, μαζικών βομβαρδισμών περιοχής τη νύχτα καταπονώντας συνεχώς την γερμανική άμυνα⁹⁸. Οι ηγέτες αποφάσισαν από κοινού να αποδεχτούν την πρόταση του Άρνολντ. Στο ίδιο συνέδριο ο Ρούζβελτ θέλησε να ρωτήσει την συμβουλή του Άρνολντ για την επιλογή του Ανώτατου Διοικητή για την συμμαχική επίθεση που θα ακολουθούσε. Ο ίδιος θεωρούσε τον Μάρσαλ ως την ιδανικότερη επιλογή όμως απάντησε στον Πρόεδρο ότι ο ρόλος του Μάρσαλ θα ήταν εξαιρετικά κομβικός για την διεύθυνση της συνολικής πολεμικής προσπάθειας από την Ουάσιγκτον. Με τον τροπο αυτό προκρίθηκε η επιλογή του Αρχιστράτηγου Ντουάιτ Αϊζενχάουερ για τη θέση αυτή ο οποίος μετέπειτα εκλέχθηκε και Πρόεδρος των ΗΠΑ.

Αξίζει να αναφέρουμε ότι στο τελευταίο στάδιο του πολέμου και πιο συγκεκριμένα στις εχθροπραξίες μεταξύ ΗΠΑ και Ιαπωνίας μετά τον θάνατο του Ρούζβελτ, χρησιμοποιήθηκε ως όπλο από τις ΗΠΑ η ατομική βόμβα με καταστροφικές συνέπειες για όλη την ανθρωπότητα αλλά κυρίως για τις πληγείσες περιοχές στην Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι. Ο Πρόεδρος Τρούμαν και οι Στίμσον, Μάρσαλ και Άρνολντ ήταν οι τέσσερις που αποφάσισαν να χρησιμοποιήσουν για πρώτη φορά τέτοιου είδους όπλο με την τελική έγκριση να βαρύνει θα λέγαμε τον Πρόεδρο Τρούμαν⁹⁹. Από τους διαθέσιμους στόχους για τη ρίψη, ο Άρνολντ είχε πείσει τον Πρόεδρο να αφήσει τους επιχειρησιακούς διοικητές αέρος του Ειρηνικού Λεμεϊ και Σπάτζ να αποφασίσουν για την επιλογή των στόχων¹⁰⁰.

Από όλα τα ανωτέρω εύκολα διαπιστώνουμε ότι υπήρχε μια αλληλένδετη σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ του Προέδρου Ρούζβελτ και του Στρατηγού Χάπ Άρνολντ, με αλληλεπιδράσεις στο πολιτικό και στρατηγικό επίπεδο οι οποίες οδήγησαν στην χάραξη της υψηλής στρατηγικής του Ρούζβελτ, ικανοποιώντας το όραμα του για τον επιτυχή τερματισμό του πολέμου και για την είσοδο της ανθρωπότητας σε μια νέα σελίδα με τις ΗΠΑ ως υπερδύναμη, νικήτρια μαζί με τους συμμάχους αλλά και απόλυτου ρυθμιστή του νέου κόσμου¹⁰¹.

⁹⁸ L. R. Jahns Lt Colonel (USAF), *ό. π.*, σ.67

⁹⁹ L. R. Jahns Lt Colonel (USAF), *ό. π.*, σ.68

¹⁰⁰ M. Coffey Thomas, *ό. π.*, σ.372

¹⁰¹ L. R. Jahns Lt Colonel (USAF), *ό. π.*, σ.69

5.4. Συμπεράσματα για τη σχέση μεταξύ Φράνκλιν Ρούζβελτ και Χάπ Άρνολντ

Στρατηγός Χάπ Άρνολντ, πως θα τον χαρακτηρίζαμε με λίγα λόγια: “Πρωτοπόρος Αεροπόρος, Στρατηγός του Στρατού και Στρατηγός της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ (ο μόνος που είχε την τιμή να υπηρετήσει και με τους δυο βαθμούς), με την ουσιαστική ανώτερη στρατιωτική ευθύνη για την ασφάλεια και κατ’ επέκταση την ευημερία των ΗΠΑ, με περισσότερα από σαράντα δύο χρόνια διακεκριμένης υπηρεσίας αρκετά εκ των οποίων μεσούσης του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου”. Αυτά τα λόγια απεικονίζονται στο πορτρέτο του στο Πεντάγωνο μαρτυρώντας το επίπεδο ικανοτήτων του καθώς και τις υπηρεσίες που προσέφερε στις ΗΠΑ. Για να φτάσουμε όμως μέχρι εδώ προφανώς έπρεπε να υπάρχει εξαιρετικά υψηλή τεχνική ικανότητα, επαγγελματισμός και όχι μόνο. Τα τελευταία οκτώ χρόνια υπηρεσίας του υπηρέτησε με χαρά και τιμή τον Πρόεδρο Ρούζβελτ αλλά και τον Πρόεδρο Τρούμαν βοηθώντας στην διαμόρφωση υψηλής στρατηγικής για την οικοδόμηση και διατήρηση μιας Πολεμικής Αεροπορίας που κέρδισε τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και έπρεπε να συνεχίσει να εξελίσσεται και να αριστεύει. Επιπρόσθετα, ήταν μέρος του πολιτικού κύκλου κερδίζοντας την πλήρη εμπιστοσύνη του Προέδρου ο οποίος συνομιλούσε με παγκόσμιους ηγέτες καθώς και μέλη της Βασιλικής Οικογένειας. Ο διορισμός του ως Αρχηγού του Επιτελείου, η προαγωγή του σε Στρατηγό του Στρατού αλλά και μετέπειτα σε Στρατηγό και Αρχηγό της νεοσύστατης Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ είναι ενδεικτικά της αποδοχής του από τον Ρούζβελτ ως στρατιώτη και ηγέτη¹⁰².

Ως Αντιπρόεδρος των ΗΠΑ, μετά το θάνατο του Ρούζβελτ, ο Πρόεδρος Χάρι Τρούμαν είχε παρακολουθήσει την πορεία του Άρνολντ από το Κογκρέσο. Στην επιστολή του Τρούμαν στις 7 Μαΐου 1945 προς τον Άρνολντ, ανέφερε «έχεις όλη μου την εμπιστοσύνη». Με τον τρόπο αυτό του έδειξε ότι θα ήθελε να συνεχίσει και αυτός όπως και ο Πρόεδρος Ρούζβελτ να υποστηρίζει τον Άρνολντ διότι θεωρούσε πως είχε πάρα πολλά να προσφέρει ακόμη. Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ο Τρούμαν έστειλε τον Άρνολντ σε διπλωματικές αποστολές στην Κεντρική και Νότια Αμερική αναβαθμίζοντας τον ρόλο του και εμπιστευόμενος τις ικανότητες του για άλλη μια φορά¹⁰³.

¹⁰² L. R. Jahns Lt Colonel (USAF), *ό. π.*, σ.70

¹⁰³ L. R. Jahns Lt Colonel (USAF), *ό. π.*, σ.71

Επιστρέφοντας στο παρελθόν, δεν υπήρχε καμία αμφιβολία στο μυαλό του Άρνολντ ότι ο Πρόεδρος ήταν το μεγάλο αφεντικό και ότι ο Πρόεδρος επρόκειτο να λάβει τις πρωταρχικές και καθοριστικές αποφάσεις για τη διεξαγωγή του πολέμου. Αυτή ήταν η αυτονόητη σκέψη για κάθε στρατιωτικό ανεξάρτητου βαθμού άλλωστε. Συνήθιζε να αναφέρει ότι « Ο Φράνκλιν Ρούζβελτ δεν ήταν μόνο προσωπικός φίλος, αλλά ένας από τους καλύτερους φίλους που είχε ποτέ η αεροπορία. Με είχε στηρίξει στην ανάπτυξη της Πολεμικής Αεροπορίας και των παγκόσμιων επιχειρήσεων της σε βαθμό που δεν ονειρευόμουν ποτέ πριν από μερικά χρόνια¹⁰⁴. Πιθανώς το καλύτερο παράδειγμα της αξίας που έδωσαν δύο Πρόεδροι, το Κογκρέσο και οι ΗΠΑ στην υπηρεσία του Άρνολντ είναι το εξής: «Από όλους τους Αμερικανούς αξιωματικούς του στρατού, μόνο δύο είχαν μοναδικούς τίτλους, που κατείχαν μόνο οι ίδιοι. Ο πρώτος ήταν ο Τζόν Πέρσινγκ ο οποίος, το 1919, έγινε Στρατηγός των Στρατιών των Ηνωμένων Πολιτειών, βαθμός που δημιουργήθηκε το 1799 πιθανώς για τον Τζώρτζ Ουάσινγκτον αλλά δεν δόθηκε ποτέ. Ο δεύτερος ήταν ο Χάπ Άρνολντ που τριάντα χρόνια αργότερα έγινε Στρατηγός της Αεροπορίας. Η μοναδικότητα αυτού του βαθμού και η πρόθεση του Κογκρέσου ισχύει μόνο για τον Άρνολντ ο οποίος προσδιορίστηκε εκ νέου ως Στρατηγός της Πολεμικής Αεροπορίας¹⁰⁵.

Οι στρατιωτικές συμβουλές που παρείχε ο Άρνολντ στον Πρόεδρο για την ανάπτυξη της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ “Έδωσαν στον Πρόεδρο την Πολεμική Αεροπορία που ήθελε και έπρεπε να έχει”¹⁰⁶. Ο συγγραφέας Κεντ Γκρίνφελντ δήλωσε ότι: «Ήταν δύσκολο, ειδικά στις ΗΠΑ, να είμαστε αντικειμενικοί σχετικά με τον ρόλο της αεροπορικής ισχύος στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η ραγδαία άνοδος του και οι τολμηροί και ακόμη αδόκιμοι ισχυρισμοί των ηγετών της αμερικανικής αεροπορικής υπηρεσίας δημιούργησαν νηφάλιες ανησυχίες καθώς και μια ατομική σφαίρα ενδοϋπηρεσιακής αντιπαλότητας φορτισμένης με συναισθήματα. Δεν μπορεί εύλογα να υποστηριχθεί ότι η αεροπορική δύναμη ήταν ο αποφασιστικός παράγοντας υπό την έννοια ότι ήταν ο σημαντικότερος παράγοντας στην ήττα της Γερμανίας και της Ιαπωνίας. Αλλά ότι με την εφαρμογή του σε έναν νέο συνδυασμό με δύναμη ξηράς και

¹⁰⁴ M. Coffey Thomas, *ό. π.*, σ.363

¹⁰⁵ L. R. Jahns Lt Colonel (USAF), *ό. π.*, σ.72-73

¹⁰⁶ E. Larrabee, *Commander in Chief, Franklin Delano Roosevelt, His Lieutenants, and Their War*, New York 1988, σ.254

θάλασσας, και με συντριπτική ισχύ, έγινε ο πρωταρχικός παράγοντας για την ήττα και των δύο, είναι αδιαμφισβήτητο»¹⁰⁷.

Η πλειοψηφία των ιστορικών συμφωνούν με τη εξαιρετική σημασία του οράματος του Χάπ Άρνολντ, τη στρατηγική, τις συμβουλές και τη σχέση εμπιστοσύνης με τον Πρόεδρο Ρούζβελτ. Πίστευε ότι το αεροπορικό όπλο θα ήταν καθοριστικής σημασίας για την εξέλιξη των επιχειρήσεων και την επίτευξη του στόχου που ήταν η νίκη στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Για να φτάσουμε όμως ως εκεί απαιτούνταν η δημιουργία μιας αεροπορίας πρότυπο που θα μπορούσε να υποστηρίξει τα υφιστάμενα σχέδια και να κάνει τη διαφορά στο πεδίο της μάχης. Απώτερος σκοπός ήταν η δημιουργία μιας αεροπορίας με συνολικό προσωπικό δύομισι εκατομμύρια, με ετήσια εκπαίδευση εκατόν πέντε χιλιάδων Ιπτάμενων και με σημαντική παραγωγή που θα έφτανε τις τέσσερις χιλιάδες αεροσκάφη τον μήνα. Αυτά ήταν τα μεγέθη δυνάμεων που απαιτούνταν για την ολοκληρωτική νίκη και τον τερματισμό του Β' Παγκόσμιου Πολέμου σε ένα περιβάλλον που η αεροπορία θα ήταν πρωταγωνιστής.

Το αξιοσημείωτο είναι ότι τις απόψεις του Άρνολντ ενστερνιζόταν και ο Αρχηγός της Γερμανικής Αεροπορίας Γκέρνινγκ ο οποίος υποστήριζε πως η αεροπορική υπέροχη συμβάλει αποφασιστικά στην επίτευξη του αντικειμενικού σκοπού. Επιπρόσθετα, ο Γκέρνινγκ είχε την ίδια άποψη με τον Άρνολντ στο ότι οι βομβαρδισμοί ακρίβειας ήταν η καλλίστη επιλογή των αντιπάλων αλλά και των ίδιων διότι οι περιοχές βιομηχανικής και πολεμικής παραγωγής δεν ήταν δυνατό να μετακινηθούν και αποτελούσαν στόχους πρώτης προτεραιότητας. Η αεροπορική υπέροχη ήταν εκείνη η αναγκαία συνθήκη πάνω στην οποία στηριζόταν η τακτική για την επιτυχία και οποίος εκ των αντιπάλων την είχε ή την διατηρούσε έστω και για μικρά και κρίσιμα χρονικά διαστήματα κέρδιζε σιγά σιγά αλλά σταθερά έδαφος στον αγώνα δρόμου προς την επιθυμητή τελική κατάσταση. Συνοψίζοντας, ήταν αναμφισβήτητα ο πιο ισχυρός παράγοντας προς την νίκη¹⁰⁸.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, αναφορικά με τα συμπεράσματα της αλληλεπίδρασης μεταξύ Φράνκλιν Ρούζβελτ και Χάπ Άρνολντ απαιτείται να τονίσουμε ότι οι συμβουλές του δεύτερου ζητήθηκαν, επεξεργάστηκαν, αναλύθηκαν, εισακούστηκαν και χρησιμοποιήθηκαν πολύ αποτελεσματικά από αυτούς που η

¹⁰⁷ R. Greenfield Kent, *American Strategy in World War II: A Reconsideration*, Westport 1979, σ.85

¹⁰⁸ L. R. Jahns Lt Colonel (USAF), *ό. π.*, σ.89

ιστορία θεωρεί μακράν του δυο μεγαλύτερους ηγέτες εν καιρό πολέμου, τον Πρόεδρο των ΗΠΑ Φράνκλιν Ρούσβελτ και τον Πρωθυπουργό της Μεγάλης Βρετανίας Γουίνστον Τσόρτσιλ. Τέλος, οι συμβουλές του συνέβαλαν καταλυτικά στην επιτυχή έκβαση και ολοκλήρωση για τους συμμάχους του πιο καταστροφικού πολέμου που γνώρισε ποτέ η ανθρωπότητα¹⁰⁹.

5.5. Η Δημιουργία του ΟΗΕ και η συμβολή του Φράνκλιν Ρούζβελτ

Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και ενώ η εξέλιξη ήταν αβέβαιη, μιας και οι γερμανικές δυνάμεις θεωρούσαν δεδομένη την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης τον Αύγουστο του 1941, οι δυο πρωταγωνιστές Ρούζβελτ και Τσόρτσιλ σε μια μυστική συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στον Καναδά έθεσαν τα θεμέλια για το επόμενο βήμα της συμμαχίας τους που θα άλλαξε την εξέλιξη του πολέμου. Ο Τσόρτσιλ ήταν βέβαιος πως η στάση των ΗΠΑ μεταπολεμικά θα μεταβαλλόταν δραστικά από το στάδιο της απομόνωσης σε ένα νέο στάδιο που θα ενσωμάτωνε την αστυνόμευση του κόσμου και την καθιέρωση μιας καλύτερης θα λέγαμε τάξης πραγμάτων απόλυτα συνυφασμένης με την σταθερότητα και την ασφάλεια¹¹⁰.

Με τη φράση «Εμείς οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών» ξεκινά ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών. Το μεταπολεμικό όραμα των «Τριών Μεγάλων», ΗΠΑ, Μεγάλης Βρετανίας και Σοβιετικής Ένωσης, πήρε σάρκα και οστά τον Ιούνιο του 1945 και η πρώτη Γενική Συνέλευση του συγκλήθηκε τον Ιανουάριο του 1946. Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) που είχε ως στόχο την διατήρηση της ειρήνης και της σταθερότητας ύστερα από μια μακρά περίοδο εξαιρετικά δυσμενή, απαριθμούσε τέσσερις κυρίους στόχους. Αρχικά τη διαφύλαξη της ειρήνης και της ασφαλείας προκειμένου να διασωθούν οι επόμενες γενιές από έναν μελλοντικό καταστροφικό πόλεμο, η πιστή τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο συνεχής και απαράβατος συγχρονισμός με το διεθνές δίκαιο και τέλος η υιοθέτηση μιας στάσης συνεχούς προσπάθειας για κοινωνική πρόοδο και αφομοίωση καλύτερων προτύπων ζωής. Απώτερος σκοπός ήταν η θέσπιση των βάσεων για την δημιουργία ενός καλύτερου κόσμου¹¹¹.

¹⁰⁹ L. R. Jahns Lt Colonel (USAF), *ό. π.*, σ.90

¹¹⁰ Newspaper To Vima, στην ιστοσελίδα: <https://www.tovima.gr/>, 04.06.23, διαθέσιμο στο <https://www.tovima.gr/2016/01/18/afieromata/oi-aporxes-toy-oie/>, ημερομηνία προσπέλασης 04.06.23

¹¹¹ J. Hanhimäki, *The United Nations, A Very Short Introduction (2nd Edition)*, New York 2015, σ.1

Σε μια εκτενέστερη ιστορική αναδρομή, ο ΟΗΕ προέκυψε τον Δεκέμβριο του 1941, όταν ο Ρούζβελτ αναζητούσε έναν νέο όρο για το τελικό όνομα του Οργανισμού και το ανακοίνωσε στον Τσώρτσιλ. Τον Ιανουάριο του 1942, η διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών υπογράφηκε από είκοσι έξι χώρες που πολεμούσαν απέναντι στις δυνάμεις του Άξονα ενώ η μετεξέλιξη οριστικοποιήθηκε στην Τεχεράνη το 1943. Μεταξύ Απριλίου και Ιουνίου 1945, στο Σαν Φρανσίσκο διαμορφώθηκε στην τελική μορφή του ο Χάρτης του ΟΗΕ και επικυρώθηκε από πενήντα ένα κράτη. Τέθηκε σε ισχύ στις 24 Οκτωβρίου 1945 ενώ στις 10 Ιανουαρίου 1946 ο Νορβηγός Τράιγκβε Λι εκλέχθηκε ως ο πρώτος γενικός γραμματέας του ΟΗΕ. Για την ανοικοδόμηση του κτιρίου στην έδρα του ΟΗΕ χρησιμοποιήθηκε ως δωρεά από την οικογένεια Ροκφέλερ ένα οικόπεδο στην περιοχή του Ίστ Ρίβερ. Με τον τρόπο αυτό ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών πήρε σάρκα και οστά και απέκτησε την έδρα του το 1952¹¹².

Σε όλη την ιστορία του ΟΗΕ αυτό που διαπιστώνουμε είναι ότι οι απόψεις μπορεί κατά περίπτωση να διέφεραν. Ο ΟΗΕ για αρκετούς είναι ένας αμφιλεγόμενος Οργανισμός τον οποίο πολλοί θαυμάζουν ενώ άλλοι είναι εκ διαμέτρου αντίθετοι από αυτόν. Η απονομή βραβείων Νόμπελ Ειρήνης για την ανακούφιση του πόνου και τη διάσωση ανθρώπων και ζώων είναι σίγουρα η μια όψη. Από την άλλη μεριά, ορισμένες ομάδες ατόμων θεωρούν πως ίσως είναι ο προπομπός της ενδεχόμενης παγκόσμιας διακυβέρνησης. Μια άλλη ομάδα ίσως έχει μια πιο νηφάλια άποψη για τον Οργανισμό. Πιο συγκεκριμένα ο Χένρυ Κάμποτ Λότζ, πρεσβευτής των ΗΠΑ στον ΟΗΕ από το 1953 έως το 1960, είχε υιοθετήσει μια πιο νηφάλια άποψη. Αναγνώρισε ότι ο ΟΗΕ εκπροσωπούσε τα συμφέροντα ολοκλήρου του κόσμου και όπως διατύπωσε το 1954 με σαφήνεια “Αυτή η οργάνωση δημιουργήθηκε για να σας εμποδίσει να πάτε στην κόλαση. Δεν έχει δημιουργηθεί για να σας πάει στον παράδεισο”. Αυτή η άποψη έρχεται σε απόλυτη συμφωνία με τη διαπίστωση ότι το γεγονός ήταν θα λέγαμε απλό, υπήρχε μεγάλο χάσμα μεταξύ των ικανοτήτων του Οργανισμού και των φιλοδοξιών του¹¹³.

Μια εκτενής ανάλυση των βασικών τομέων δραστηριότητας του ΟΗΕ θα μπορέσει να συνδράμει στην καλύτερη κατανόηση των δυνατοτήτων αλλά και εσωτερικών δομών του Οργανισμού. Οι πρωτεργάτες του Οργανισμού, οι ηγέτες που είχαν τον ΟΗΕ ως όραμα τους, κυρίως ο Φράνκλιν Ρούζβελτ και ο Γουίνστον

¹¹² Newspaper To Vima, ό. π., ημερομηνία προσπέλασης 04.06.23

¹¹³ J. Hanhimäki, ό. π., σ.1

Τσώρτσιλ, ήθελαν να οδηγήσουν την ανθρωπότητα σε ένα πιο ασφαλές μονοπάτι μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου. Ήθελαν να δημιουργήσουν μια δομή καθώς και τα απαιτούμενα όργανα που θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν τις απειλές προασπίζοντας τη διεθνή ασφάλεια αλλά τηρώντας ταυτόχρονα το διεθνές δίκαιο. Οραματίζονταν ένα Συμβούλιο του ΟΗΕ που θα είχε απεριόριστες εξουσίες για την αντιμετώπιση της παραβίασης της ειρήνης, θα είχε τη δυνατότητα να εκδίδει δεσμευτικά ψηφίσματα, ενώ η Στρατιωτική Επιτροπή θα μπορούσε να σχεδιάσει επιχειρήσεις έχοντας όση διάθεση της αεροπορικές δυνάμεις για άμεση ανάπτυξη και υποστήριξη των επιχειρήσεων. Από όλα τα ανωτέρω διαπιστώνουμε ότι οι ιδρυτές είχαν ως όραμα ότι δεν θα υπήρχε περίπτωση να παραβιαστεί η ειρήνη, οι διεθνείς συμφωνίες και το διεθνές δίκαιο.

Στην πραγματικότητα το πλάνο αυτό δεν μπόρεσε να υλοποιηθεί διότι ήταν ελαττωματικό εξ αρχής. Η Στρατιωτική Επιτροπή δεν μπόρεσε να έχει τις βάσεις που οραματιζόταν ενώ φυσικά δεν απέκτησε την άμεση πρόσβαση σε τύποις “ιδιόκτητες” αεροπορικές δυνάμεις. Αναλύοντας το παραπάνω καταλαβαίνουμε ότι το όλο όραμα της Στρατιωτικής Επιτροπής κινούταν στην σφαίρα της φαντασίας διότι οι στρατιωτικές δυνάμεις έχουν τεράστιο κόστος χρήσης, υποστήριξης, αλλά και εκπαίδευσης του προσωπικού. Είναι φυσικό και αυτονόητο ότι καμμία χώρα δεν θα παραχωρούσε δυνάμεις, ύστερα από τον πιο καταστροφικό πόλεμο που συντάραξε την ανθρωπότητα, σε έναν Οργανισμό ακόμη και εάν αυτός πραγματευόταν την ειρήνη. Ο καταστατικός χάρτης του ΟΗΕ παρείχε το δικαίωμα αρνησικυρίας σε πέντε χώρες (ΗΠΑ, Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία, Σοβιετική Ένωση και Κίνα) νομιμοποιώντας τυχόν παρέμβαση τους στην αποτροπή δράσεων εναντίον των εθνικών τους συμφερόντων¹¹⁴.

Η αποτροπή ενός νέου Παγκόσμιου Πολέμου ήταν πλέον ρεαλιστικός στόχος και εύκολα επιτεύξιμος αλλά η αποτροπή τυχόν τοπικών περιφερειακών συγκρούσεων δεν μπόρεσε να αποφευχθεί. Τα παραδείγματα στην Κορέα, Βιετνάμ, Μέση Ανατολή, Αφρική, Κύπρο και Ουκρανία είναι αρκετά παραδείγματα αυτής της αδυναμίας αποτροπής. Επιπρόσθετα, οι ειρηνευτικές δυνάμεις που στάλθηκαν στις προβληματικές περιοχές συνήθως έφταναν μετά το τέλος των χειρότερων εχθροπραξιών μην προσφέροντας τα μέγιστα δυνατά αλλά επιτυγχάνοντας την ουσιαστική επισημοποίηση μιας σχεδόν παγιωμένης κατάστασης.

---

¹¹⁴ J. Hanhimäki, *ό. π.*, σ.3

Επιπρόσθετα, σημαντικός στόχος του ΟΗΕ ήταν η υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του σεβασμού στο διεθνές δίκαιο. Για να επιτευχθεί αυτός ο δύσκολος και πολυδιάστατος στόχος, πολλαπλασιάστηκαν οι συνθήκες, οι διακηρύξεις και τα νομικά μέσα. Το σημαντικότερο αυτών ήταν η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του 1948. Επιπλέον, τη δεκαετία του 1960 προστέθηκαν και επιπλέον δημιουργώντας έτσι τη Διεθνή Διακήρυξη των Δικαιωμάτων. Μέχρι τον εικοστό πρώτο αιώνα, το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ο Ύπατος Αρμοστής του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και άλλα όργανα ανέφεραν τυχόν παραβιάσεις σε όλο τον κόσμο, ενώ το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο και τα Ειδικά Δικαστήρια έχουν ως στόχο την δίωξη των παραβατών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Χάγη¹¹⁵.

Ο ΟΗΕ ξεκίνησε ως μια συμμαχία που δημιουργήθηκε αμέσως μετά την είσοδο των ΗΠΑ στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, μετά την ιαπωνική επίθεση στο Περλ Χάρμπορ και την κήρυξη πολέμου της Γερμανίας στις ΗΠΑ τον Δεκέμβριο του 1941. Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος ήταν μια πραγματικά παγκόσμια σύγκρουση, που έφερε αντιμέτωπη την Μεγάλη Συμμαχία (ΗΠΑ, Μεγάλη Βρετανία και τη Σοβιετική Ένωση) ενάντια στις Δυνάμεις του Άξονα (Γερμανία, Ιταλία και Ιαπωνία). Ο εκτιμώμενος αριθμός νεκρών πολιτών και στρατιωτικών έφτασε συνολικά τα εβδομήντα δυο εκατομμύρια με σημαντικό αντίκτυπο στην παγκόσμια και εθνικές οικονομίες, όπως και στις πολιτικές δομές σε όλο τον κόσμο. Οι ΗΠΑ και η Σοβιετική Ένωση αναδείχθηκαν ως τα ισχυρότερα έθνη στη γη ενώ η Γερμανία, η Ιταλία και η Ιαπωνία εξευτελίστηκαν στρατιωτικά. Ο κόσμος μεταμορφώθηκε και μετασηματίστηκε ενώ ο ΟΗΕ δημιουργήθηκε τα τελευταία χρόνια του πολέμου για να διαχειριστεί αυτόν τον μετασηματισμό με πρωτοβουλία του Φράνκλιν Ρούζβελτ. Τον Αύγουστο του 1944, αντιπρόσωποι από τις ΗΠΑ, Μεγάλη Βρετανία, την Σοβιετική Ένωση και την Κίνα, σε συνάντηση που έλαβε χώρα στην Ουάσιγκτον και πιο συγκεκριμένα στο Ντουμπάρτον Όακς, συνέταξαν το βασικό σχέδιο του ΟΗΕ. Μέχρι τον Οκτώβριο του 1944 το περίγραμμα του Χάρτη του ΟΗΕ ήταν έτοιμο. Μετά την παράδοση της Γερμανίας τον Απρίλιο του 1945, και τον θάνατο του Ρούζβελτ τον ίδιο μήνα, ο χάρτης υπογράφηκε στο Σαν Φρανσίσκο στις 26 Ιουνίου 1945. Στις 24 Οκτωβρίου 1945, ο ΟΗΕ τέθηκαν επίσημα σε ισχύ¹¹⁶.

---

¹¹⁵ J. Hanhimäki, *ό. π.*, σ.4

¹¹⁶ J. Hanhimäki, *ό. π.*, σ.13-14

Συμπερασματικά, η συμβολή του Φράνκλιν Ρούζβελτ ήταν καθοριστικής σημασίας για την σύλληψη αλλά και ολοκλήρωση της ιδέας για τη δημιουργία του ΟΗΕ. Ο μεταπολεμικός κόσμος χρειαζόταν ένα κοινά αποδεκτό όργανο που θα είχε ως σκοπό την επιβολή της ειρήνης και την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τουλάχιστον, αυτή ήταν η αρχική σκέψη και ο σκοπός που πραγματικά ήταν κάτι πρωτοποριακό και υγιές ύστερα από μια δύσκολη και καταστροφική περίοδο. Στην πράξη όμως ήταν δύσκολη η πραγματοποίηση όλων αυτών των στόχων διότι οι παράμετροι επιτυχίας είχαν αποτύπωμα σε πολλά επίπεδα πολιτικά και στρατιωτικά. Πολύ περισσότερο, περνούσαν από έγκριση μέσα από πολλά κοινοβούλια χωρών μερικά από τα οποία είχαν επιπρόσθετα δικαιώματα στον Οργανισμό τα οποία πολλές φορές ήταν ενάντια στο εκάστοτε κρατικό συμφέρον. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, εύκολα διαπιστώνουμε ότι ο ΟΗΕ από την απαρχή της ίδρυσης του έως και σήμερα επιτελεί σημαντικό έργο το οποίο όμως υπό συνθήκες θα μπορούσε να είναι περισσότερο ουσιαστικό και επωφελές σε όλες τις ευαίσθητες από προβλήματα περιοχές της υφελίου.

ΣΤ' Κεφάλαιο

Παρακαταθήκες

Φτάνοντας ουσιαστικά στο τελευταίο κεφάλαιο της παρούσας διατριβής κρίνεται απαραίτητο να αναφέρουμε πως θα κάνουμε λόγο στο συνολικό αποτύπωμα που άφησε ο Φράνκλιν Ρούζβελτ στην παγκόσμια σκακιέρα των ηγετών του κόσμου και ιδιαίτερα εκείνης της πολύ δύσκολης και απαιτητικής συνάμα εποχής του εικοστού αιώνα. Διετέλεσε Πρόεδρος των ΗΠΑ για τέσσερις θητείες αν και η τελευταία δεν ολοκληρώθηκε επιτυχώς λόγω του θανάτου του. Το χρονικό διάστημα 1933 - 1945 αποτέλεσε τον πολιτικό που βοήθησε στην ανάκαμψη των ΗΠΑ μετά την Μεγάλη Κρίση του 1929 αλλά και αυτόν που οδήγησε τις ΗΠΑ στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο στο πλευρό των συμμάχων αλλάζοντας την μέχρι τότε πολιτική του απομονωτισμού τους αλλά και τον συνολικό ρου της σύγχρονης ιστορίας.

6.1. Διαπιστώσεις

Ο Φράνκλιν Ρούζβελτ διετέλεσε Πρόεδρος των ΗΠΑ από το 1933 έως και το 1945. Η μεγάλη περίοδος την προεδρίας του χαρακτηρίστηκε από την πολιτική του New Deal ως μια απαραίτητη πολιτική στρατηγική για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης. Υπήρξε ο μόνος Πρόεδρος που εκλέχθηκε σε τέσσερις συνολικά αλλά και συνεχείς θητείες. Μερικές δεκαετίες αργότερα αυτή η δυνατότητα περιορίστηκε συνταγματικά σε δυο θητείες. Ακόμη και λίγο πριν την τετάρτη εκλογή του υποστηριζόταν στις ΗΠΑ η άποψη ότι δεν θα έπρεπε να αλλάξει μια κυβέρνηση η οποία είχε αντιμετωπίσει με τόσο μεγάλη επιτυχία το σύνολο των προβλημάτων που είχε δημιουργήσει ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος. Πολλές από τις αλλαγές που καθοδηγούν την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ οφείλονται στις αλλαγές εκείνες που πραγματοποιήθηκαν με την συμβολή του Φράνκλιν Ρούζβελτ¹¹⁷.

Ως φυσική συνέχεια όλων των ανωτέρω οι μελλοντικοί Πρόεδροι των ΗΠΑ εξέφρασαν το θαυμασμό τους στον Πρόεδρο Ρούζβελτ. Ο Πρόεδρος Ρίτσαρντ Νίξον δεν δίστασε να εκφράσει τον θαυμασμό του για τον Πρόεδρο Φράνκλιν Ρούζβελτ αναφέροντας ότι άλλαξε την κοινωνική δομή του έθνους. Η συμβολή της πολιτικής του ήταν καίρια την δεδομένη στιγμή που οι ΗΠΑ χρειάζονταν απελπισμένα μια τακτική αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης. Η οργή των πολιτών προς τις τότε

---

¹¹⁷ C. River Editors., ό. π., σ.127

κυβερνήσεις, οι διαδηλώσεις καθώς και οι συγκρούσεις ήταν καθημερινό φαινόμενο. Στον βιομηχανικό τομέα της εποχής η εξαγορά των μικρότερων από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις οδήγησε σε πρόσθετα προβλήματα ενώ η μη στήριξη του αγροτικού τομέα ανάγκασε πολλούς από τους αγρότες να μεταναστεύσουν στις μεγάλες πόλεις. Η διατάραξη της μέχρι τότε αστικής κοινωνικής δομής οδήγησε στην μεταμόρφωση της οικονομικής κρίσης σε ιδεολογική κρίση. Την ίδια περίοδο, στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, στην Ευρώπη, εκδηλώθηκε μία δυσπιστία προς το δημοκρατικό πολίτευμα με αποτέλεσμα σε μεγάλες χώρες όπως η Γερμανία και Ιταλία να επικρατήσουν ολοκληρωτικά καθεστώτα με απώτερο σκοπό να ξεπεραστεί η ευρωπαϊκή οικονομική και κοινωνική κρίση. Στις ΗΠΑ η λύση δεν δόθηκε με την αλλαγή του καθεστώτος αλλά με την εύρεση ενός προσώπου το οποίο θεμελίωσε μία νέα οικονομική πολιτική την οποία ονόμασε New Deal και δεν ήταν άλλος από τον Πρόεδρο Φράνκλιν Ρούζβελτ. Ακόμη και κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης του 2008 ο μετέπειτα πρώτος αφροαμερικανός Πρόεδρος των ΗΠΑ Μπαράκ Ομπάμα χρησιμοποίησε τους χειρισμούς και την τακτική του Προέδρου Φράνκλιν Ρούζβελτ ως οδηγό για να υποστηρίξει το πλάνο διάσωσης της οικονομίας των ΗΠΑ¹¹⁸.

Βασικός άξονας της πολιτικής αυτής όπως έχουμε αναφέρει ήταν ότι για να επέλθει η ανάκαμψη θα έπρεπε να ανασυνταχτεί και να ενισχυθεί η βιομηχανική παραγωγή, να υπάρξουν παραγγελίες οι οποίες θα οδηγούσαν στην αναστήλωση των επιχειρήσεων, στην εύρεση εργασίας αλλά και ενίσχυση των αποδοχών για το εργατικό δυναμικό. Χρήματα φυσικά δεν υπήρχαν για επενδύσεις άρα το κράτος θα έπρεπε να δώσει τη λύση αναλαμβάνοντας το θεσμικό ρόλο του επενδυτή ο οποίος θα τοποθετούσε τα απαιτούμενα κεφάλαια στην αγορά. Η τακτική αντιμετώπισης της κρίσης από μόνη της δεν θα μπορούσε να αποδώσει τα μέγιστα αν δεν πλαισιωνόταν αρμονικά από τον εμπνευστή της, τον χαρισματικό ηγέτη Φράνκλιν Ρούζβελτ ο οποίος διέθετε καινοτόμες ιδέες, ευελιξία και προσαρμοστικότητα. Ήταν ηγέτης που διακατεχόταν από ηθική, εμπιστοσύνη, ειλικρίνεια και γνώριζε σαν πολύπειρος μάνατζερ να αφουγκράζεται τον λαό ενώ ταυτόχρονα έτρεφε απεριόριστο σεβασμό προς αυτόν. Μιλούσε στους απλούς ανθρώπους με τρόπο απλό, μέσω ραδιοφωνικών εκπομπών, με τις λεγόμενες κουβέντες στο τζάκι, ενώ ταυτόχρονα έπειθε με τις αποφάσεις του για τη μη συνθηκολόγηση με τις μεγάλες οικονομικές δυνάμεις που υποστήριζαν τα συμφέροντα των επιχειρηματιών. Συνήθως, εξέφραζε την

---

¹¹⁸ C. River Editors., ό. π., σ.129

δραστηριότητα της σκέψης του λέγοντας πως εάν κάτι αποτύχει, θα πρέπει να το αναγνωρίσεις και να δοκιμάσεις κάτι άλλο αλλά κυρίως να δοκιμάσεις κάτι, να μη μένεις ποτέ στάσιμος.

Ο Ρούζβελτ είχε αναπτυγμένες στον υπέρτατο βαθμό πέντε ιδιότητες που είναι απαραίτητες για κάθε πολιτικό ηγέτη. Χαρακτηριζόταν από τόλμη, υπομονή και ακριβή σύλληψη της στιγμής, ικανότητα να βλέπει σημαντικά πράγματα πίσω από τα ασήμαντα, ιδεαλισμό καθώς και αίσθηση των σταθερών αντικειμενικών σκοπών. Τέλος, ικανότητα να εμπνέει θάρρος στην ψυχή των ανθρώπων. Ο Ρούζβελτ κατά γενική ομολογία των πολιτών ήταν ένας γαλάζιος πρίγκιπας. Ο λαός και οι κοινοί θνητοί είχαν διαλέξει αυτόν για να τους οδηγήσει και ο ίδιος έκανε σπουδαία πράγματα για λογαριασμό τους όπως άλλως θα ταίριαζε σε έναν αληθινό πρίγκιπα.

Η προσφορά του Ρούζβελτ στην αμερικανική ιστορία φυσικά δε σταμάτησε μόνο εκεί. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου αναδείχτηκε στην κεντρικότερη ηγετική μορφή του αγώνα εναντίον των Δυνάμεων του Άξονα. Κατανοώντας με προφητική ικανότητα τα σχέδια των Γερμανών και των συμμάχων τους προσπάθησε να ενεργοποιήσει και να αφυπνίσει τους Αμερικάνους κάνοντας τους να αντιληφθούν τους κινδύνους της μέχρι τότε υιοθετημένης απομονωτικής στάσης τους σε σχέση με την απειλή των Δυνάμεων του Άξονα. Οι ευρωπαίοι σύμμαχοι τον χαρακτήρισαν ως σωτήρα της δημοκρατίας σε μία εποχή που ανθούσαν στον κόσμο ολοκληρωτικά καθεστώτα. Για την αντιμετώπιση της απειλής κινητοποιήθηκε τάχιστα δεσμεύοντας οικονομικούς πόρους για την καθιέρωση των ΗΠΑ ως της μεγαλύτερης αεροναυτικής δύναμης του πλανήτη. Ταυτόχρονα, συντέλεσε στην ψήφιση του εφευρετικού νόμου περί εκμισθώσεως και δανεισμού προετοιμάζοντας το έδαφος για ανάληψη από μεριάς των ΗΠΑ ενός διαρκούς ρόλου σε όλες οι υποθέσεις παγκόσμιας ασφαλείας. Κατά τη διάρκεια της Προεδρίας του συνέβαλε σφόδρα στην αναμόρφωση της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ, εν καιρό πολέμου, αλλά με γνώση ότι η δυσκολία της επίτευξης του στόχου αυτού θα έδινε σύντομα τη λύση στον τερματισμό του πολέμου υπέρ των συμμαχικών δυνάμεων. Η Συμβολή του στην σύλληψη την ιδέας και τη δημιουργία του ΟΗΕ υπήρξε καθοριστικής σημασίας έργο το οποίο έδειχνε την αναζήτησή μέσω προς υποστήριξη της ειρήνης και της μακρόχρονης ευημερίας των λαών. Με όλους αυτούς τους τρόπους, οι ΗΠΑ άρχισαν να υλοποιούν την υψηλή στρατηγική τους για την υποστήριξη των συμφερόντων τους σε όλη την υφήλιο.

Στην μεγάλη περίοδο της προεδρίας του η οποία είναι και η μεγαλύτερη περίοδος για πρόεδρο των ΗΠΑ απέδειξε ότι ήταν ένας άνθρωπος που έκρυβε μέσα του πολύ θετική ενέργεια ενώ ταυτόχρονα ενεργούσε πάντοτε με γνώμονα το κοινό συμφέρον. Επιπρόσθετα, ως άνθρωπος με σοβαρά κινητικά προβλήματα πίστευε ότι η αναπηρία του μπορούσε να υπερνηκηθεί και ανταποκρίθηκε με μεγάλη επιτυχία στις αυξημένες απαιτήσεις της μακρόχρονης θητείας του. Τέλος, ήταν σίγουρα ένας μεγάλος πατριώτης που τίμησε τον Αμερικανικό Λαό. Είχε έντονη αυτοπεποίθηση και ο τρόπος με τον οποίο την μετέδιδε στους άλλους βοήθησε να περάσει τα μηνύματα που αυτός ήθελε στους συνεργάτες του και στο λαό με αποτέλεσμα να πετύχει. Έμεινε ξεκάθαρα στην ιστορία ως ένας χαρισματικός ηγέτης αλλά και ως ένας δραστήριος και ηθικός πολιτικός που με την χαρισματική του ηγεσία αναδείχθηκε στον πιο έμπειρο και πρακτικό πολιτικό άντρα της σύγχρονης αμερικανικής ιστορίας¹¹⁹.

6.2. Η Συμβολή στην Εξωτερική Πολιτική των ΗΠΑ

Ύστερα από την αναφορά μας στα συμπεράσματα και τα χαρακτηριστικά του ηγέτη Φράνκλιν Ρούζβελτ κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούμε στην συμβολή του στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ η οποία ανοικοδομήθηκε πάνω στα αξίες και το δόγμα Ρούζβελτ το οποίο μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου κατέστησε τις ΗΠΑ ως την νούμερο ένα υπερδύναμη με την Σοβιετική Ένωση να ακολουθεί κατα πόδας. Πολύ πριν την πρώτη εκλογή του Φράνκλιν Ρούζβελτ στην προεδρία των ΗΠΑ θα πρέπει να αναφέρουμε για την ιστορία ότι ο αμερικανικός εμφύλιος πόλεμος της χρονικής περιόδου 1861 έως 1865 κατέστη ο πιο αιματηρός στο σύνολο της αμερικανικής ιστορίας. Μεγάλος αριθμός αμερικανών έχασε τη ζωή τους και αυτός ο αριθμός ήταν πολύ μεγαλύτερος από ότι σε όλους τους άλλους πολέμους που συμμετείχαν είπα μέχρι και σήμερα¹²⁰.

Κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα και φυσικά πριν το ξέσπασμα του Α' Παγκόσμιου Πολέμου οι ΗΠΑ είχαν περάσει μια περίοδο κρίσης λόγω του εμφυλίου πολέμου, φυσικά υπήρχε μεγάλη απόσταση από την Ευρώπη αλλά αυτό δεν ήταν και απόλυτα κακό διότι και στην Ευρώπη μεταξύ των ευρωπαϊκών μεγάλων δυνάμεων ξέσπασαν κάποιες συγκρούσεις. Στο χρονικό διάστημα αυτό οι ΗΠΑ απέκτησαν μία επικράτεια η οποία ουσιαστικά ήταν τόσο μεγάλη όσο η απόσταση μεταξύ Λονδίνου

¹¹⁹ C. River Editors., ό. π., σ.130

¹²⁰ Χ. Παπασωτηρίου, ό. π., σ.17

και Μόσχας. Ο δέκατος ένατος αιώνας ήταν πολύ σημαντικός διότι από μία ξεκάθαρη κοινωνία βιοτεχνών, εμπόρων και αγροτών μετατράπηκαν λόγω των συνθηκών αλλά και της ανάπτυξης στην μεγαλύτερη βιομηχανική δύναμη ολόκληρου του πλανήτη στο μέσο του εικοστού αιώνα. Δεν είναι υπερβολή να αναφέρουμε ότι από την αρχή του εικοστού αιώνα η αμερικανική οικονομία ήταν και παραμένει έκτοτε η μεγαλύτερη του κόσμου. Φυσικά, τα πράγματα δεν κυλούν πάντοτε ομαλά και πάντοτε υπάρχουν προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Σήμερα η κατάσταση είναι λίγο διαφορετική μιας και εκτός του τεράστιου ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος έχουν και τεράστιο χρέος, δημόσιο αλλά και ιδιωτικό. Για να φτάσουμε σε αυτό το σημείο και να είμαστε ουδέτεροι ως προς την ανάλυση των δεδομένων κρίνεται σκόπιμο να αναφέρουμε ότι παρά την προσπάθεια των ΗΠΑ για βελτίωση της βιομηχανικής τους παραγωγής, του ΑΕΠ, καθώς και της ισχυροποίησης της βιομηχανικής τους βάσης, οι δύο απανωτοί μεγάλοι παγκόσμιοι πόλεμοι έπαιξαν σημαντικό ρόλο. Ο Α΄ και ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος οδήγησαν στην αυτοκαταστροφή των ευρωπαϊκών μεγάλων δυνάμεων που θεωρούνταν ανταγωνιστές των ΗΠΑ στον αγώνα για την κορυφή. Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι εκτός της προσπάθειας στο εσωτερικό των ΗΠΑ, οι εξωτερικοί παράγοντες στην πολύπαθη Ευρώπη επέδρασαν ευεργετικά στους αντικειμενικούς σκοπούς των ΗΠΑ¹²¹.

Εν έτει 1945, στο τέλος της περιόδου διακυβέρνησης του Φράνκλιν Ρούσβελτ οι ΗΠΑ δέσποζαν στην πρώτη θέση της παγκόσμιας οικονομίας λόγω της προσπάθειας τους αλλά και της ταυτόχρονης ανεπάρκειας των μεγάλων δυνάμεων της Ασίας και της Ευρώπης ως συνέπεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Στα μέσα του εικοστού αιώνα, αμέσως μετά το τέλος του πολέμου υπήρχαν κάποια χαρακτηριστικά της αμερικανικής κοινωνίας τα οποία πρέπει να αναλυθούν περαιτέρω για να αντιληφθούμε την πραγματική κατάσταση. Το μισό σχεδόν του αμερικανικού πληθυσμού συνήθιζε να κατοικεί σε οικισμούς των δέκα χιλιάδων κατοίκων και άνω ενώ η πλειοψηφία των αμερικανών συνέχισε να ζει σε μικρούς οικισμούς κάτω των δέκα χιλιάδων κατοίκων. Από αυτούς το ένα τρίτο κατοικούσε σε οικισμούς κάτω των δυόμισι χιλιάδων κατοίκων στην τεράστια αμερικανική γη. Σχεδόν το ένα πέμπτο του πληθυσμού συνέχισε να βιοπορίζεται πολύ ενεργά με τις αγροτικές καλλιέργειες. Επιπρόσθετα, μεγάλο μέρος της αμερικανικής κοινωνίας δεν επωφελούνταν από την οικονομική

---

¹²¹ Χ. Παπασωτηρίου, ό. π., σ.18

ανάπτυξη διότι πάνω από το ένα τρίτο του πληθυσμού ζούσε κάτω από το όριο της φτώχειας. Το 1947, το ένα τρίτο των κατοικιών στις ΗΠΑ δεν είχε ύδρευση ενώ σε μεγάλες περιοχές του Νότου η κατάσταση ήταν χειρότερη κάνοντας λόγο για τον τρίτο κόσμο της αμερικανικής επικράτειας λόγω έλλειψης υποδομών. Σε αυτή τη διάσταση, ο Φράνκλιν Ρούζβελτ με τα φιλόδοξα προγράμματα του New Deal, μπόρεσε να βελτιώσει σημαντικά την κατάσταση με την ανάπτυξη της ηλεκτροδότησης, της ασφαλτώστρωσης και των συγκοινωνιών, συμβάλλοντας θετικά στην μείωση του κενού στο βιοτικό επίπεδο μεταξύ των πλούσιων και των μέχρι τότε υπανάπτυκτων πολιτειών. Οι ανισότητες όμως φυσικά και συνέχισαν να υπάρχουν μιας και το όλο εγχείρημα δεν μπορούσε να δώσει άμεσες και συνάμα ολοκληρωτικές λύσεις¹²².

Στη συνέχεια θα πρέπει να εστιάσουμε στην δυναμική της αμερικανικής κοινωνίας στα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια μετά την προεδρία του Φράνκλιν Ρούζβελτ. Το οικονομικό υπόβαθρο ενισχύθηκε ενώ συνεχής και μακρά ήταν η ανάπτυξη μεταπολεμικά. Αυτό είχε ως άμεση συνέπεια την μετακίνηση μέρους του πληθυσμού από τις αγροτικές περιοχές στα πολυσύχναστα πλέον βιομηχανικά κέντρα, ένα θα λέγαμε ισχυρό ρεύμα εσωτερικής μετανάστευσης το οποίο καθόρισε συνάμα τις εκλογικές και πολιτικές ισορροπίες των ΗΠΑ μεταπολεμικά. Αυτό το ρεύμα μετανάστευσης από την Ανατολή προς τη Δύση οδήγησε στο γεγονός η πολιτεία της Καλιφόρνια να είναι στην απογραφή του 1950 η δεύτερη σε πληθυσμό ενώ στην απογραφή του 1940 ήταν στην πέμπτη θέση. Σήμερα η πολιτεία της Καλιφόρνια έχει περάσει με διαφορά στην πρώτη θέση με τις πολιτείες που ακολουθούν να είναι το Τέξας, η Φλόριντα και η Νέα Υόρκη. Πολιτικοί από την πολιτεία της Καλιφόρνια θα είχαν στο άμεσο μέλλον μεγαλύτερη επιρροή με παράδειγμα τον ρεπουμπλικανό μελλοντικό Πρόεδρο Ρίτσαρντ Νίξον που διετέλεσε Πρόεδρος των ΗΠΑ (20 Ιανουαρίου 1969 - 9 Αυγούστου 1974)¹²³. Όλα τα ανωτέρω αντικατοπτρίζουν την αυξανόμενη πολιτική επιρροή της πολιτείας λόγω της αύξησης και μετατόπισης του πληθυσμού¹²⁴.

Παρά την οικονομική ανάπτυξη και αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής οποία πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια των πράξεων του New Deal από τον

¹²² Χ. Παπασωτηρίου, ό. π., σ.19

¹²³ Wikipedia Encyclopedia, στην ιστοσελίδα: https://el.wikipedia.org/wiki/Ρίτσαρντ_Νίξον, ημερομηνία προσπέλασης 19.06.23, διαθέσιμο στο https://el.wikipedia.org/wiki/Ρίτσαρντ_Νίξον, ημερομηνία προσπέλασης 19.06.23

¹²⁴ Χ. Παπασωτηρίου, ό. π., σ.20

Πρόεδρο Ρούζβελτ ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα των ΗΠΑ ήταν οι φυλετικές διακρίσεις στο βόρειο και δυτικό τμήμα των ΗΠΑ. Οι έγχρωμοι εκεί ήταν δέκτες καλύτερης συμπεριφοράς ενώ δεν αντιμετώπιζαν κολλήματα στο δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι. Οι άμεσες συνέπειες από την πολιτική του New Deal ήταν ότι το σύνολο της κοινωνίας των ΗΠΑ συνέχισε να έχει μεγάλες προσδοκίες αναφορικά με την μεταπολεμική οικονομική ανάπτυξη οι οποίες οδήγησαν σαφώς σε πρωτόγνωρα επίπεδα οικονομικής ευημερίας στις δεκαετίες που ακολούθησαν¹²⁵.

Η συμβολή του Φράνκλιν Ρούζβελτ στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ φάνηκε μέσω της αλματώδους ανάπτυξης των ΗΠΑ και του στρατηγικού τους αποτυπώματος τις επόμενες δεκαετίες του εικοστού αιώνα μέχρι και σήμερα. Οι ΗΠΑ ως υπερδύναμη, αλλά και για την διατήρηση της ισχύος τους χρειάστηκε αρκετές φορές να συμμετάσχουν σε πολέμους πάντοτε μακριά από την ηπειρωτική τους γη ανεξαρτήτως κόστους. Στο εσωτερικό, την περίοδο του Ρούζβελτ αλλά και μεταγενέστερα υπήρχαν προφανώς διαχωριστικές γραμμές οι οποίες συνέβαλαν και αντικατοπτρίζαν τις κοινωνικές, οικονομικές και ιδεολογικές στάσεις της αμερικανικής κοινωνίας οι οποίες είχαν να κάνουν με θέματα που αφορούσαν τον Βορρά έναντι του Νότου, τους πιστωτές έναντι των οφειλετών, τους εργοδότες έναντι των εργατών καθώς και των μεταρρυθμιστών έναντι των πελατειακών μηχανισμών. Κατά την περίοδο της Προεδρίας του Φράνκλιν Ρούζβελτ είναι αναμφίβολο πως η οικονομική κρίση οδήγησε στην μετατόπιση του αμερικανικού πολιτικού κέντρου βάρους προς τα αριστερά όμως μεταπολεμικά λόγω της οικονομικής ανάπτυξης και των συνεπειών της το πολιτικό κλίμα στραβό στράφηκε ξανά υπέρ των μεγάλων επιχειρήσεων και κατασύνεπια προς τα δεξιά σε μια άκρως καπιταλιστική κοινωνία. Η μεγάλη οικονομική κρίση της δεκαετίας του 1930 είναι σίγουρο προς έκπληξη των συντηρητικών ότι συνέβαλε στην αύξηση της επιρροής των αριστερών φιλελεύθερων οι οποίοι είδαν μεγάλο μέρος των ιδεών τους να γίνεται πράξη.

Παρόλα αυτά, στον ευαίσθητο τομέα των ατομικών και πολιτικών ελευθεριών οι συνεχιζόμενες ρατσιστικές διακρίσεις στον Νότο δεν μπόρεσαν ουσιαστικά να καμφθούν από τον Φράνκλιν Ρούζβελτ ο οποίος δεν τόλμησε να αγγίξει ουσιαστικά και αποτελεσματικά το θέμα. Για το θέμα αυτό το οποίο άγγιξε τον πυρήνα της αμερικανικής κοινωνίας χρειάστηκαν μερικές δεκαετίες ακόμη ώστε να φτάσουμε στη

---

¹²⁵ Χ. Παπασωτηρίου, ό. π., σ.22-23

δεκαετία του 1970. Αξίζει να αναφέρουμε την σημαντική προσπάθεια που είχε καταβληθεί από τον Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ τις προηγούμενες δεκαετίες προς την κατεύθυνση της ισότητας και της δικαιοσύνης. Ο ίδιος είχε καταφέρει πολλά με αποκορύφωμα την απονομή του Βραβείου Νόμπελ Ειρήνης στο Όσλο της Νορβηγίας στις 10 Δεκεμβρίου 1964 ως αναγνώριση των προσπαθειών στο πρόσωπο του. Το τελικό αποτέλεσμα των δράσεων και του αγώνα του για ισότητα και ελευθερία δεν μπόρεσε να δει ο ίδιος μιας και δολοφονήθηκε στις 4 Απριλίου 1968.

Αναμφίβολα οι ΗΠΑ αντιμετώπισαν την μεγαλύτερη οικονομική κρίση στην δεκαετία του 1930, την κατάρρευση της οικονομίας αλλά και την συνέχεια της κρίσης εν μέσω του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Η κυρίαρχη προσωπικότητα και στυλοβάτης της αμερικανικής πολιτικής και της ανάκαμψης που ακολούθησε κατά την υπερβολικά δύσκολη αυτή περίοδο ήταν ο Φράνκλιν Ρούζβελτ οποίος χαρακτηρίζεται ως ο πιο πετυχημένος πολιτικός στην ιστορία των ΗΠΑ που με τις πρωτοβουλίες του και την μακροχρόνια προεδρία του άλλαξε μόνιμα τις θεσμικές ισορροπίες του αμερικανικού πολιτικού συστήματος. Αυτό συνέβη διότι υπήρξε μετατόπιση ισχύος και εξουσιών από τις πολιτείες στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση διότι οι πολιτείες από μόνες τους αποδείχτηκαν ανίκανες να αντιμετωπίσουν την μεγάλη οικονομική κρίση. Ταυτόχρονα, στο πλαίσιο της ομοσπονδιακής κυβέρνησης υπήρξε μετατόπιση ισχύος και εξουσιών υπέρ της εκτελεστικής εξουσίας. Η άνοδος της προεδρίας στο αμερικανικό πολιτικό σύστημα συνδέθηκε κατεξοχήν με την προεδρία του Φράνκλιν Ρούζβελτ και υπήρξε μία από τις σημαντικότερες συμβολές του στους πολιτικούς θεσμούς των ΗΠΑ. Από την ανάλυση μεταξύ δημοκρατικού και ρεπουμπλικανικού κόμματος χρειάζεται να αναφέρουμε ότι με την εκλογή του Ρούζβελτ το 1932 ουσιαστικά ξεκίνησε μια περίοδος τριάντα έξι ετών κυριαρχίας του δημοκρατικού κόμματος με μόνη εξαίρεση την περίοδο 1953 έως 1961 όπου Πρόεδρος εξελέγη ο Ντουάϊτ Αϊζενχάουερ του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος ο οποίος αποτέλεσε εκτός αυτού τον πρώτο Ανώτατο Διοικητή SACEUR (Supreme Allied Commander Europe) του NATO στο SHAPE (Supreme headquarters Allied Powers Europe)¹²⁶.

Μέχρι και την δεκαετία του 1940 οι ΗΠΑ δεν βρίσκονταν στο κέντρο της διεθνούς σκηνής ενώ κατά τη διάρκεια της προεδρίας του Φράνκλιν Ρούζβελτ και κυρίως μετά το τέλος της και το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου βρέθηκαν να

¹²⁶ Χ. Παπασωτηρίου, ό. π., σ.34-35

πρωταγωνιστούν σε όλη την υφήλιο. Λόγω των συνθηκών που δημιούργησε με τις αποφάσεις του ο Φράνκλιν Ρούζβελτ, μελλοντικά αναγκάστηκαν να εμπλακούν στην παγκόσμια πολιτική σκηνή και κατά συνέπεια στην παγκόσμια οικονομία πολλές φορές πλέοντας σε βαθιά και αχαρτογράφητα νερά με την ανάγκη να ηγηθούν και να πλεύσουν ασφαλώς σε προορισμούς οι οποίοι ήταν βαθύτατα συνυφασμένοι με τους στρατηγικούς τους στόχους. Η κατάσταση πλέον είχε αλλάξει, η ασφάλεια που θεωρούσαν ότι υπήρχε κατά τη διάρκεια του δεκάτου ένατου αιώνα λόγω της μεγάλης απόστασης από την Ευρώπη αλλά και της υποστήριξης από τη Μεγάλη Βρετανία άλλαξε άρδην στον εικοστό αιώνα και ήταν η στιγμή μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στην οποία οι ΗΠΑ ξεκάθαρα αναγνώρισαν ότι θα πρέπει να ηγηθούν, θα πρέπει να σταματήσουν τις ασφαλείς απομονωτικές τους τάσεις οι οποίες δεν θα εξυπηρετούσαν σε καμία περίπτωση τα στρατηγικά τους συμφέροντα. Αυτό φάνηκε στα μέσα του εικοστού αιώνα όταν οι ΗΠΑ μετά το τέλος του πολέμου αναγκάστηκαν να ηγηθούν εκτός των άλλων στον διαμοιρασμό του κόσμου αναλόγως των σφαιρών επιρροής, στην δημιουργία Οργανισμών οι οποίοι θα διασφάλιζαν την ειρήνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα όπως ο ΟΗΕ και εν συνέχεια ο Οργανισμός του Βόρειο Ατλαντικού Συμφώνου (NATO). Παρά την προσπάθεια τους να αποκλείσουν από το NATO την Σοβιετική Ένωση ως την αμέσως επόμενη υπερδύναμη, να συμπεριλάβουν φυσικά την Μεγάλη Βρετανία αλλά και την ηττημένη ταπεινωτικά Γερμανία από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο παρατηρούμε ότι η κατάσταση πάντοτε απαιτούσε εκτίμηση και διόρθωση με ανάγκη για ένα νέο σχέδιο ενεργείας. Παρόλο που μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου οι ΗΠΑ αναγκάστηκαν ουσιαστικά να διαμοιράσουν τον κόσμο σήμερα πλέον αναγκάζονται να λάβουν σοβαρά υπόψη την Κίνα διότι εδώ και αρκετές δεκαετίες εκτός από μόνιμο μέλος του συμβουλίου ασφαλείας του ΟΗΕ, αναδεικνύεται μακροπρόθεσμα σε υπερδύναμη και κατέχει μεγάλο μέρος του χρέους των ΗΠΑ.

6.3. Γνωμικά του Φράνκλιν Ρούζβελτ

Στο τελευταίο τμήμα της διατριβής μεταπτυχιακής ειδίκευσης θα αναφερθούμε στα πιο γνωστά γνωμικά που χαρακτήρισαν τον Φράνκλιν Ρούζβελτ. Οι πολυετής παρουσία του ως Προέδρου της Υπερδύναμης για τέσσερις συνεχείς θητείες εν μέσω εξαιρετικών δυσκολιών και προκλήσεων θα αναδείξουν τα χαρακτηριστικά του επιπρόσθετα και μέσω των γνωμικών του. Σε αυτή τη διατριβή μεταπτυχιακής ειδίκευσης είχαμε την ευκαιρία να καταγράψουμε μεγάλο μέρος της πολιτικής του

αλλά και της ανθρώπινης φύσης του οπότε κάθε ένα από αυτά τα γνωμικά σίγουρα θα μας κάνει να αναπολούμε για πάντα τον τρόπο σκέψης, το πλάνο, τις αμφιβολίες, τις δράσεις, αλλά και την αντίληψη της κατάστασης από το μυαλό ενός πολυμήχανου ηγέτη και μεταρρυθμιστή. Χωρίς να έχει σημασία η σειρά κατάταξης καταγράφονται παρακάτω με σκοπό την περαιτέρω προσωπική ανάλυση του καθενός με την ελπίδα ότι θα διδαχθούμε μόνο και μόνο από την αναφορά και την ανάγνωση αυτών¹²⁷.

“Υπάρχουν πολλοί τρόποι να προχωρήσεις μπροστά, αλλά μόνο ένας τρόπος να μείνεις ακίνητος”

“Το μόνο πράγμα που πρέπει να φοβόμαστε είναι ο ίδιος ο φόβος”

“Η ευτυχία βρίσκεται στη χαρά του επιτεύγματος και στη συγκίνηση της δημιουργικής προσπάθειας”

“Σας ζητώ να με κρίνετε από τους εχθρούς που έχω δημιουργήσει”

“Το τεστ της προόδου μας δεν είναι αν προσθέτουμε περισσότερα στην αφθονία όσων έχουν πολλά, αλλά αν παρέχουμε αρκετά για αυτούς που έχουν λίγα”

“Είναι κοινή λογική να πάρεις μια απόφαση και να τη δοκιμάσεις. Εάν αποτύχει, παραδεχτείτε το ειλικρινά και δοκιμάστε κάτι άλλο, αλλά πάνω από όλα δοκιμάστε κάτι”

“Για να φτάσουμε σε λιμάνι, πρέπει να πλεύσουμε, να μην δέσουμε άγκυρα και όχι να παρασυρθούμε”

“Η αληθινή ατομική ελευθερία δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς οικονομική ασφάλεια και ανεξαρτησία. Οι άνθρωποι που είναι πεινασμένοι και χωρίς δουλειά είναι το υλικό από το οποίο γίνονται οι δικτατορίες”

“Υπάρχει ένας μυστηριώδης κύκλος στα ανθρώπινα γεγονότα. Σε κάποιες γενιές δίνονται πολλά. Από άλλες γενιές αναμένονται πολλά. Αυτή η γενιά των Αμερικανών έχει ένα ραντεβού με τη μοίρα”

“Η αυτοπεποίθηση... ευδοκίμει στην ειλικρίνεια, στην τιμή, στην ιερότητα των υποχρεώσεων, στην πιστή προστασία και στην ανιδιοτελή απόδοση. Χωρίς αυτούς δεν μπορεί να υπάρξει”

“Στις προσωπικές μας φιλοδοξίες είμαστε ατομικιστές. Αλλά στην επιδίωξη μας για οικονομική και πολιτική πρόοδο ως έθνος, πετυχαίνουμε όλοι μαζί ή αλλιώς αποτυγχάνουμε όλοι μαζί ως ένας λαός”

---

¹²⁷ Brainyquote, στην ιστοσελίδα: <https://www.brainyquote.com/>, 14.06.23, διαθέσιμο στο <https://www.brainyquote.com/authors/franklin-d-roosevelt-quotes>, ημερομηνία προσπέλασης 14.06.23

“Πάρτε μια μέθοδο και δοκιμάστε την. Εάν αποτύχει, παραδεχτείτε το ειλικρινά και δοκιμάστε μια άλλη. Αλλά με κάθε τρόπο, δοκιμάστε κάτι”

“Ο ανταγωνισμός έχει αποδειχθεί χρήσιμος μέχρι ένα ορισμένο σημείο και όχι περαιτέρω, αλλά η συνεργασία, την οποία πρέπει να επιδιώξουμε σήμερα ξεκινά από εκεί που σταματά ο ανταγωνισμός”

“Το μόνο σίγουρο προπύργιο της συνεχιζόμενης ελευθερίας είναι μια κυβέρνηση αρκετά ισχυρή ώστε να προστατεύει τα συμφέροντα του λαού και ένας λαός αρκετά ισχυρός και αρκετά καλά ενημερωμένος ώστε να διατηρεί τον κυρίαρχο έλεγχο του στην κυβέρνηση”

“Είναι διασκεδαστικό να βρίσκομαι στην ίδια δεκαετία μαζί σας”

“Δεν αρκεί μόνο να θέλεις, πρέπει να αναρωτηθείς τι πρόκειται να κάνεις για να αποκτήσεις τα πράγματα που θέλεις”

“Οι αρετές χάνονται στο συμφέρον όπως χάνονται τα ποτάμια στη θάλασσα”

“Το έθνος που καταστρέφει το χώμα του αυτοκαταστρέφεται”

“Προσπαθούμε να οικοδομήσουμε μια κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς. Θα φτιάξουμε μια χώρα στην οποία κανείς δεν θα μείνει εκτός”

“Η αλήθεια βρίσκεται όταν οι άνθρωποι είναι ελεύθεροι να την επιδιώξουν”

“Να θυμάσαι ότι είσαι απλώς ένας επιπλέον στο παιχνίδι όλων των άλλων”

“Ο πόλεμος είναι μια μόλυνση”

“Αν συμπεριφέρεσαι σωστά στους ανθρώπους, θα σου φερθούν σωστά... ενενήντα τοις εκατό των περιπτώσεων”

“Είμαι Χριστιανός και Δημοκράτης, αυτό είναι όλο”

“Περισσότερο από το τέλος του πολέμου, θέλουμε ένα τέλος στην αρχή όλων των πολέμων. Ναι, ένα τέλος σε αυτή τη βάνουση, απάνθρωπη και εντελώς ανέφικτη μέθοδο επίλυσης των διαφορών μεταξύ των κυβερνήσεων”

“Το σημείο της ιστορίας στο οποίο βρισκόμαστε είναι γεμάτο υποσχέσεις και κινδύνους. Ο κόσμος είτε θα προχωρήσει προς την ενότητα και την ευρέως κοινή ευημερία, είτε θα χωριστεί”

“Αν πήγαινα να δουλέψω σε ένα εργοστάσιο το πρώτο πράγμα που θα έκανα είναι να γίνω μέλος ενός σωματείου”

“Η εύνοια έρχεται γιατί για μια σύντομη στιγμή στον μεγάλο χώρο της ανθρώπινης αλλαγής και προόδου κάποιος γενικός ανθρώπινος σκοπός βρίσκει σε αυτή μια ικανοποιητική ενσάρκωση”

“Στην πολιτική τίποτα δεν γίνεται τυχαία. Εάν συμβεί, μπορείτε να στοιχηματίσετε ότι σχεδιάστηκε έτσι”

“Το μόνο όριο στην συνειδητοποίηση μας για το αύριο θα είναι οι αμφιβολίες μας για το σήμερα”

“Η δημοκρατία δεν μπορεί να επιτύχει, εκτός εάν εκείνοι που εκφράζουν την επιλογή τους είναι έτοιμοι να επιλέξουν με σύνεση. Η πραγματική διασφάλιση της δημοκρατίας, λοιπόν, είναι η εκπαίδευση”

“Δεν είμαι ο πιο έξυπνος άνθρωπος στον κόσμο, αλλά μπορώ σίγουρα να επιλέξω έξυπνους συμβούλους”

“Ας μην ξεχνάμε ποτέ ότι η κυβέρνηση είναι ο εαυτός μας και όχι μια ξένη δύναμη πάνω μας. Οι απόλυτοι κυρίαρχοι της δημοκρατίας μας δεν είναι ένας Πρόεδρος, οι Γερουσιαστές, οι Βουλευτές και οι Κυβερνητικοί Αξιωματούχοι, αλλά οι Ψηφοφόροι αυτής της χώρας”

“Πάντα κρατούσαμε την ελπίδα, την πίστη, την πεποίθηση ότι υπάρχει μια καλύτερη ζωή, ένας καλύτερος κόσμος, πέρα από τον ορίζοντα”

“Οι άνθρωποι δεν είναι αιχμάλωτοι της μοίρας τους, αλλά μόνο αιχμάλωτοι του μυαλού τους”

“Να είσαι ειλικρινής. να είσαι σύντομος, κάθισε”

“Οι κανόνες δεν είναι απαραίτητα ιεροί, οι αρχές είναι”

“Η ανθρώπινη καλοσύνη ποτέ δεν αποδυνάμωσε τις αντοχές ούτε μαλάκωσε τα κύτταρα ενός ελεύθερου λαού. Ένα έθνος δεν χρειάζεται να είναι σκληρό για να είναι σκληρό”

“Όταν βλέπετε έναν κροταλία έτοιμο να χτυπήσει, μην περιμένετε να χτυπήσει για να τον συντρίψετε”

“Συντηρητικός είναι ένας άνθρωπος με δύο τέλεια πόδια που ωστόσο δεν έχει μάθει ποτέ πώς να περπατά μπροστά”

“Το προσωπικό συμφέρον είναι ο εχθρός κάθε αληθινής στοργής”

“Εάν θέλει να επιβιώσει ο πολιτισμός, πρέπει να καλλιεργήσουμε την επιστήμη των ανθρώπινων σχέσεων, την ικανότητα όλων των λαών, όλων των ειδών, να ζουν μαζί, στον ίδιο κόσμο ειρηνικά”

“Σας υπόσχομαι, υπόσχομαι στον εαυτό μου, σε μια Νέα Συμφωνία για τον Αμερικανικό Λαό”

“Υπάρχουν τόσες απόψεις όσες και οι ειδικοί”

“Ένα έθνος που καταστρέφει τα εδάφη του αυτοκαταστρέφεται. Τα δάση είναι οι πνεύμονες του τόπου μας, που καθαρίζουν τον αέρα και δίνουν φρέσκια δύναμη στους ανθρώπους μας”

“Ευημερούντες αγρότες σημαίνει περισσότερη απασχόληση, περισσότερη ευημερία για τους εργαζόμενους και τους επιχειρηματίες κάθε βιομηχανικής περιοχής σε ολόκληρη τη χώρα”

“Η σωματική δύναμη δεν μπορεί ποτέ να αντέξει μόνιμα την επίδραση της πνευματικής δύναμης”

“Κανείς δεν θα στερήσει ποτέ από τον Αμερικανικό Λαό το δικαίωμα ψήφου εκτός από τον ίδιο τον Αμερικανικό Λαό και ο μόνος τρόπος που θα μπορούσε να το κάνει αυτό είναι να μην ψηφίσει”

“Δεν υπάρχει τίποτα που αγαπώ τόσο πολύ όσο ένας καλός αγώνας”

“Δεν βλέπω αυτές τις Ηνωμένες Πολιτείες ως τελικό προϊόν. Είμαστε ακόμα στα σκαριά”

“Ένα πράγμα είναι σίγουρο. Κάτι πρέπει να κάνουμε. Πρέπει να κάνουμε ό,τι καλύτερο ξέρουμε αυτή τη στιγμή... Εάν δεν αποδειχθεί σωστό, μπορούμε να το τροποποιήσουμε καθώς προχωράμε”

“Αυτή η γενιά των Αμερικανών έχει ένα ραντεβού με την μοίρα”

“Το Σύνταγμα των Ηνωμένων Πολιτειών έχει αποδειχθεί η πιο θαυμάσια ελαστική συλλογή κανόνων διακυβέρνησης που γράφτηκε ποτέ”

“Χθες, 7 Δεκεμβρίου 1941, μια ημερομηνία που θα ζήσει στην ατιμία, οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής δέχθηκαν ξαφνικά και σκόπιμα επίθεση από ναυτικές και αεροπορικές δυνάμεις της Αυτοκρατορίας της Ιαπωνίας. Θα κερδίσουμε τον αναπόφευκτο θρίαμβο, ας μας βοηθήσει λοιπόν ο Θεός”

“Είναι καθήκον του Προέδρου να προτείνει και είναι προνόμιο του Κογκρέσου να διαθέτει”

“Χρειάζεται πολύς χρόνος για να φέρεις το παρελθόν στο παρόν”

“Πιστεύω ότι σε κάθε χώρα οι ίδιοι οι άνθρωποι είναι πιο ειρηνικοί και φιλελεύθεροι από τις κυβερνήσεις τους”

“Η συντριπτική πλειονότητα των Αμερικανών διαθέτει δύο σπουδαίες ιδιότητες, την αίσθηση του χιούμορ και την αίσθηση του μέτρου”

“Ένας αντιδραστικός είναι ένας υπνωτιστής που περπατά προς τα πίσω”

“Δεν είμαι ούτε πικραμένος ούτε κυνικός, αλλά εύχομαι να υπάρχει λιγότερη ανωριμότητα στην πολιτική σκέψη”

Επίλογος

Καταγράφοντας και αναλύοντας διεξοδικά την ηγετική προσωπικότητα, το έργο και τη δράση του του Προέδρου των ΗΠΑ Φράνκλιν Ντελάνο Ρούζβελτ κρίνεται σκόπιμο να αναφέρουμε ότι ουσιαστικά η ιστορία είναι αυτή που έχει τον τελευταίο λόγο στην κρίση αυτών των τόσο μεγάλων προσωπικοτήτων. Οι μεγάλοι ηγέτες διαδραματίζουν πολύπλευρους ρόλους, γίνονται δεκτές ερεθισμάτων σε πολλούς τομείς, ασκούν επιρροή και σταθμίζουν τα γεγονότα λαμβάνοντας τις κατάλληλες αποφάσεις. Οι αποφάσεις τους αυτές έχουν επιπτώσεις πολλές φορές όχι μόνο στην γενιά τους αλλά και σε αυτές που ακολουθούν διότι χαράζουν την εθνική πολιτική κάθε κράτους. Ο Ρούζβελτ κατά τη διάρκεια της καριέρας τους συμμετείχε ως ηγέτης σε διάφορους ρόλους με αποκορύφωμα αυτόν του Προέδρου των ΗΠΑ σε μια χαρακτηριστικά δύσκολη ιστορικά περίοδο, αν όχι τη δυσκολότερη του αιώνα. Ταυτόχρονα, άσκησε ισχυρή επιρροή στους σύγχρονους ηγέτες και ιστορικούς μελετητές οι οποίοι στα έργα τους πρόβαλλαν πολλές διαφορετικές πτυχές της προσωπικότητας του.

Αναμφίβολα υπήρξε ένα από τα πιο αγαπητά πρόσωπα στην ιστορία των ΗΠΑ που αναγνωρίστηκε και καταξιώθηκε ως ο χαρισματικός ηγέτης και Πρόεδρος ανταποκρινόμενος με μεγάλη επιτυχία στις απαιτήσεις των καιρών. Η συμβολή του στην ανάκαμψη της οικονομίας και της δημοκρατίας ήταν καταλυτική για τις ΗΠΑ αλλά και για όλο τον κόσμο γενικότερα. Είχε την ικανότητα να κερδίζει εκλογικές μάχες διατηρώντας για μεγάλο χρονικό διάστημα την λαϊκή υποστήριξη ενώ ταυτόχρονα να συνενώνει πολιτικούς διαφορετικών αντιλήψεων στο να εργαστούν για το κοινό καλό επιτυγχάνοντας πολιτικό έργο τεραστίων διαστάσεων με ασυνήθιστη αλλά τόσο μεγάλη επιτυχία για την περίοδο που πραγματοποιήθηκε. Ο ίδιος έφερε στο προσκήνιο των αρετών ενός ηγέτη κάτι τόσο ανθρώπινο αλλά και τόσο ουσιαδές που δεν είναι άλλο από την ηθική. Συγκεκριμένα, σε διακήρυξη του ανέφερε κάτι τόσο προφητικό, ότι “Η Προεδρία είναι η κατεξοχήν θέση όπου ένας ηγέτης οφείλει να εμφορείται από ηθική”.

Πηγές και Βιβλιογραφία

A. Πηγές

1. Περιοδικά

Christian History Magazine, «*Franklin Delano Roosevelt*», τχ. 121

Χρήστου Θ., «*Ο παράκλητος Ελευθέριος Βενιζέλος*» στα *Ιστορικά-Ελευθεροτυπία*, τχ. 104 (11.10.2001), σ.20-23

2. Διαδικτυακές Πηγές

Franklin D. Roosevelt, Presidential Library and Museum, National Archives, στην ιστοσελίδα <http://www.fdrlibrary.org> διαθέσιμο στο: <https://www.fdrlibrary.org/fdr-presidency> ημερομηνία προσπέλασης 02.04.23

History On The Net., στην ιστοσελίδα: <https://www.historyonthenet.com> διαθέσιμο στο: <https://www.historyonthenet.com/roosevelt-assassination-attempts> , ημερομηνία προσπέλασης 28.03.2023

Pederson W., *A Companion to Franklin D. Roosevelt*, Wiley-Blackwell στην ιστοσελίδα: https://www.google.de/books/edition/A_Companion_to_Franklin_D_Roosevelt διαθέσιμο στο https://www.google.de/books/edition/A_Companion_to_Franklin_D_Roosevelt/r4-UnSYARiMC?hl=en&gbpv=1 , ημερομηνία προσπέλασης 28.03.23

Wikipedia Encyclopedia, στην ιστοσελίδα: <https://el.wikipedia.org/wiki>, 11.03.23, διαθέσιμο στο https://el.wikipedia.org/wiki/Κατάλογος_προέδρων_των_Ηνωμένων_Πολιτειών , ημερομηνία προσπέλασης 11.03.23

Wikipedia Encyclopedia, στην ιστοσελίδα: <https://el.wikipedia.org/wiki>, 30.04.23, διαθέσιμο στο https://el.wikipedia.org/wiki/Προεδρική_εκλογή_των_Ηνωμένων_Πολιτειών_1936 , ημερομηνία προσπέλασης 30.04.23

Wikipedia Encyclopedia, στην ιστοσελίδα: <https://el.wikipedia.org/wiki>, 02.05.23, διαθέσιμο στο https://el.wikipedia.org/wiki/Κατάλογος_προεδρικών_εκλογών_των_ΗΠΑ , ημερομηνία προσπέλασης 02.05.23

ErtNews, στην ιστοσελίδα: <https://www.ertnews.gr>, 02.05.23, διαθέσιμο στο <https://www.ertnews.gr/eidiseis/diethni/ameriki/proedrikes-anametrisis-apo-1828-mechri-simera-2/> , ημερομηνία προσπέλασης 02.05.23

Youropia, στην ιστοσελίδα: <https://youropia.gr>, 02.05.23, διαθέσιμο στο <https://youropia.gr/7-dekemvriou-perl-harbor/> ημερομηνία προσπέλασης 02.05.23

Wikipedia Encyclopedia, στην ιστοσελίδα: <https://el.wikipedia.org/wiki/02.05.23>, διαθέσιμο στο https://el.wikipedia.org/wiki/Ρίψη_ατομικής_βόμβας_στη_Χιροσίμα_και_το_Ναγκασάκι , ημερομηνία προσπέλασης 02.05.23

The Living New Deal, στην ιστοσελίδα: <https://livingnewdeal.org>, 08.05.23, διαθέσιμο στο <https://livingnewdeal.org/what-was-the-new-deal/programs/> , ημερομηνία προσπέλασης 08.05.23

Ellinovretaniko, στην ιστοσελίδα: <https://ellinovretaniko.gr>, 21.05.23, διαθέσιμο στο <http://www.ellinovretaniko.gr/periodiko/periodiko-9/mia-istoriki.html> , ημερομηνία προσπέλασης 21.05.23

Wikipedia Encyclopedia, στην ιστοσελίδα: <https://el.wikipedia.org/wiki/28.05.23>, διαθέσιμο στο https://en.wikipedia.org/wiki/Henry_H._Arnold , ημερομηνία προσπέλασης 28.05.23

Newspaper To Vima, στην ιστοσελίδα: <https://www.tovima.gr/>, 04.06.23, διαθέσιμο στο <https://www.tovima.gr/2016/01/18/afieromata/oi-aparxes-toy-oie/> , ημερομηνία προσπέλασης 04.06.23

Brainyquote, στην ιστοσελίδα: <https://www.brainyquote.com/>, 14.06.23, διαθέσιμο στο <https://www.brainyquote.com/authors/franklin-d-roosevelt-quotes> , ημερομηνία προσπέλασης 14.06.23

Wikipedia Encyclopedia, στην ιστοσελίδα: <https://el.wikipedia.org/wiki/19.06.23>, διαθέσιμο στο https://el.wikipedia.org/wiki/Ρίτσαρντ_Νίξον , ημερομηνία προσπέλασης 19.06.23

B. Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Αρβανιτόπουλος Κ., *Το Θεσμικό Πλαίσιο Διαμόρφωσης της Εξωτερικής Πολιτικής των ΗΠΑ*, Αθήνα 2009

Βασιλείου Ι., *Η Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Μια Κριτική Προσέγγιση*, Αθήνα 2015

Βενιζέλος Κ. Ιγναντίου Μ., *Τα Μυστικά Αρχεία του Κίσιντζερ*, Αθήνα 2020

Εγκυκλοπαίδεια Ηλίου, Αθήνα 1960

Εγκυκλοπαίδεια Φοίνιξ, Αθήνα 1939

Ηρακλείδης Α., *Διεθνείς Σχέσεις, Θεωρητικές Προσεγγίσεις στα Σύγχρονα Διεθνή Προβλήματα*, Αθήνα 2019

- Θεοδωρίδου Α., *Η Χρηματική πολιτική της Κυβερνήσεως Ρούζβελτ*, Νέα Υόρκη 1934
- Καργάκος Σ., *2ος Παγκόσμιος Πόλεμος*, Αθήνα 2017
- Κονδύλης Π., *Η Θεωρία του Πολέμου*, Αθήνα 2004
- Λιαλιούτη Ζ., *Ο “Άλλος” Ψυχρός Πόλεμος*, Αθήνα 2019
- Παπαρήγας Θ., *Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος*, Αθήνα 2013
- Παπάς Γ., *Αναζητώντας το Ελληνικό New Deal*, Αθήνα 2009
- Παπασωτηρίου Χ., *Η Αμερικανική Πολιτική από τον Φράνκλιν Ρούζβελτ στον Ντόναλντ Τράμπ*, Αθήνα 2018
- Παπαφλωράτος Ι., *Φρανκλίνος Ρούσβελτ (1882-1945)*, Αθήνα 2022
- Σβολόπουλος Κ., *Ελληνική Εξωτερική Πολιτική (1830-1981)*, Αθήνα 2014
- Σισιλιάνος - Λινός Α., *Η Εξουσιοδότηση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ για Χρήση Βίας*, Αθήνα 2003
- Σταυρόπουλος Δ., *Πέρλ Χάρμπορ, ο Απόλυτος Αιφνιδιασμός*, Αθήνα 2001
- Τσαρδανίδης Χ., *Το Σύστημα Λήψης Αποφάσεων στην Εξωτερική Πολιτική*, Αθήνα 2006
- Τσιριγώτης Δ., *Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία, Διεθνείς Σχέσεις και Διπλωματία*, Αθήνα 2020
- Φάκελοι Mondadori, *Ρούζβελτ τα Υπέρ και τα Κατά*, Αθήνα 1972
- Χρήστου Θ., *Από την Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου (1821) έως την ενσωμάτωση της Δωδεκανήσου (1947)*, Αθήνα 1999
- Χρήστου Θ., *Πέτρος Σωκρ. Κόκκαλης (1896-1962). Ο αστός επαναστάτης ιατρός από τον αντιβενιζελισμό στο λενινισμό*, 1η Έκδοση, Αθήνα 2019
- Χρήστου Θ., *Πέτρος Σωκρ. Κόκκαλης (1896-1962). Ο αστός επαναστάτης ιατρός από τον αντιβενιζελισμό στο λενινισμό*, 2η Έκδοση, Αθήνα 2019
- Χρήστου Θ., *Προσεγγίσεις στη Νεότερη Ελληνική Ιστορία. Από το Ρήγα Βελεστινλή (1757-1798) έως και την εμπλοκή της Ελλάδας στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο (1940-1941)*, Αθήνα 2001

Ψυρούκης Ν., *Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος, Αίτια Χαρακτηριστικά Πορεία Συνέπειες*, Αθήνα 2009

Baylus J. - Steve S. - Owens P., *Η Παγκοσμιοποίηση της Διεθνούς Πολιτικής, Μια Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, 2013

Boniface P., *Ατλας Διεθνών Σχέσεων*, Αθήνα 2022

Drum Heller T., *Η Μυστική Διπλωματία των ΗΠΑ, η CIA στο Χείλος της Αβύσσου*, Αθήνα 2007

Fenby J., *Ρούζβελτ - Στάλιν - Τσόρτσιλ, Η πραγματική ιστορία της συμμαχίας που κέρδισε έναν πόλεμο και ξεκίνησε έναν άλλον*, Αθήνα 2011

Ferro M., *Οι Επτά Ηγέτες του Πολέμου 1918-1945*, Αθήνα 2008

Gunther J., *Ρούζβελτ*, Αθήνα 1952

Kissinger H., *Διπλωματία*, Αθήνα 1995

Ludwig E., *Ρούζβελτ*, Αθήνα 1945

Preston D., *Οκτώ Μέρες στη Γιάλτα*, Αθήνα 2021

Reus Snut C., *Διεθνείς Σχέσεις*, Αθήνα 2022

Higham R., *Το Ημερολόγιο Μιας Καταστροφής, Η Βρετανική Βοήθεια στην Ελλάδα, 1940-1941*, Αθήνα 2008

Ξενόγλωσση

Black C., *Franklin Delano Roosevelt*, New York 2003

Brinkley A., *Franklin Delano Roosevelt*, Oxford 2009

Burns MacGregor J., *Roosevelt: The Soldier of Freedom*, 2006

Clayton J. D., *A Time for Giants*, New York 1987

Cook B. W., *Eleanor Roosevelt: Volume 2, the Defining Years, 1933-1938*, 1999

Coffey Thomas M., *Hap: The Story Behind the U.S. Air Force and the Man Who Built It*, New York 1982

Dallek R., *Franklin D. Roosevelt: A Political Life*, New York 2017

Darby J.D., *MacArthur*, Minneapolis 1989

Dobbs M., *Six Months in 1945: FDR, Stalin, Churchill, and Truman - from World War to Cold War*, 2013

DuPre F. O., *Hap Arnold: Architect of American Air Power*, New York 1972

Freidel F., *Franklin D. Roosevelt: Rendezvous with Destiny*, 1991

Goodwin Kearns D., *No Ordinary Time: Franklin and Eleanor Roosevelt*, 1995

Greenfield Kent R., *American Strategy in World War II: A Reconsideration*, 1979

Hanhimäki J., *The United Nations, A Very Short Introduction (2nd Edition)*, New York 2015

Jahns L. R. Lt Colonel (USAF), *Franklin Delano Roosevelt and General Hap Arnold: The Statesman and the Strategist Build an Air Force*, New York 2015

Kennedy D. M., *Freedom from Fear: The American People in Depression and War, 1929-1945*, New York 1999

Larrabee E., *Commander in Chief, Franklin Delano Roosevelt, His Lieutenants, and Their War*, New York 1988

Leuchtenburg W., *Franklin D. Roosevelt and the New Deal: 1932-1940*, 2009

Mecham J., *Franklin and Winston, An ultimate Portrait of an Epic Friendship*, USA 2004

Melchers T., *Franklin D. Roosevelt, From the New Deal to the Second World War*, USA 2017

Morgan T., *FDR, A Biography*, USA 1985

Reynolds D., *From Munich to Pearl Harbor: Roosevelt's America*, New York 2002

River C. Editors., *President Roosevelt: The Lives and Legacies of Theodore and Franklin D. Roosevelt*, New York 2013

Roosevelt F. D. & Stalin J. V., *My Dear Mr. Stalin - The Complete Correspondence of Franklin D. Roosevelt and Joseph V. Stalin*, USA 2005

Rowley H., *Franklin and Eleanor: An Extraordinary Marriage*, Farrar, New York 2010

Smith J.E., *FDR*. New York: Random House, New York 2008

Squire M., *Franklin Delano Roosevelt - The Truth, Great USA Presidents Biography Series*, New York 2015

Turner H. A. Jr, *Hitler's Thirty Days to Power, January 1933*, 1996

Ward G., *A First Class Temperament: The Emergence of Franklin Roosevelt*, New York 1989

Παράρτημα

Εικόνα 1: Φράνκλιν Ντελάνο Ρούζβελτ σε εφηβική ηλικία (Melchers T., *Franklin D. Roosevelt, From the New Deal to the Second World War*, USA 2017, σ.8)

Εικόνα 2: Φράνκλιν Ντελάνο Ρούζβελτ το 1913 ως βοηθός γραμματέα του Πολεμικού Ναυτικού των ΗΠΑ (Melchers T., ό. π., σ.10)

Εικόνα 3: Ο Φράνκλιν Ντελάνο Ρούζβελτ σε αναπηρικό αμαξίδιο μετά την προσβολή από πολιομειλίτιδα (River C. Editors., President Roosevelt: The Lives and Legacies of Theodore and Franklin D. Roosevelt, New York 2013, σ. 61)

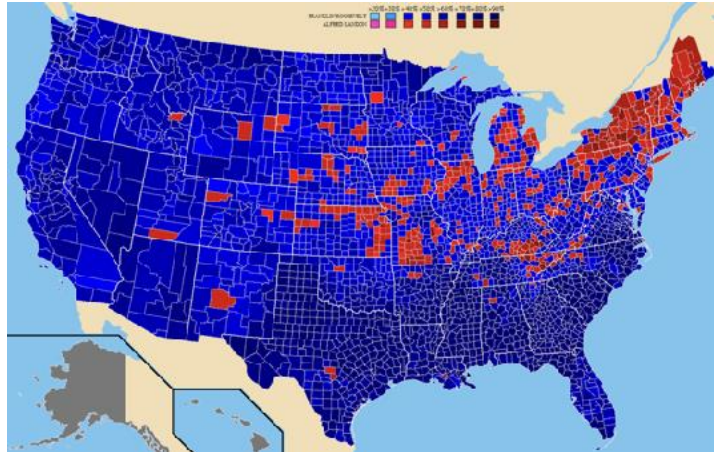

Εικόνα 4: Η Απόπειρα Δολοφονίας του Φράνκλιν Ρούζβελτ, History On The Net., στην ιστοσελίδα: <https://www.historyonthenet.com> διαθέσιμο στο: <https://www.historyonthenet.com/roosevelt-assassination-attempts> , ημερομηνία προσπέλασης 28.03.2023

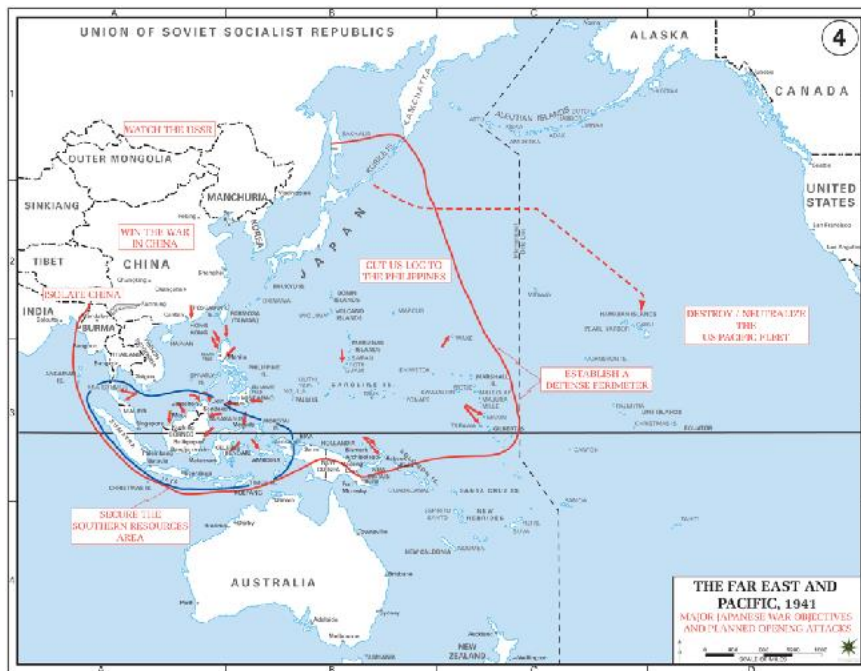

Εικόνα 5: Φρανκλιν Ρούζβελτ και New Deal, PowerPolitics, στην ιστοσελίδα <https://powerpolitics.eu> διαθέσιμο στο https://powerpolitics.eu/New_Deal/ , ημερομηνία προσπέλασης 17.04.2023

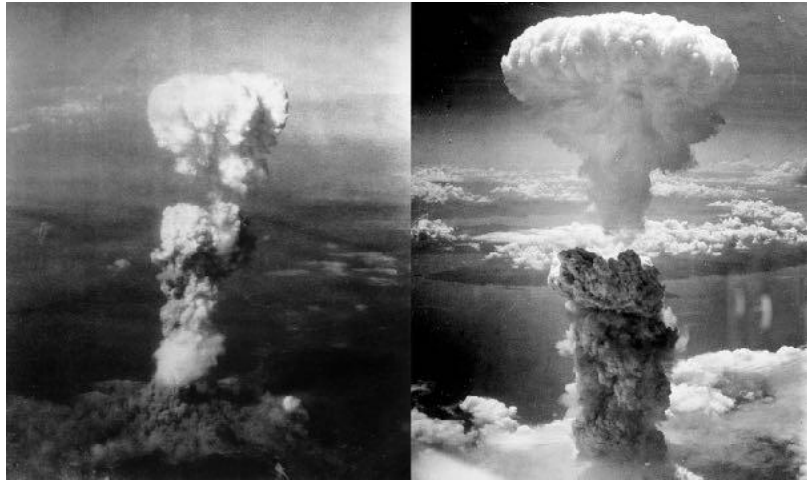
Εικόνα 6: Απεικόνιση εκλογικού χάρτη κατα τις εκλογές του 1936, η εκλογική καταίγδα του Φράνκλιν Ρούζβελτ, Wikipedia Encyclopedia, στην ιστοσελίδα: <https://el.wikipedia.org/wiki>, 30.04.23, διαθέσιμο στο https://el.wikipedia.org/wiki/Προεδρική_εκλογή_των_Ηνωμένων_Πολιτειών_1936 , ημερομηνία προσπέλασης 30.04.23

Εικόνα 7: Απεικόνιση της επίθεσης των Ιαπώνων στο Περγλ Χάρμπορ, Υουτορία, στην ιστοσελίδα: <https://yourophia.gr>, 02.05.23, διαθέσιμο στο <https://yourophia.gr/7-dekemvriou-perl-harbor/> ημερομηνία προσπέλασης 02.05.23

Εικόνα 8: Απεικόνιση της επίθεσης των Ιαπώνων στο Περγλ Χάρμπορ, Υουτορία, στην ιστοσελίδα: <https://yourophia.gr>, 02.05.23, διαθέσιμο στο <https://yourophia.gr/7-dekemvriou-perl-harbor/> ημερομηνία προσπέλασης 02.05.23

Εικόνα 9: Απεικόνιση ρίψης ατομικής βόμβας στη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι. Wikipedia Encyclopedia, στην ιστοσελίδα: <https://el.wikipedia.org/wiki>, 02.05.23, διαθέσιμο στο https://el.wikipedia.org/wiki/Ρίψη_ατομικής_βόμβας_στη_Χιροσίμα_και_το_Ναγκασάκι, ημερομηνία προσπέλασης 02.05.23

Εικόνα 10: General Henry H. Arnold. Wikipedia Encyclopedia, στην ιστοσελίδα: <https://el.wikipedia.org/wiki>, 28.05.23, διαθέσιμο στο https://en.wikipedia.org/wiki/Henry_H._Arnold, ημερομηνία προσπέλασης 28.05.23

Εικόνα 11: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ). Wikipedia Encyclopedia, στην ιστοσελίδα: <https://el.wikipedia.org/wiki>, 10.06.23, διαθέσιμο στο https://el.wikipedia.org/wiki/Οργανισμός_Ηνωμένων_Εθνών#/media/Αρχείο:UN_emblem_blue.svg , ημερομηνία προσπέλασης 10.06.23

Περίληψη

Κατά τη διάρκεια του 20ου αιώνα η ανθρωπότητα έγινε μάρτυρας πολλών σημαντικών γεγονότων που επηρέασαν τον ρου της σύγχρονης ιστορίας. Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, το Οικονομικό Κράχ του 1929 καθώς και ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος αποτέλεσαν τα σημαντικότερα γεγονότα του πρώτου μισού του 20ου αιώνα. Στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, στην Προεδρία των ΗΠΑ, υπηρέτησε για μεγάλο χρονικό διάστημα ο Φράνκλιν Ντελάνο Ρούζβελτ ο οποίος αναγκάστηκε να αναχαιτίσει την ύφεση, να οδηγήσει τις ΗΠΑ στην ευημερία αλλά και να προετοιμάσει το έθνος και για την μεγαλύτερη πρόκληση των καιρών, την είσοδο των ΗΠΑ στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.